

פרשת ויגש אליו

(א) ויגש אליו יהודה וגו', רבי אלעזר פתח, * כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. האי קרא אוקמה, אבל תא חזי, כד ברא קודשא בריך הוא ע'מא, ג כל יומא ויומא, עביד עבידתא, כדקא חזי, בכל יומא ויומא כמה דאצטריך, כיון דאתא יומא שתיताה, ואצטריך י למברי אדם, ה אתת אורייתא קמיה, אמרה ה האי אדם דאת * בעי למברי, זמין הוא לארגזא קמך, אלמלא לא תאריך י רוגזא, טב ליה דלא יתברי. אמר לה קב"ה, וכי ה' למגנא אתקרינא י ארך אפים.

(ב) אלא י כלא באורייתא אתברי, וכלא באורייתא אשתכלל, בגין דעד לא ברא קב"ה עלמא, ז אתיין כל ה' אתון קמיה, ועאלו כל חד וחד למפרע.

(ג) עאלת י תיו, אמרה קמיה, רעותך למברי בי ע'מא, א"ל לאו, דבך זמינן כמה צדיקא ז למימת, דכתיב י והתוית תיו על מצחות האנשים וגו'. ותנינן, דכתיב י וממקדשי תחלו אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי ובגין כך עלמא ה לא יתברי בך.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (ישעיה ס"ג) ח"ב כ. צ. ח"ג רעא: רצ. (ב) כד ברא - עלמא: הקס"ז כ"ה ציון ג. ב"ב א' ציון א'. (ג) כל יומא ויומא: הקס"ז ד' ציון ב'. (ד) למברי אדם: ב"א קמ"ג ציון א. ב. ב"ב א' ציון ה. (ה) אתת אורייתא: תולדות א' ציון ו. (ו) למגנא - ארך אפים: ח"ג סט: (ז) ברא באורייתא אתברי: הקס"ז ס"ו ציון א. (ח) אתון: הקס"ז כ"ה ציון ד'. (ט) למפרע: הקס"ז שס ציון ה'. (י) תיו: הקס"ז כ"ו ציון א'. (יא) (יחזקאל ט') נח ק"א ציון ג. (יב) (שם) נח ס"ח ציון א. חלופי גרסאות א מוסיף אמרה קמי קב"ה. ב רוגז. ג מוסיף אל רחום וחנן ארך (אה"ל). ד לממת. ה בך לא יתברי.

ויגש אליו יהודה

הסולם

מאמר

נברא בתורה, והכל נשתכלל בתורה. וכמו שהתורה מתחלת בבר' כן נברא העולם בבר'. כי מטרם שברא הקב"ה את העולם שהוא הנוקבא, באו כל האותיות לפניו, ונכנסו כל אחת ואחת למפרע. דהיינו בסדר תשר"ק צפע"ס וכו', ולא בסדר אבג"ד וכו'.

(ג) עארת תיו וכו': נכנסה הת' ואמרה לפני, רצונך לברוא עמי את העולם. אמר לה הקב"ה לא. כי בך עתידים הרבה צדיקים למות. שכתוב, והתוית תיו על מצחות האנשים וגו'. ולמדנו, שכתוב וממקדשי תחלו, אל תקרי וממקדשי, אלא וממקדשי שהם הצדיקים, (כמ"ש

במסכת

(א) ויגש אליו יהודה וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וגו'. מקרא זה בארורה. אבל בא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, כל יום ויום עשה את מלאכתו כראוי. בכל יום ויום עשה כמו שצריך, כיון שבא יום חששי, והוצרך לברוא את האדם, באה לפניו התורה. אמרה, אדם זה שאתה רוצה לברוא, עתיד הוא להכעיס אותך, אם לא תאריך אפך, מוטב לו שלא יברא. אמר לה הקב"ה, הכי בחנם אני נקרא, ארך אפים. הכיאר הוא בסוף המאמר.

(ב) אלא כלא באורייתא וכו': אלא הכל (דפו"י דף ר"ה ע"א *) דף ר"ה ע"ב

(ד) ^א עאלו חלת אתוון : ^ב שין, ^ג קוף, ריש, כל חד וחד בלחודוי, איל קב"ה, לאו אתון כדאי, למברי בכו עלמא, דהא אתון אתוון דאתקרי בכו שקר, ושקר לאו איהו כדאי למיקם קמאי, והא אוקמהו.

(ה) ^א ועלו ^ב פ"א ^ג צד"י, וכן כלהו, עד דמטו אתוון לאת ^ד כ"ף, כיון דנחת כ"ף מעל כתרא, אזדעזעו עלאי דותתאי ^ה כו', עד דאתקיים כלל באת ^ו ב"ת, דאיהו סימן ^ז ברכה, וביה אשתכלל עלמא ואתברי.

(ו) ואי תימא, ^א דאל"ף איהו רישא דכל ^ב אתוון, ^ג יאות איהו, אלא בגין דאתקרי ביה ארור, ^ד ובג"ד לא אתברי ביה עלמא, ^ה אע"ג דאל"ף יא איהו את דרזא עלאה, בגין דלא ^ו למיהב דוכתא לסטרא אחרא, דאקרי ארור, לא אתברי ביה עלמא, ואשתכלל בבית עלמא, וביה אתברי.

(ז) ת"ח, כי אתה אבינו, בגין דהאי עלמא, בהאי דרגא אשתכלל ואתברי, ובר נש ביה אתברי, ונפק לעלמא.

(ח) כי אברהם לא ידענו, ^א דהא אע"ג דביה קיומא דעלמא, לא אשתדל עלן, כמה דאשתדל על ישמעאל, דאמר ^ב לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא יכירנו, בגין דכל ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא י לברכא כלהו.

מסורת הזהר

(א) ש"ן: הקס"ז כ"ו ציון ב. (ב) קו"ף ר"ש: הקס"ז כ"ט ציון ב. ה. ו. (ג) שקר: שם ציון ג. ד. (ד) פ"א: הקס"ז ל"א ציון א'. (ה) צד"י: שם כ"ט ציון ז. (ו) כ"ף: שם ל"ה ציון ג. (ז) בית: שם מ' ציון ו'. (ח) ברכה: שם ציון ז'. (ט) אל"ף: שם מ"א ציון א. י. (בראשית י"ז) ח"ב לב.

חלוסי גרסאות א עאלת. ב ועאלו. ג פ"ה. ד ל"ג ותתאי. ה וכו'. ו ובה. ז מוסיף אינון אתוון. ח לא ול"ג יאות. ט ל"ג ובג"ד; ובגין דאתקרי ביה ארור. י ואע"ג. יא איהו. יב למחב. יג דאע"ג ול"ג דהא. יד לאתברכא.

ויגש אליו יהודה

הסוד

מאמר

בה ארור, לא נברא בה העולם, משום זה, אע"פ שהא' היא אות מסוד עליון. בכדי שלא לתת מקום דהיינו כח וחיווק. לסטרא אחרא, הנקראת ארור. לכן לא נברא בה העולם, ונשתכלל העולם בב' ובו נברא.

(ז) ת"ח, כי אתה אבינו: פירוש, משום שעולם הזה, שהוא הנוקבא דו"א הנקראת אתה, נשתכלל ונברא במדרגה זו, דהיינו בסימן ברכה, כנ"ל שהעולם נברא ונשתכלל בב', מפני שהיא סימן הברכה, וגם האדם נברא בה, במדרגת סימן הברכה, ויצא לעולם. לשיכך נחשבת הנוקבא מבחינה זו לשורש אל האדם, ואנו אומרים אליה, כי אתה אבינו. דהיינו כי אתה שורשינו. ומ"ש שגם האדם נברא בסימן ברכה, יבואר להלן (בדף ג' ד"ה ועם זה).

(ח) כי אברהם לא ידענו: כי אע"פ שבו קיום העולם. שה"ס החסד, שכתוב, עולם חסד יבנה, לא השתדל עלינו כמו שהשתדל על ישמעאל, שאמר, לו ישמעאל יחיה לפניך. וישראל לא יכירנו

במסכת שבת דף נה. ע"ש) ומשום זה, העולם לא יברא בכך.

(ד) עאלו חלת אתוון וכו': באו ג' האותיות, שין קוף ריש, כל אחד ואחד בפני עצמו. אמר להן הקב"ה, אינכן כדאי, שיברא בכך העולם, כי אתן האותיות שנקרא בכך שקר, ושקר אינו שוה לקום לפני, וכבר בארוה.

(ה) ועלו פ"א צד"י וכו': ובאו האותיות פ' וצ', וכן כולן, עד שהגיעו האותיות לאות כ"ו כיון שירדה ה' מעל הכתר, נודעו העליונים ותחתונים, עד שנתקיים הכל באת כ', שהיא סימן ברכה, ובו נשתכלל העולם ונברא. וכיאר ענין זה תמצא לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף כ"ה מאות כ"ב עד אות ל"ט בהסולם ע"ש).

(ו) ואי תימא דאל"ף וכו': ואם תאמר, הרי הא' הוא ראש כל האותיות, והיה צריך לברוא בז' העולם, ומשיב, כך ה"א, אלא משום שנקרא (דפו"י דף ר"ה ע"ב)

(ט) אתה ה' אבינו, דהא אנת ^ה קיימת עלן תדיר לברכא, ודאשגחא עלן, כאבא דאשגח על בנין, בכל מה דאצטריך לון. גואלנו מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל, דהכי אתקרי ^א המלאך הגואל, ^ב ודא גואלנו מעולם שמך, שמך ודאי. תנינן אין מפסיקין בין גאולה לתפלה, כמה דלא מפסיקין בין ^ג תפלה של יד, ^ד לתפלה של ראש, דבעי למחזי דכלא חד, והא אוקמוה.

מסורת זוהר

(א) (בראשית מ"ח) נח דף ט"ז ציון א. (ב) תפלה ש"י כתפלה ש"ר: הקשה"ז דף קפ"ו ציון ב. ד. חלומי גרסאות ^א קיימא. ^ב ודאי (אה"ל). ^ג פסל וליג לתפלה.

ויגש אליו יהודה

הסולם

מאמר

עלמא דאתגליא כי הנוקבא שמחזה ולמעלה דו"א נקראת הוא, דהיינו נסתה, ולא אתה, כנודע. ומתוך שהיא, עלמא דאתגליא עם הארת החכמה, ע"כ אמרו לה, כי אתה אבינו כי גם בני ישראל הם ממדרגת עלמא דאתגליא כנ"ל, שע"כ נברא עם השם ארך אפים. כי אברהם לא ידענו, דלא אשתדל עלן, כמה דאשתדל ער ישמעאל, דאמר, דו ישמעאל יחיה רפניך, כי ישמעאל ה"ס, מל ולא פרע י"ה, שאינו ממשיך הג"ר דחכמה שנק' י"ה, ומילה שלו היא בריקניא דהיינו בוי"ק, בלי מוחין דהארת חכמה. ולהיותו צריך לחכמה, כי הוא מבחי' מחזה ולמטה, ואין לו, ע"כ נחשב לפסולת הימין, אמנם אברהם ה"ס חסדים דימין הבינה שאינו צריך לחכמה, וע"כ הוא מכוסה מחכמה, בסוד, כי חפץ חסד הוא, וע"כ התפלל ביותר על חסדים הנעלמים מחכמה, כי אליהם כל חפצו וחשוקתו. וז"ס שאמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ולא אמר כלשון הזה על יצחק, ונמצא משום זה, אברהם לא ידענו, שאין הדעת שלו מגולה לנו. וישראל לא יכירנו, מטעם שישראל ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמעלה דו"א, ששם סוד עלמא דאתכסיא מהארת חכמה, וע"כ כל ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא, דהיינו אל הנוקבא, לברכא כללה, כי בניו הם מבחינת מחזה ולמטה, שהיא עלמא דאתגליא בהארת חכמה, וכיון שהוא רק בחינת חסדים מכוסים, לא היה יכול לברך אותם, וע"כ הניח הברכה שלהם ביד הנוקבא, שהיא עלמא דאתגליא, שהיא תברך אותם. הרי אשר ישראל לא יכיר את צרכינו למלאות לנו, לפיכך אמרו אל הנוקבא, אתה ה' אבינו, דהא את וכו' בכל מה דאצטריך לון, דהיינו הן חסדים והן חכמה, גואלנו מעולם

יכירנו: כי כל הברכות שהיה צריך לברך את בניו, הניח למדרגה הזאת, דהיינו הנוקבא, לברך את כולם. דהיינו כמ"ש וואת אשר דבר להם אביהם, שפירשו שהנוקבא הנקראת זאת, דבר להם דהיינו בשבילם, אביהם, שחברך אותם, וכן בברכת אפרים ומנשה, אמר, המלאך הגואל אותי מכל רע, שהוא הנוקבא, יברך את הנערים וגו'.

(ט) אתה ה' אבינו: היינו הנוקבא כנ"ל, כי את עומדת עלינו תמיד, לברך ולהשגיח עלינו, כמו אב המשגיח על הבנים בכל מה שנצרך להם. גואלנו מעולם שמך: כי את, דהיינו הנוקבא, היא גואל, כי כן היא נקראת, המלאך הגואל, וזהו גואלנו מעולם, שמך, שמך ודאי, שהוא הנוקבא, הנקרא שם הוי"ה, למדנו, שאין מפסיקים בין גאולה לתפלה, דהיינו בין הברכה גאל ישראל, לתפלה שמונה עשרה, כמו שאין מפסיקים בין ברכת תפלה של יד לברכת תפלה של ראש, וכבר בארנו.

ביאר המאמר, כי הוקשה לו בכתוב, ויגש אליו יהודה, שלכאורה הוא מיותר, שהיה מספיק לומר, ויאמר אליו יהודה בי אדני, ופתח ר' אלעזר לבאר זה עם הכתוב, כי אתה אבינו וגו', ומוכיח תחילה, שהאדם והנוקבא דו"א הם שניהם במדרגה אחת, דהיינו במדרגת חסדים המגולים בהארת החכמה, שהאדם נברא עם השם ארך אפים, שיותר שמאריך אפו ואינו מגלה, כדי שהאדם יוכל לקבל ג"ר דהארת החכמה, וכן העולם שהוא הנוקבא דו"א נברא עם ב', שפירושה נקודה בהיכליה, שהיא סימן ברכה, דהיינו התחלה לגילוי המוחין דג"ר דהארת החכמה, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף קכ"ט אות קל"ט וק"מ) אשר א' ה"ס חיות שמי'רין, שפירושם חסדים מכוסים מחכמה, וב' ה"ס חיות דאתגליין, שפירושם חסדים המתגלים בהארת החכמה, ע"ש.

ועם זה ביאר הכתוב, שאמר ישראל אל הנוקבא דו"א, שנקראת אתה, מטעם היותה

(דש"י דף ר"ה ע"ב)

(י) רבי יצחק ורבי יהודה, הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייא, אמר ר' יצחק לרבי יהודה, הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא, * עבד עלמא תתאה, כגוונא דעלמא עלאה. וכלא דא לקבל ⁶ דא. ואיהו יקריה לעילא ותתא. (יא) אמר רבי יהודה, הכי הוא ודאי, וברא אדם על ⁷ כלא, הה"ד ⁸ אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. אנכי עשיתי ארץ ודאי, ⁹ מ"ט עשיתי ארץ, בגין דאדם עליה בראתי, דאיהו קיומא דעלמא, למהוי כלא בשמימו חד. (יב) פתח ואמר, ¹⁰ כה אמר האל ה' בורא השמים ¹¹ ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. האי קרא אוקמוה, אבל כה אמר האל ¹² ה' בורא השמים ונוטיהם, דא קב"ה לעילא לעילא, דאיהו בורא השמים, ואתקין ליה תדיר, בכל זמנא. רוקע הארץ וצאצאיה, דא ¹³ י ארעא קדישא, ¹⁴ י צרורא דחיי. נותן נשמה לעם עליה, ¹⁵ הארץ דא היא ¹⁶ דיהבה נשמה ¹⁷ וגו'.

(יג) אמר רבי יצחק, כלא איהו לעילא, דהא מתמן נפקא נשמתא דחיי, להאי ארץ. והאי ארץ, נקטא נשמתא למיהב לכלא, בגין ¹⁸ דההוא נהר דנגיד

מסורת הוהר

א) עלמא תתאה כנוונא דעלמא עלאה: ב"ב י"ט ציוו ב. ויצא פ"ג ציוו א. ק"ג ציוו א. (ב) (ישעיה מ"ה) לך פ"ח ציוו ג. (ג) (ישעיה מ"ב) ח"ב קסח. ח"ג קנט. (ד) צרורא דחיי: נח דף נ"ב ציוו ד.

חלוסי גרסאות ¹ א מוסיף דא בגין למהוי דא לקבל דא. ² ב כלא. ³ ג ל"ג מיט עשיתי ארץ. ⁴ ד ונוטיהם וגו'. ⁵ ה ה' וגו'. ⁶ ו רוחא. ⁷ ז ל"ג הארץ. ⁸ ח דיהבה. ⁹ ט ל"ג וגו'. ¹⁰ י דהא ההוא.

נפש רוח נשמה

הכולם

מאמר

זה שכל פרט ופרט שבעולם התחתון יש לו שורש. כנגדו בעולם העליון, והוא כבודו למעלה ולמטה. (יא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כן הוא ודאי, וברא אדם על הכל שהוא כולל ומשלים כל פרטי הבריאה, וז"ש, אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי, אנכי עשיתי ארץ, זה ודאי ואינו צריך להשיענו, אלא משיענו, מהו הטעם שעשיתי ארץ, משום שאדם עליה בראתי, שהוא קיום העולם, ושתהיה הכל שלימות אחד. כלומר, שתכלית כל העולם ושלימותו, הוא האדם.

(יב) פתח ואמר, כה אמר האל וגו': מקרא זה כבר בארנו. אבל כה אמר האל ה' בורא שמים ונוטיהם. זהו הקב"ה למעלה למעלה, דהיינו בינה, שהוא בורא השמים, שהוא ז"א, שהבינה מתקנת את ז"א תמיד בכל זמן. כלומר שהיא מאצלת אותו ומשפעת לו המוחין. רוקע

הארץ וצאצאיה, זהו ארץ הקדושה צרור החיים, דהיינו הנוקבא. נותן נשמה לעם עריה. הארץ, שהיא הנוקבא, נותנת נשמה.

(יג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, הכל היא למעלה, דהיינו בבינה, וחולק על ר,

יהודה

מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל וכו', כי אין גאולה אלא במוחין דהארת החכמה. וע"כ נקראת הנוקבא, המלאך הגואל כלפי בני ישראל, וכן יסוד דז"א הנקרא יוסף, נקרא גואל כלפי הנוקבא, משום שמשפיע לה המוחין הללו דהארת חכמה. וז"ס שאין מפסיקים בין גאולה לתפלה, דהיינו בין יסוד לנוקבא, כי ליחדם אנו צריכים, וגם ז"ס שאין מפסיקים בין תפלה של יד שה"ס הנוקבא, לבין תפלה של ראש שה"ס ז"א, ובזה נפתח לנו ביאור הכתוב ויגש אריו יהודה, כי יהודה ה"ס הנוקבא דהיינו תפילה, ויוסף ה"ס גאולה, כנ"ל, ומשיענו הכתוב שנגשו זה לזה, לזווג, עד ולא זכול יוסף להתאפק וגו', וגילה להם המוחין הללו.

(י) ר' יצחק ור' יהודה וכו': ר"י ור' יהודה, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. א"ר יצחק לר' יהודה, הרי למדנו, כי כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה את עולם התחתון כעין עולם העליון, ועשה הכל זה כנגד

(רמב"ם דף ר"ה ע"ב)

ונפיק, איהו יהיב ועייל נשמתין להאי ארץ, א ואיהו י נקטא לון, ויהבא כלא.

(ד) ת"ח, כד ברא קב"ה ליה לאדם, אכניש עפריה, מארבע י סטריין דעלמא, ועבד גרמיה באתר דמקדשא לתתא, ואמשיך עליה י נשמתא דחיי מבי מקדשא לעילא.

(ט) ונשמתא איהי י כלילא בתלת י דרגין, ועל דא * תלת שמהן אינון נשמתא, כגוונא דרוא עלאה, * נפ"ש, רוח, נשמה. נפש, הא אוקמוה, י דאיהי תתאה מכלא. רוח, איהו קיומא, דשלטא על נפש, ואיהו דרגא עלאה עלה, לקיימא י עלה בכלא, כדקא חזי. נשמה, איהי י קיומא עלאה על כלא, ושלטא על כלא, דרגא קדישא, עלאה על כלהו.

(טז) ואלין תלת דרגין, כלילן בהו בבני נשא, לאינון י דוכאן יא לפולחנא דמאריהון. דהא בקדמיתא אית ביה נפש, ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא י ביה בר נש. כיון י דאתי בר נש לאתדכאה בהאי דרגא, אתתקן לאתעטרא ברוח, דאיהו דרגא קדישא. דשריא על נפש י לאתעטרא י ביה בר נש, ההוא דוכי.

(יז) כיון דאסתלק בהו: בנפש ורוח, ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות, כדין שריא עליה נשמה, דרגא עלאה קדישא, דשלטא על כלא,

מסורת הזהר

(א) נפש רוח נשמה: כ"א דף ר"כ ציון ד. ה. (ב) אתי ב"נ לאתדכאה – לאתעטרא ברוח – שריא עליה נשמה: נח כ"ג ציון א.

חלופי גרסאות א ואיהי, ב נפקא (אה"ל). ג סטרי עלמא, ד נשמה. כ כלילת. ו גוונין (אה"ל). ז ואיהי, ח לה בכל אחר (אה"ל). ט קיימא, י דוכאין, יא לפולחנא, יב ביה, יג לאתעטרא (אה"ל). יד בה, יב ביה.

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

על הנפש, והוא מדרגה שלמעלה ממנה, שנמשך מן ז"א, לקיים אותה בכל. הן בחכמה הן בחסדים, כראוי. נשמה היא קיום, עליון על הכל, דהיינו אור הבינה, שהיא עליון על אור ז"א ואור הנוקבא, שהם רוח נפש. ושולטת על הכל, מדרגה קדושה העליונה על כולם. דהיינו על רוח נפש.

(טז) ואלין תלת דרגין וכו': ואלו ג' מדרגות, נפש רוח נשמה, כלולות בבני אדם, באלו שוכו לעבודת רבונם. כי מתחילה יש לו נפש, והיא תקון קדוש, שיתקנו בה בני אדם. כיון שהאדם בא להטהר במדרגה זו, הוא מתתקן להתעטר עם רוח, והיא מדרגה קדושה השורה על הנפש, שיתעטר בה אדם. ההוא שזכה.

(יז) כיון דאסתלק בהו וכו': כיון שנתעלה בנפש ורוח, ובא ונתקן בעבודת רבונו כראוי, אז שורה עליו הנשמה, שהיא

מדרגה

יהודה, שאמר, שנותן נשמה לעם, טובב על הנוקבא, כי משם, מבינה, יוצאת נשמת חיים לארץ הזו, שהיא הנוקבא. וארץ הזו מקבלת הנשמה, לתת לכל, כי נהר ההוא הנמשך ויוצא, שהוא ז"א, הוא, מקבל מבינה, ונותן ומכניס הנשמות לארץ הזו, שהיא הנוקבא, והיא מקבלת אותן ונותנת לכל אדם, הנוכח בה.

(יד) ת"ח כד ברא וכו': בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את האדם, אסף עפרו מארבע רוחות העולם, ועשה אותו במקום בית המקדש שלמטה, שה"ס הנוקבא, והמשיך עליו נשמת חיים, מבית המקדש שלמעלה, שה"ס בינה.

(טז) ונשמתא איהי כלילא וכו': והנשמה היא כלולה משלש מדרגות, ועל כן שלשה שמות יש לנשמה, כעין הסוד העליון, נפש, רוח, נשמה. נפש, הרי בארורה שהיא תחתונה מכולם. שהיא נמשכת מן הנוקבא, שהיא התחתונה מעשר ספירות. רוח, הוא קיום, השולט

(דפויי דף ר"ה ע"ב י') דף ר"ו ע"א

בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא, וכדין איהו שלימא דכלא, שלים בכ"ט סטרין, למזכי בעלמא דאתי, ואיהו רחמא דקב"ה, כד"א "להנחיל אוהבי י"ש, מאן אינון אוהבי. אלן אינון דנשמתא קדישא בהו.

(יח) א"ר ר' יהודה, אי הכי הא כתיב, ^ב כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. א"ל הכי הוא ודאי, דהא לא אשתאר בהו, מכ"ל אינון דהו ^ג בהו נשמתא קדישא, כגון חנוך, ירד, וכלהו צדיקא, בגין לאגנא על ארעא, דלא ישתצי בגיניהו, הה"ד כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, כבר מתו, ואסתלקו ^ד מעלמא, ולא אשתאר מנהון מאן דיגין על עלמא, בההוא זמנא.

(יט) ת"ח, ^ה כלא אינון דרגין, אלן על אלן, נפ"ש, ר"ח, נשמ"ה, דרגא על דרגא, נפש בקדמיתא, ואיהי דרגא תתאה, כדקאמרן. רוח לבתר, דשריא על נפש, וקיימא עלה. נשמה, דרגא דסלקא על כלא, ואוקמוה.

(כ) נפש: דא נפש דוד, ואיהי דקיימא לקבלא נפש, מההוא נהר דנגיד ונפיק. רוח: דא רוח ^ו דקיימא ^ז עליה ^ח דנפשא, ולית קיומא ^ט לנפש, אלא ברוח, ודא איהו רוח, דשריא בין ^י אשא ומיא, ומהכא אתון האי נפש.

(כא) רוח. קיימא בקיומא ^י דדרגא ^{יא} אחרא עלאה, ^{יב} דאקרי נשמה, דהא מתמן ^{יג} נפשי נפש ורוח. מתמן אתון רוח, וכד נטיל רוח, כדין ^{יד} נטלא

מסורת הזהר

(א) (משלי ח') הקס"ז נ"ח ציון א. (ב) (בראשית ז') ח"א רנה: (ג) אשא ומיא — רוח: הקס"ז דף ס"ז ציון א. (תלת יסודין).

חלופי גרסאות א' ליג י"ש; וגו' (אה"ל). ב' אה"ל מעתיק כאן את הזהר בהשמטות דף רנ"ה: ד"ה שאל בשינוי גרסאות. ג' בית. ד' מן ע"מא. ה' כל. ו' וקיימא. ז' על (אה"ל). ח' ליג דנפשא; נפשא. ט' בנפשי. י' דרגא. י"א אחרא. י"ב דאיהי. י"ג נפשי. י"ד נטל.

הסילם

נפש רוח ונשמה

מאמר

(יט) ת"ח ככא אינון וכו': בוא וראה, הכל הם, מדרגות על מדרגות, ונפש רוח ונשמה. הם מדרגות על מדרגות, זו למעלה מזו, נפש מתחילה, והיא מדרגה התחתונה, כמו שאמרנו, ואחר כך רוח, השורה על הנפש ועומד עליה. נשמה היא מדרגה העולה על הכל, ובארוה.

(כ) נפש דא וכו': נפש, זו היא נפש דוד, שהיא הנוקבא, והיא עומדת לקבל הנפש מנהר ההוא הנמשך ויוצא. שהוא ז"א, רוח, זהו רוח העומד על הנפש, ואין קיום לנפש אלא ברוח, וזה הוא רוח השורה בין אש ומים, דהיינו ח"ת, שהוא קו אמצעי בין גבורה שנק' אש, לבין חסד הנקרא מים. ומכאן נזונית נפש הזאת.

(כא) רוח קיימא בקיומא וכו': הרוח עומד ומקבל קיום ממדרגה אחרת עליונה, הנקראת נשמה, אשר משם יוצאים רוח ונפש, דהיינו

מדרגה עליונה קדושה השולטת על הכל, כדי שיתעטר במדרגה עליונה קדושה, ויהיה אז שלם בכל. שלם מכל הצדדים, לזכות לעולם הבא, והוא אוהבו של הקב"ה, כמו שאתה אומר, להנחיל אוהבי י"ש, מי המה אוהבי, אלו הם, שנשמה קדושה בהם.

(יח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, הרי כתוב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו', ואם הזוכים לנשמה הם אוהביו של הקב"ה למה מתו במבול. אמר לו, כן הוא ודאי, שהם אוהביו של הקב"ה, ולא נשאר מכל אלו שהיה בהם נשמה קדושה, דהיינו חנוך, ירד, וכל הצדיקים, שהיו יכולים להגן על הארץ שלא תשחת בזכותם, וזהו שכתוב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, שפירושו כבר מתו ונסתלקו מן העולם, ולא נשאר מהם מי שיגן על העולם בזמן ההוא.

(דפו"י דף ר"ו ע"א)

נפש, וכלא חד, ואתקריבו דא בדא, נפש אתקריב ברוח, ורוח אתקריב בנשמה, וכלא חד.

(כב) תא חזי, ויגש אליו, ה תקרובתא דעלמא בעלמא, לאתאחדא דא בדא, למהוי כלא חד, בגין דיהודה איהו מלך, ויוסף מלך, אתקריבו דא בדא, ואתאחדו דא בדא.

(כג) ר' יהודה פתח וואמר, א כי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף, בגין דתרווייהו מלכים, ואתקריבו דא בדא, לאתווכחא תרווייהו כחדא בגין דיהודה אתערב ביה בבנימן, והוה ערב ל לגביה דאבוי ביה, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. ועל דא אתקריב י קמיה דיוסף, לאתווכחא עמיה, על י עסקא דבנימן, דלא למהוי בנדוי, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, כד"א י אנכי אערכנו מידי ח תבקשנו אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לאבי כל הימים, ס בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

(כד) ועל דא, כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, אתרגיו כחדא, ואתרגיו דא בדא, בגיניה דבנימן. מה כתיב, המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו רעדה אחזתם י שם, לכל אינון דהו י תמן.

(כה) חיל כיולדה, בגין דהו דחלין, לקטלא, י ולאקטלא, י וכלא בגיניה דבנימן, דהא יוסף אודבן בגיניה דיהודה, ואתאביד מאבוי. והשתא אתערב י ביה בבנימן, ודחיל דלא יתאביד, ובגין כך ויגש אליו יהודה.

מסורת הזהר

(א) (תהלים מ"ח) ח"ג ה : רצב. (ב) (בראשית מ"ג).

חלופי גרסאות א מוסיף תיח תקרובתא (אה"ל). ב לאתחדא. ג ואתחדו. ד לין ואמר. ה לגבי אבוי בעלמא דין. ו לגביה. ז עסקיה. ח תבקשנו וגוי. ט בעלמא דין. י לין עברו יחדיו. יא לין שם. יכ מוסיף תמן לכלהו שאר שבטין דהו תמן; אינון לכלהו שאר שבטין דהו תמן ולין דהו תמן (ד"א). יג ולאקטלא בגיניה דבנימן מה (ומה ד"א) כתיב כן תמהו נבהלו נחפזו וכל בגיניה דבנימן דהא, יד לין וכלא. טו לין ביה.

מאמר

דהיינו אור הכינה, שממנה יוצאים אור ז"א שנקרא רוח ואור הנוקבא שנקרא נפש, משם ניוון הרוח, וכשהרוח נוסע, נוסעת אז גם הנפש, והכל אחד, ומתקרבים זה לזה, הנפש מתקרבת אל הרוח, והרוח מתקרבת לנשמה, וכולם אחד.

(כב) תא חזי ויגש וכו': בוא וראה, ויגש אריו וגו', הוא התקרבות עולם בעולם.

דהיינו התקרבות של עולם התחתון, שהוא הנוקבא, ובחינת נפש, הנקראת יהודה, לעולם העליון, שהוא יסוד דז"א, ובחינת רוח הנקרא יוסף, כדי שיהיה הכל אחד. משום שיהודה היה מלך ויוסף היה מלך, נתקברו זה לזה ונתאחדו זה בזה.

כי הנה המלכים נועדו

(כג) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, כי הנה המלכים נועדו, זהו יהודה

(דפוסי דף ר"ו ע"א)

הסולם

כי הנה המלכים נועדו

ויוסף, כי שניהם היו מלכים, ונגשו זה לזה להתווכח. שניהם יחד, משום שיהודה ערב את בנימן. וערב אל אביו, בעולם הזה ובעולם הבא, וע"כ נגש אל יוסף להתווכח עמו על אודות בנימן, שלא להיות בנדוי בעולם הזה ובעולם הבא. כמ"ש אנכי אערכנו וגו' וחטאתי לאבי כל הימים. בעולם הזה ובעולם הבא.

(כד) ועל דא, כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו: עברו יחדיו פירושו, שנתרגזו יחדיו, שנתרגזו זה לזה בשביל בנימן. מה כתוב, המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו רעדה אחזתם שם, לכל אלו שהיו שם.

(כה) חיל כיולדה: משום שהיו יראים להרוג או לההרג. והכל היה בשביל בנימן, והנה יוסף נמכר בעצת יהודה וגאבד מאביו,

ועתה

(כו) ד"א, כי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף, * דאודמנו לאתוכחא דא עם דא, לאתוכחא תרווייהו כחדא, בגין דיהודה הוה מלך, ויוסף הוה מלך, ותרווייהו אתו כחדא, לאתוכחא דא עם דא. דא על בנימן, ודא על בנימן.

(כז) כי הנה המלכים, אמר ר' יהודה, רוא דמהימנותא הכא, דהא כד רעותא אשתכת, וקשורא אתעטר כחדא, כדין תרין עלמין מתקשרן כחדא, ואודמנן כחדא. דא לאפתחא אוצרא, ודא לקטא ולמכנש בגויה, וכדין כי הנה המלכים נועדו, תרין עלמין קדישין, עלמא עלאה, ועלמא תתאה.

(כח) עברו יחדיו, רוא דמלה, דכד מתחברן כחדא, כדין עברו יחדיו, בגין דכל י חיובין דעלמא, לא י אתעברן י לאתכפא, עד דמתחברן כחדא, כדכתיב "ועובר על פשע, וע"ד עברו יחדיו, עברו: אינון חובין י אתכפרו, בגין דהא כדין כל אנפין נהירין, וכל חובין י אתעברו.

(כט) ר' חייא אמר, רוא דא בתקונא י דקרבנא איהו, דהא כד י קרבנא אתקריב, וכלא י מסתפקין, י וכל חד וחד כדקא חזי ליה, כדין אתקשר כלא כחדא, וכל אנפין נהירין, וקשורא י חד אשתכת, וכדין המלכים נועדו, י ואודמנו כחדא, לכפרא על חובין, י לאעברא עליהו, וכדין המלכים נועדו, י ואתקשרן כחדא, עברו יחדיו, לאנהרא כל אנפין, ולמהוי כלא רעותא חדא. (ל) המה ראו כן תמהו, ס"ד דאינון מלכים, אלא אפין מאריהון דדינן,

מסורת הזהר

(א) (מיכה ז') ח"ג מו. קלא. : קלג. : קלד. (ב) קרבנא - מסתפקין : כ"ב דף צ"א ציון ג.

חלופי גרסאות א רעוא. ב חובין (אה"ל). ג מתעברן : אתעברן (אה"ל). ד ל"ג לאתכפא : לאתכפרא. ה ואתכפרו. ו אתכפרו ואתעברו (אה"ל). ז דקרבנות. ח ל"ג דהא. ט מסתפקי. י כל. יא חדא. יב מן ואודמנו עד ואתקשרן אדל"ג (אה"ל). יג ולאעברא. יד ואתקשרו.

כי הנה המלכים נועדו

הסולם

מאמר

ועל דרך זה עברו יחדיו, עברו העונות, נתכפרו משום, שבהארת הזווג, מאירים פני כל, וכל העונות מתכפרים. לאתכפא, פירושו להתכפר, מלשון מתן בסתר יכפה אף. (משלי כ"א).

(כט) ר' חייא אמר וכו' : רח"א, סוד כתוב הזה, הוא בתקון הקרבנות. כי כשנקרב הקרבן, והכל מקבלים הספקתם. כל אחד ואחד כראוי לו, אז מתקשר הכל כאחד, ומאירים כל פנים, וקשר אחד נמצא, דהיינו זווג אחד, ואז המלכים נועדו, שנועדו יחד לכפר על העונות להעביר אותם. ואז המלכים נועדו, שהם זו"ן, שנתקשרו יחד עברו יחדיו, היינו לכפר העונות. כדי להאיר כל פנים, ושיהיה הכל רצון אחד.

(ל) המה ראו כן תמהו : שואל, היעלה על דעתך שהם המלכים, שהמלכים ראו

ותמהו

ועתה ערב את בנימן, והיה מתירא שלא יאבד, ומשום זה, ויגש אליו יהודה.

(כו) ד"א כי הנה המלכים נועדו : ל"ג זה כי הם דברים מכופלים, וצ"ל, ד"א כי הנה המלכים, אמר ר' יהודה רוא דמהימנותא וכו'.

(כז) כי הנה המלכים : אמר ר' יהודה סוד האמונה כאן, שהיא הנוקבא. כי כשנגלה הרצון, והיחוד התעטר בזו"ן כאחד, אז שני העולמות זו"ן, מתקשרים יחד, ונועדים יחד. זה, ז"א, לפתוח האוצר ולהשפיע, וזה, הנוקבא, ללקוט ולאסוף לחוכה, את השפע, ואז, כי הנה המלכים נועדו, שהם שני עולמות, עולם העציון, שהוא ז"א, ועולם התחתון, שהיא הנוקבא.

(כח) עברו יחדיו : משום שכל העונות שבעולם אינם נעברים להתכפר, עד שזו"ן מתחברים יחד, כמו שכתוב, ועובר על פשע,

(דסו"י דף ריו ע"א *) דף ריו ע"ב

חדוה דלהון למעבד ההוא דינא, דאתפקדו עליה, וכדין, כד א' מלכים אודמנו
 ב' תרומיהו ברעותא חדא, כדין המה ראי : ההוא רעותא דתרין עלמין, כן
 תמהו נבהלו נחפזו, בגין דכלהו מארי דדינא אתכפיין ומתעברן מעלמא, ולא
 יכלי לשלטאה, וכדין ד' מתעברין ב' קיומיהון, מעברין שלטנהון.

דא) ר' אלעזר אמר ויגש אליו יהודה, מ"ט יהודה, בגין דהכי אצטריך,
 דאיהו ערב, כד"א * כי עבדך ערב את הנער, ורוא דמלה, יהודה ויוסף,
 הכי אצטריכו לאתקרבא כחדא, בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך,
 ועל דא ויגש אליו יהודה, בגין דקורבא דלהון, דאתקריבו כחדא, גרם כמה
 טבין ד' לעלמא, גרם שלמא לכלהו שבטין, גרם שלמא בינייהו, גרם
 ליעקב דאתקיים רוחא דיליה, כד"א ב' ותחי רוח יעקב ב' אביהם, ועל דא,
 קריבו ב' דא עם דא אצטריך, בכלהו סטריין, לעילא ותתא.

ב) ר' אבא פתח וואמר, ב' יפה נוף משוש כל י' הארץ הר ציון ירכתי
 צפון קרית מלך רב. האי קרא רוא דמהימנותא איהו. יפה נוף: דא י' איהו
 יוסף הצדיק, דכתיב ביה, ויהי יוסף יפה תאר י' ויפה מראה. משוש כל
 הארץ: איהו חדוה וחדו, לעילא ותתא. הר ציון ירכתי צפון, בגין דבחולקיה
 קאים משכנא דשילה, הר ציון דא ירושלם. ירכתי צפון, הכי י' הוא ודאי
 לעילא ותתא.

ג) קרית מלך רב, אתר איהו מתקנא, טו לקביל מלך רב, דא מלכא

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ד) ח"ג ריט: ב) וישב דף ט' ציון ג. ג) (תהלים מ"ח) ויצא מ"ב ציון ג.

חלוסי גרסאות א' מלכין. ב' דתרווייהו: דתרווייהו עלמין. ג' מוסיף כן תמהו המה ראו ההוא. ד' מעברין.
 ה' קיומיהון. ו' אצטריך ולאחקרבא כחדא. ז' בעלמא. ח' ליג אביהם. ט' דא. י' ליג ואמר.
 יא' הארץ וגו'. יב' ליג איהו. יג' ליג ויפה מראה. יד' איהו. טו לקביל.

הסולם

כי הגה המלכים נועדו

מאמר

רוח יעקב אביהם. ועל כן, קרבת זה בזה
 היה נצרך בכל הצדדים, למעלה, ולמטה.

מאמר יפה נוף

ב) ר' אבא פתח ואמר, יפה נוף משוש כל
 ונו': מקרא זה הוא סוד האמונה, יפה
 נוף זהו יוסף הצדיק, שכתוב בו, ויהי יוסף
 יפה תאר ויפה מראה. משיש כל הארץ, הוא
 ששון ושמחה למעלה ולמטה. הר ציון ירכתי
 צפון, משום שבחלקו של יוסף עומד משכן
 שילה. הר ציון זהו ירושלים. דהיינו הנוקבא,
 ירכתי צפון, כן הוא וראי למעלה ולמטה.
 אשר הן בית המקדש של מעלה, שהיא הנוקבא, והן
 בית המקדש של מטה, הם בבחינת צפון, דהיינו בהארת
 השמאל דבינה, שהם הארת החכמה.

לג' קרית מלך רב, אתר וכו': מקום הוא
 המתוקן לסני מלך רב, זהו מלך

העליון

ותמהו, ומשיב, לא, אלא הם בעלי הדין,
 ששמחתם הוא לעשות הדין שנצטוו עליו, ואז,
 כשהמלכים נועדו שניהם כרצון אחד, אז,
 המה ראו, אותו הרצון של שני העולמות,
 וזו, כן תמהו נבהלו נחפזו, כי כל בעלי הדין
 נשקטו ונעברו מן העולם, ואינם יכולים
 לשלוט, ואז נעבר קיומם ונעברה שליטתם.

לא) ר' אלעזר אמר ויגש אליו יהודה: מה
 הטעם שנגש יהודה, ומשיב, משום שכן
 צריך להיות, כי הוא ערב, כמ"א, כי עבדך
 ערב את הנער, וסוד הדבר, יהודה ויוסף היו
 צריכים להתקרב יחד, משום שיוסף הוא צדיק,
 דהיינו יסוד דו"א, יהודה הוא מלך, דהיינו מלכות,
 נוקבא דו"א, וע"כ ויגש אליו יהודה, משום
 שהקרבה שלהם שנקרבו יחד, סבב הרבה
 טובות לעולם, סבב שלום לכל השבטים, סבב
 שלום ביניהם עצמם, דהיינו בין יהודה ליוסף, סבב
 ליעקב שהרוח שלו חזר לתחיה, כמ"א ותחי

(דפו"י דף ר"ו ע"ב)

עלאה דכלא, קדש הקדשים, דהא מתמן אתיא כל נהירו, ^א וכל ברכאן, וכל חידו דכלא, דהא מתמן נהרין כל אנפין, ^ב ובי מקדשא אתברכא מתמן, וכד איהי מתברכא, מתמן נפקי ברכאן לכל עלא, דהא כל עלמא מתמן אתברכא.

לד) ר' יהודה ור' יוסי, ^א אערעו ^ב בכפר ^ג חנן, עד דהוו יתבי ^ד בי אושפיזיהו, אתא חד בר נש, וחד מטולא דחמרא קמיה, ועאל ^ה בביתא. אדהכי, אמר ר' יהודה לרבי יוסי, הא ^ו תנינן, ^ז "דוד מלכא הוה מתנמנמ כסוס, ^ח ושינתיה זעיר, היך הוה קם ^ט בפלגות ליליא, ^י האי שעורא ^{יא} זעיר יא איהו, ולא הוה אתער אפילו בתלתות ^{יב} ליליא.

לה) אמר ליה, בשעתא דעאל ליליא, הוה יתיב עם כל רברבי ביתיה, ודאין ^{יג} דינא, ועסיק ^{יד} במלי דאורייתא, ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות ליליא, וקם בפלגות ליליא, ואתער, ואשתדל בפולחנא דמאריה, בשירין ותושבחן.

לו) אדהכי אמר ^א * ההוא בר נש, וכי האי מלה דקאמרינו, הכי הוא, רזא דמלה הכא, דהא דוד מלכא חי וקיים, לעלב ולעלמי עלמין, ודוד מלכא, הוה נטיר כל יומי, דלא ^ב יטעם ^ג טעם מיתה, בגין דשינתא חד משתין במיתה איהו, ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים, אלא שיתין נשמי,

דרך אמת

ה) סגשו יחד בכפר חנן, ובתוך כך בא אדם אחד ויחשו ^א דוד: ב"א דף ק"י ציון א. ב) פלגו ליליא: הקסה"ז דף קל"ט ציון א.

חלופי גרסאות א' ובכלל. ב' כבי מקדשא דאתברכא (אה"ע). ג' לכפר. ד' חנן (אה"ע). ה' בבית. ו' צביתא (אה"ע). ז' תנינא. ח' ושינתיה. ט' הא. י' זעירא. יא' מוסיף איהו שינתיה. יב' דליליא. יג' לין דינא ועסיק. יד' מלי; במילי (רי"א). טו יטעום, טז טעמא דמותא.

מאמר

העליון על כל קדש הקדשים, כי משם באים כל האורה וכל הברכות וכל חדות כל, שמשם מאירים כל פנים. ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת יוצאות משם הברכות לכל העולם, כי כל העולם מתברך משם.

מאמר שחין נשמי

לד) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור"י נפגשו בכפר חנן, בעוד שהיו יושבים במלונם, בא אדם אחד, ומשא חמור אחד לפניהו, ונכנס לבית. בתוך כך, אמר ר' יהודה לר' יוסי, הרי למדנו, שדוד המלך היה גם כסוס ושנתו מועטת, ואם כן, איך היה קם בחצות לילה, הרי שיעור הזה, שזים נשימות של שינת הסוס, מעט הוא, ולא היה מקיץ אפילו בשליש לילה.

(דפ"י דף ר"ו ע"ב * דף ר"ו ע"א)

שחין נשמי

לה) אמר ליה בשעתא וכו': א"ל בשעה שבא לילה היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן דינים, ועסק בדברי תורה, כלומר, שלא הלך לישן בתחילת הלילה אלא סמוך לחצות לילה, ואחר כך היה ישן את שנתו עד חצות לילה, וקם בחצות לילה, והתעורר ועסק בעבודת רבונו בשירות ותשבחות.

לו) אדהכי אמר וכו': בתוך זה אמר אותו אדם, וכי כך הוא דבר זה שאמרנו, סוד הדבר הוא כאן, כי דוד המלך חי וקים לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר עצמו כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום ששינה הוא אחד מששים במיתה, ודוד, משום מקומו, שהוא חי, לא ישן אלא ששים נשימות, כי עד ששים נשימות חסר א' הוא

הוא

דעד שתין נשמי חסר חד, איהו חי, מתמן ולהלאה, טעים ב"נ, טעמא דמותא, ושליט ביה סטרא א' דרוח מסאבא.

ז) ודא הוה נטיר דוד מלכא, דלא יטעם טעמא דמותא, ושליט ביה סטרא י' דרוחא ה' אחרא, בגין דשתין נשמי חסר חד, איהו רזא דחיים דלעילא, עד שתין נשמי, דאינון שתין י' נשמי עלאין, ואילין רזא דלהון, דתליין בהון חי, ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

ח) וע"ד, דוד מלכא, הוה משער שעורא דלילא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט י' ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה, בגין דכד אתער פלגו ה' ליליא, וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשכחא ליה לדוד, מתקשר באתר אחרא, באתר דמותא.

ט) בגין דכד ט' אתפליג ליליא, וקדושה עלאה אתער, ובר נש י' דנאים

חלופי גרסאות א' פלג דרוח; בישא ורוח (אה"ל). ג יטעום. ג ולא ישליט; ישלט (ד"א); ישלוט (אה"ל). ד דרוח; פלג דרוחא. ה מסאבא. ו מוסיף חסר חד אינהו [איהו] נשמי. ז מוסיף ביה סטרא אחרא (אה"ל). ח דלילא. ט אתפליג. י נאים.

שתין נשמי

הכולם

מאמר

ביאור המאמר. בתחילה נבאר שינה ויקיצה בשורשם. והנה שינה, פירושו סחימת העינים, שהם המוחין, כמו הישן השוכב בעצימת העינים בלי דעת. ושורשו נמשך, משליט הארת קו השמאל שהיא חכמה, בעת שהיא במחלוקת עם קו הימין, שהיא חסדים, שמטעם שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים. המוחין נסתמים. שה"ס השינה. והיקיצה משינה, נמשכת מקו אמצעי, כי מצב השינה נמשכת עד עלית קו האמצעי עם המסך דחירק שבו. שה"ס נקודת מנועולא, (כנ"ל פרשת לך דף י"ז ד"ה ונחבאר, עש"ה) הממטט את קו השמאל ומכללתו בימין, שהחכמה שבשמאל נכללת בחסדים שבימין, ואז נפתחים המוחין והחכמה יכולה להאיר. שה"ס היקיצה.

ומכאן תבין ההפרש הגדול בין חג"ת דז"א שמחזה שלו ולמעלה, לבין נה"י שמחזה שלו ולמטה. כי ג' קוין דז"א נקראים חג"ת שבעת שהחסד הוא במחלוקת עם הגבורה, נמשך לו השינה, וכשהחכמה שלו שהוא קו אמצעי מכריע ועושה שלום ביניהם עם כח המסך דמנועולא שבו, הוא ממשיך היקיצה, דהיינו שהמוחין נפתחים. כי אז החכמה שבשמאל נכללת עתה בחסדים שבימין, ויכולה להאיר כנ"ל. הרי שהמסך דמנועולא נמצא בת"ת, שהוא קו אמצעי, וחדע שהוא סוד נקודת החוה אשר בת"ת, ששם משכן מסך דמנועולא, העושה שלום בין הקוין.

ונודע שהמות נמשך ממנועולא, בסוד

לא

הוא חי, משם ולהלאה, טעם האדם טעם המות, ושולט עליו הצד של רוח הטומאה. הביאור הוא בסוף המאמר.

ז) ורא הוה נטיר וכו': וזה שהיה דוד המלך שומר את עצמו שלא יטעם טעם המות, ולא ישלוט עליו הצד של רוח האחר, משום שששים נשימות חסר אחת, הוא סוד, שהחיים שלמעלה, עד ששים נשימות הן ששים נשימות עליונות, וסודם של אלה הוא, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ולמטה הוא סוד המות.

ח) וע"ד דוד מלכא וכו': ועל כן היה דוד המלך משער השעור של הלילה, עד חצות, כדי שיתקיים בחיים, ולא ישלוט עליו טעם המות, וכשנחצה הלילה היה דוד מתקיים במקומו, היינו במדרגתו, שהוא חי וקיים, כי הקיץ משנתו ואמר שירות ותשבחות. כי כשנתעורר חצות לילה, וכתר הקדוש נתעורר, דהיינו הנוקבא, צריך שלא ימצא את דוד מתקשר במקום אחר, במקום המות.

ט) בגין דכד אתפליג וכו': משום כשנחצה הלילה, וקדושה העליונה נתעורר, ואדם הישן, במסתו אינו מתעורר, דהיינו שאינו מקיץ משנתו. להשגיח בכבוד רבונו, הרי הוא מתקשר בסוד המות, ומתדבק במקום אחר, כנ"ל. ועל כן היה קם תמיד דוד המלך בחצות לילה, להשגיח בכבוד רבונו חי אצל חי, ולא נם בשנתו עד לטעום טעם המות, ומשום זה היה נם כסוס ששים נשימות ולא בשלמות, שהיו חסדים אחת.

(דפו"י דף ר"ז ע"א)

בערסיה, ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה, הא איהו אתקשר ברזא דמותא, ומתדבק באתר אחרא, ^א ועל דא, דוד מלכא, הוה קאים ^ב לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר, חי לגבי חי, ולא נאים כשינתא, ^ג טעמא טעמא דמותא, ובגין כך, הוה מתנמנם כסוס, שתין נשמי, ולא בשלימו.

חלופי גרסאות ^א ובגמ"כ. ^ב ל"ג לאשגחא ביקרא דמאריה (אה"ע).

מאמר

הסולם

שתין נשמי

ד"ה מלכותא דדוד ע"ש כל ההמשך) בסוד רביעי לאבות שהם חגית.

וזה אמרו, רוא דמלה הכא, דהא דוד מלכא חי וקיים לעולם והערמי עלמין, כי מקומו מחזה ולמעלה של הנוקבא, שה"ס שש שעות הראשונות שלפני חצות, ששם כולו חיים, ואין כח הדין והמות שבנקודת המנעולא שבחזה, יכול להגיע שם אפילו משהו, הרי שהוא חי וקיים, ודוד מלכא הוה נטיר בר יומיו דלא יטעום טעם מיתה דהיינו שהיה שומר עצמו שלא ימשיך בשניה לאחר חצות לילה, ששם כבר שולט המות, בגין דשינתא חד משתין במיתה, כי מנח התכללות הספירות זה בזה, יש ששה ספירות חגית נה"י שכל אחת כלולה מעשר, שה"ס ששים נשימות מחזה ולמעלה, וכן ששה ספירות חגית נה"י שה"ס ששים נשימות מחזה ולמטה, וכיון שנקודת המנעולא, שהיא גורם המות, עומדת בנקודת החזה, שהוא מלכות דיסוד שמחזה ולמעלה, נמצא שהישן בשש שעות הראשונות שבלילה יש לו שם גורם המות בספירה אחת האחרונה מששים הספירות, הרי שהשניה אחד מששים מיתה, כלומר, שבספירה אחת מששים שבה יש מיתה, שהיא נקודת החזה, שהיא העשירית של ספירת היסוד, וזה אמרו, דער שתין נשמי חסר חד

איהו חי, שהם שש שעות שכל אחת כלולה מעשר, והם ששים, דהיינו שתין נשמי, שכלפני נקודת חצות לילה, שהיא נקודת החזה שבנוקבא, ששם החיים בלי שום כח דין כלל, אבל חסר חד דהיינו העשירית שביסוד, שהיא נקודת חצות לילה עצמה, ששם שוכנת המנעולא, שהוא גורם המיתה, כנ"ל, הרי שהחיים הם רק בששים חסר אחת, וחולק על ר' יהודה, שאמר ששתין נשמי הוא שיעור מועט, וז"ש, מחמן ולהלאה טעים בר נש טעמא דמותא, דהיינו שש שעות השניות, כי כח המות שבנקודת החצות, שהיא המנעולא, שולט על שש שעות שלאחריה, וע"כ הישן בהם טועם בהכרח טעם המות, וז"ש איהו רוא, דחיים דלעילא עד שתין נשמי, שהחיים

שלמעלה

לא וכי הא רע (לעיל בהקסה"ז דף צ"ט ד"ה אמאי ע"ש) שה"ס גילוי הצמצום שבמלכות שאינה ראויה לקבל אור ההכמה, שהוא אור החיים, וע"כ בגילוייה מת האדם, שאור החיים פורח ממנו, אבל כאן בסוד התקון דיקיצה, הוא בהיפך, שהיא נעשה לגורם כל החיים, כי לולא המנעולא שבקו אמצעי שבנקודת החזה, לא היה יכול ז"א להקיץ משנתו, והענינים שה"ס ההכמה היו סתומים לעולם, מחמת שאינה מאירה בלי חסדים, הרי שכל גילוי המוחין, במסך דמנעולא תלויים.

עתה תראה ההפרש בין חגית שמחזה ולמעלה לנה"י שמחזה ולמטה, כי אין המסך והדין שבו יכול לפעול משהו למעלה ממקום מציאותו, ולפיכך החגית שלמעלה מנקודת החזה אין בו מהדין של המנעולא כלום, שה"ס המות, כנ"ל, אבל נה"י דז"א הנמצאים למטה מנקודת החזה, כבר המות שבמנעולא פועל עליהם, אלא, כמו שנתבאר, שיש כאן, לנקודת המנעולא שבחזה, פעולה הפוכה, שהיא, בסוד תקון היקיצה, כי נעשתה כאן לגורם החיים, מנח ההכרעה, שהיא בלתי אפשרית וזולתה, ולפיכך גם הנה"י בסוד החיים והקדושה, ואין כח המות שולט בהם ח"ו אף משהו.

והנה הנוקבא, שנקראת לילה, מקבלת בנין ספירותיה מז"א, ועל כן נחלקת גם היא על נקודת החזה כמוהו שה"ס נקודת חצות לילה, שמחזה ולמעלה דהיינו שש שעות הראשונות עד חצות לילה, אין שם כח הדין והמות מנקודת המנעולא כלל, אלא מנקודת החזה ולמטה, דהיינו שש שעות השניות, אם יש בהם תקון היקיצה, נעשו גם הם חיים וקדושה כמו החגית שלמעלה כנ"ל, אבל אם אין בהם תקון היקיצה, שה"ס ההכרעה שבקו אמצעי, אלץ שנמשכת שליטת השמאל בלי ימין, שה"ס השניה, הנה אז, נתעורר כח המות שבמנעולא שבנקודת החזה, ונמצאים הנה"י שמחזה ולמטה דהיינו שש שעות השניות אחר חצות לילה, שהם בשליטת המות והס"א, אמנם מרכותא דדוד ה"ס מחזה ולמעלה של הנוקבא דהיינו שש שעות הראשונות לפני חצות לילה, כמ"ש לעיל, (בראשית א' דף ק"י

(דפוסי דף ר"ז ע"א)

(מ) אתו רבי יהודה ורבי יוסי, ונשקוה. אמרו ליה, מה שמך, א"ל חזקיה, א"ל יתיישר חילך, ויתתקף אורייתך, יחיבו, אמר רבי יהודה, הואיל (ה) ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

(מא) פתח ואמר, * ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא, בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותתאין, ובה קיימי עלאי ותתאי, הה"ד ה' בחכמה יסד ארץ * כונן שמים בתבונה, דהא בחכמה קיימין כל קיומין דעלמא, וכלהו נפקי * מגוה.

(מב) ד"א ה' בחכמה יסד ארץ, ע"מא ע"מא לא אתברי, אלא מגו

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (משלי ב') ב"ב דף ק"ג ציון ד.

(ה) והסתלק לדבר הנד לנו מסודות עליונות שלמה.

חלוסי גרסאות א' וגו' * כונן שמים בתבונה. ב' מגוה * מגוה.

שתין נשמי

הסולם

מאמר

באותו זמן. שה"ס ח' שהנקודה מוחזרת ממות לחיים כנ"ל. ובגין כך הוה מתנמנם כסוס שתין נשמי דהיינו ששה שעות שמלפני נקודת החצות, ולא בשלימו, כי בנקודת החצות לא ישן, שה"ס אחד מששים במיתה. כנ"ל, אלא שהחזירה ממות לחיים על ידי היקיצה. כמבואר.

(מ) אחו ר' יהודה וכו': באו ר' יהודה ור' יוסי ונשקו אותם, כי גילה להם ביאור חדש בתקון חצות. אמרו לו מה שמך. אמר להם חזקיה, אמרו לו יתיישר כחך ויתחזק תורתך. ישנו. אמר ר' יהודה, כיון שפתחת, אמור לנו מאלו סודות העליונים שאתה אומר.

(מא) פתח ואמר, ה' בחכמה יסד ארץ וגו': בוא וראה כשברא הקב"ה את העולם ראה שאינו יכול להתקיים, כי העולם נברא בשלישית קו שמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, ואין החכמה מאירה בלי חסדים, וע"כ לא יכול להתקיים, עד שברא את התורה, שהיא קו האמצעי, שנק' ז"א ונק' תורה, שהכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, ונכללה החכמה בחסדים, ואז האירה החכמה, אשר ממנה דהיינו מקו אמצעי, יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה מתקיימים העליונים והתחתונים, וזהו שכתוב הוי"ה, שהוא ז"א, שה"ס קו אמצעי, בחכמה יסד ארץ וגו', הוא שישך הארץ בחכמה, כי הלביש החכמה בחסדים, ונתקיימה הארת החכמה בעולם. ובחכמה מתקיימים כל קיומי העולם והכל יוצאים ממנה, כמ"ש כולם בחכמה עשית.

(מב) ד"א ה' בחכמה יסד ארץ וגו': עולם חלילין, שהיא תבונה, לא נברא אלא

על

שלמעלה אינו נמשך יותר מששים נשימות. דהיינו עד נקודת החזה, שהיא נקודת חצות לילה. דא"כ שתין נשמי עלאין, שהם ששים נשימות העליונות, דהיינו שלמעלה מחזה. שאין כח הדין פועל כלום למעלה ממקום מציאותו כנ"ל.

וה"ש וע"ד דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא וכו', דהיינו שהיה ישן שתין נשמי חסר אחת, שה"ס נקודת חצות לילה שהקיץ בה ולא ישן. דהיינו שהיה ממשיך אליה את הקוין היקיצה, המהפך את נקודת המנעולא שבחצות לילה, ומה שהיתה גורם המות נעשתה לגורם החיים כנ"ל. בגין דכד אחפרינו ליליא וקרושה ע"מא אהער, דהיינו שנעשה למעלה תקון היקיצה, על ידי קו אמצעי, המהפך את נקודת החזה שבנוקבא ממות לגורם החיים, שהוא מטומאה לקרושה, ובר נש דנאים בערסיה ולא אתער לאשנחא וכו' אתקשר ברזא דמותא, כי אותו אדם הישן אז, נמצא ממשיך עי"ז את שליטת השמאל שהיא שורש השינה, ונקודת המנעולא שבנקודת החצות, נשארת בעדו לגורם המיתה, כי לא נכלל בתקון היקיצה המהפכה ממות לחיים, הרי שנתקשר ברזא דמותא, שהיא שליטת הסי"א והטומאה. וע"ד, דוד מלכא וכו', חי לנכי ח' כי מדרגתו הוא ח', שהיא מרכבה לבחינת מחזה ולמעלה בסוד רביעי לאבות שאין כח הדין והמות שבנקודת החזה פועל כלום למעלה ממקום מציאותו כנ"ל, וכשקם ועשה תקון היקיצה, נעשה מרכבה לתקון זה שבנקודת החזה שבנוקבא המתעורר (דפו"י דף ר"ז ע"א)

ח חכמה, ועלמא תתאה לא אתברי, אלא מגו חכמה י תתאה, וכלהו נפקן מגו חכמה עלאה, ומגו חכמה תתאה. כונן שמים בתבונה. כונן, מאי כונן. אלא, כונן כל יומא ויומא, ולא פסיק, ולא אתתקן בזמנא חדא, אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה.

מג) והיינו רזא דכתיב, * ושמים לא זכו בעיניו. וכי ס"ד, דגריעותא איהו משמים, אלא חשיבו משמים איהו. בגין חביבו ורעו סגיא, דקב"ה רעי בהו. נ וחביבותיהו ד לגביה, ה דהא אע"ג דאיהו י מתקין לון כל יומא ויומא, לא דמי בעיניו דאינון מתתקנן כדקא יאות, י בגין ה דרחימותא דלהון לגביה, ורעותיה לאנהרא לון תדיר, בלא פסיקו, דהא עלמא דאתי, אפיק נהורין זהירין, כל יומא ה ויומא תדיר בלא פסיקו, בגין לאנהרא לון תדיר, ועל דא י לא זכו בעיניו, לא זכו בלחודי לא כתיב, אלא לא זכו בעיניו, ובגין כך, כונן שמים בתבונה.

מד) מאן שמים. דא הוא ב רזא דאבהן, ורזא דאבהן דא הוא יעקב, דאיהו כללא דלהון, בגין דיעקב תושבחתא דאבהן איהו, ואיהו קיימא לאנהרא על עלמא.

מה) ובגין דאיהו אסתלק גו עלמא דאתי, נפק מניה ענפא חדא, שפירא בחיזו, וכל נהורין מיניה יא נפקין, וכל שבועא, ומשח רבו, לאנהרא לארעא, ומאן איהו. דא יוסף הצדיק, דאיהו יהיב שבועא לכל עלמא,

מסורת הוהר

א) (איוב ט"ו) נח דף ה' ציון ו. ב) רזא דאבהן יעקב: ויצא לג' אות ס"א.

חלופי גרסאות א מוסיף חכמה עלאה. ב לג' תתאה. ג וחביבותיה. ד לגבייהו. ה דאע"ג ול"ג דהא. ו מתקן. ז דבגין, ח דרחימותא. ט ל"ג ויומא. י מוסיף ושמים לא. יא נפיק.

שחין נשמר

הסולם

מאמר

ויום תמיד בלי הפסק, כדי להאיר אליהם תמיד. ועל כן, לא זכו בעיניו, שלא כתוב רא זכו, בלבד, אלא, לא זכו בעיניו, להורות, שבאמת הם זכים, אלא מתוך התשוקה להשפיע להם נראים לו כאינם זכים, כמבאר, ומשום זה, אומר הכתוב, כונן שמים בתבונה.

מד) מאן שמים וכו': שואל, מי הוא שמים. שאומר, כונן שמים בתבונה, ומשיב, זה הוא סוד האבות, שהם חג"ה, וסוד האבות הוא יעקב שהוא קו אמצעי ח"ה, שהוא הכולל שלהם. סעו אמצעי כולל בתוכו הימין והשמאל, שה"ס אברהם ויצחק, כי יעקב, תפארת האבות הוא, והוא עומד להאיר על העולם שהוא הנוקבא.

מה) ובגין דאיהו אסתלק וכו': ומשום שהוא מתעלה תוך עולם הבא. כלומר, שולה ומלביש לישראל סבא, שנקרא עולם הבא, שה"ס חסדים מכוסים, וע"כ אין בו מקום לגילוי הארת חכמה. ועל כן, יוצא ממנו ענף אחד יפה מראה

על ידי חכמה, ועולם התחתון שהיא הנוקבא, לא נברא אלא מתוך חכמה תחתונה, שהיא החכמה המתלבשת בנוקבא. נמצא, שכולם יצאו מחכמה העליונה. וחכמה תחתונה, כונן שמים בתבונה שואל כתוב כונן, מהו כונן, ומשיב, אלא, כונן, הוא תבונה, המכוננת את ז"א, הנקרא שמים, בכל יום ויום ואינו מפסיק, ולא נתתקן בפעם אחת אלא בכל יום ויום מתקן אותו.

מג) והיינו רזא דכתיב וכו': והוא הסוד שכתוב, ושמים לא זכו בעיניו. וכי יעלה על דעתך שהוא חסרון לשמים, אלא יתרון הוא לשמים, שהוא משום אהבה ותשוקה הגדולה שהקב"ה שהוא תבונה, חפץ בשמים שהוא ז"א, ואהבתו אליו, ואע"פ שהוא מתקן אותם בכל יום ויום, אינם נראים בעיניו כמתוקנים כראוי, מפני שאהבתו אליו, וחפצו להאיר להם תמיד בלי הפסק, ומפרש, כי עולם הבא, שהוא תבונה, מוציא אורות מתנוצצים בכל יום

(דפו"י דף ר"ז ע"א)

ועלמא מניה אתון. ובגין כך, קב"ה כל מה א' דעבד בעלמא, כלא איהו ברזא עלאה, וכלא כדקא חזי.

מו) אדהכי, אתא רבי אלעזר, כיון דחמא לון, אמר ודאי שכינתא הכא, במאי עסקיתו. אמרו ליה, * כל עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר, אבל אינון שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיין, בין לעילא בין לתתא, מכאן ולהלאה, איכא שתין נשמיין אחרנין, דאינון כללו מסטרא דמותא, ודרגא דמותא עלייהו, ואקרון ב' דורמיטא, וכלהו טעמא דמותא.

מו) ובגין כך, דוד מלכא, הוה איהו מתדבק באינון שתין נשמיין דחיין, ומתמן ולהלאה לא נאים כלל, הה"ד * אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, ועל דא, שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי, בסטרא דחי, ולא בסטרא דמותא. יתבו כללו, ואשתדלו באורייתא, ואתחברו כחדא.

מח) פתח רבי אלעזר ואמר, * ה' אלקי ישועתי יום צעקתי בלידה נגדך. ת"ח, דוד מלכא, הוה קם בפלגות ליליא, ואשתדל ב' באורייתא, בשירין ותושבחן, לחדוה דמלכא ומטרוניתא, ודא : הוה חדוה דמהימנותא בארעא, בגין דהאי איהו שבחא דמהימנותא, דאתחזי בארעא.

מט) דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא, כמה מלאכין עלאין, בכמה

מסורת הזהר
(א) (תהלים קל"ב) ת"ז ח"ה כ : (ב) (תהלים פ"ח) :

דרך אמר
(ה) הוה תכנונו של חכמה.

חלופי גרסאות א' דעבד. ב' ליג באורייתא. ג' הוא.

הכולם
שתינ נשמי
ולמטה נקראות דורמיטא, וכולן הן טעם המות.
מו) ובגין כך דוד וכו' : ומשום זה דוד המלך, היה מתדבק באלו ששים נשימות של חיים, דהיינו בשש השעות שמקודם חצות לילה, שה"ס שלמעלה מחזה, שאין כח הדין והמות שבנקודת החזה יכול להגיע אליהם כנ"ל, ומשם ולהלאה לא היה ישן כלל, וזהו שכתוב, אם אתן שנת לעיני וגו', ועל כן יפה אמר, אותו אדם, כדי שיקום דוד חי, בצד החי, ולא בצד תמות. (כמ"ש כל זה לעיל דף י"ג ד"ה ו"ש ע"ש כל ההמשך) ישבו כולם ועסקו בתורה ונתחברו יחד.

מח) פתח ר' אלעזר וכו' : פתח ר"א ואמר, ה' אלקי ישועתי יום וגו'. בוא וראה דוד המלך היה קם בהצות לילה ועסק בתורה בשירות ותשבחות לשמחת המלך והגבירה. וזה הוא שמחת האמונה בארץ. משום שזה הוא שבחה של האמונה, שהיא השכינה הנראית בארץ.

מט) דהא לעילא פתחי וכו' : כי למעלה פותחים בשמחה, שירה, כמה

מלאכים

מאמר
מראה, דהיינו באור החכמה, הנקרא ראייה ומראה. וכל האורות, הן חכמה והן חסידים, יוצאים ממנו, וכל שובע ושמן המשחה, להאיר לארץ, שהיא הנוקבא. ומי הוא הענף הזה, הוא יוסף הצדיק, שהוא נותן שובע, שהוא הארת חכמה, לכל העולם, והעולם ממנו נזון. שהוא הארת החסידים. ומפני זה, הקב"ה, כל מה שעושה, הכל הוא בסוד עליון, והכל הוא כראוי להיות.

מו) אדהכי אתא וכו' : בתוך כך בא ר' אלעזר. כיון שראה אותם, אמר, בודאי שהשכינה כאן, במה אתם נושאים ונותנים, ספרו לו כל המעשה עם אותו אדם ומאמרו. אמר ודאי יפה אמר, ומכאן דבריה, אבל אלו ששים נשימות, דהיינו שש השעות שמקודם חצות לילה, הם של חיים, בין למעלה בעולמות העליונים ששם ה"ס מחוה ולמעלה של הנוקבא, ובין למטה בעולם הזה. מכאן ולהלאה, דהיינו אחר נקודת החצות, יש ששים נשימות אחרות. שהם חג"ת נה"י שמחזה ולמטה (כנ"ל דף י"ב ד"ה והנה) שהן כולן מצד המות, ומדרגת המות עליהם, דהיינו נקודת המנועול שבנקודת החזה (כמ"ש שם) שהוא גורם כל מות שבעולם, ואלו ששים נשימות שמחזה (דמו"י דף ר"ז ע"א) (דף ר"ז ע"ב)

א זינין, דקא משבחן ב' בלידיא ככל סטריין. י' כה"ג לתתא בארעא, מאן דמשבח ליה לקוב"ה בארעא בלידיא, ד' רעי ביה קב"ה, וכל אינון מלאכין קדישין, דקא משבחן ליה לקב"ה, כלהו י' צייתין לההוא דקא משבח ליה י' בלידיא בארעא, דהאי תושבחתא איהו בשלימו, לסלקא י' יקרי דקב"ה מתתא, ולזמרא בחדוה דיחודא.

ג) תא חזי, דוד מלכא ב' כתב, ה' אלהי ישועתי וגו', ה' אלהי ישועתי, אימתי איהו ישועתי. בההוא יומא, דאקדמית תושבחתא בלידיא לגבך, כדין איהו ישועתי ביממא.

גא) ותחת, דהא בלידיא, מאן דמשבח למאריה, בתושבחתא דאורייתא כדין ב' אתקף בתקיפו ביממא, בסטרא דימינא, דהא חוטא חד, נפקא מסטרא דימינא, וכדין אתמשך עליה, ואתתקף ביה, וע"ד אמר ה' אלהי ישועתי יום צעקתי י' וגו'.

גב) ובג"כ אמר, * לא המתים יהללו יה. לא המתים, בגין דאצטריך לשבחא, חי לחי. ומת לחי לאו הכי, דכתיב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, דהא אנן חייין, ולית לן חולקא בסטרא דמותא כלל. י' חזקיהו אמר, י' חי חי הוא יודך י' כמוני, בגין דחי אתקרב לחי. דוד מלכא איהו חי, וקורבא דיליה לחי העולמים. ומאן דאתקריב י' לגביה, איהו חי, דכתיב י' ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום, וכתיב, י' ובניהו בן יהוידע בן איש י' חי רב פעלים מקבצאל.

מסורת הזהר

א) (תהלים קט"ו) ח"ג רמז: ב) (ישעיה ל"ח). ג) (דברים ד') ב"ב דף ק"ו ציון א. ד) (ש"ב כ"ג) הקס"ז דף ע"ח ציון ב.

חלופי גרסאות א' זינין. ב' בלידיא. ג' כהנא; וכה"ג. ד' רעי ביה; בעי ביה; בעי ול"ג ביה. ה' צייתין. ו' רעי בלידיא (אה"ל). ז' יקריה. ח' אמר. ט' אתתקף (אה"ל). י' בליה נגדך ול"ג וגו'. י"א חזקיה. י"ב מוסיף כמוני היום. י"ג לגביהו, יד' חי וגו'.

שחין גשמי

הסולם

מאמר

תורה, מתחזק או בגבורה ביום בצד ימין, שהוא חסד. כלומר, שהחכמה שקבל בלילה מצד שמאל, מתלבש ביום בחסד מצד ימין. כי חוט אחד של חסד, יוצא מצד ימין, ואז הוא נמשך עליו. ומתחזק בו, וע"כ אמר דוד, ה' אלקי ישועתי יום צעקתי וגו'.

גב) ובג"כ אמר וכו': ומשום זה אמר, לא המתים יהללו יה. לא המתים, שחיי לחי צריך לשבח. ומת לחי אינו כן, שכתוב, לא המתים יהללו יה. ואנחנו נברך יה, כי אנחנו חיים, ואין לנו חלק בצד המות כלום. חזקיה אמר, חי חי הוא יודך כמוני, משום שחי נקרב לחי. וכן דוד המלך הוא חי, ונקרב לחי העולמים, ומי שנקרב אליו, לחי העולמים, הוא חי, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום. וכתוב, ובניהו בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח

מלאכים עליונים בכמה אופנים, שהם משבחים בלילה בכל הצדדים, דהיינו אפילו בהארץ צד שמאל, כי אז שליטת הנוקבא בסו"ה ותקם בעוד לילה. כעין זה למטה בארץ, מי שמשבח בארץ אל הקב"ה בלילה, חפץ בו הקב"ה, וכל המלאכים הקדושים המשבחים אל הקב"ה, כולם מקשיבים לאותו המשבח אל הקב"ה בלילה בארץ. כי שירה זו היא בשלמות, להגדיל כבוד הקב"ה מלמטה, ולזמר בשמחת היחוד.

ג) תא חזי דוד וכו': בוא וראה דוד המלך כתב, ה' אלקי ישועתי וגו'. שפירושו, מתי ה' אלקי ישועתי, הוא ישועתי ביום ההוא שהקדמתי שירה בלילה אליך. כי אז הוא ישועתי ביום.

גא) ותחת דהא בלידיא וכו': ובוא וראה, כי בלילה מי שמשבח לרבנו ברנה של

(דפ"י דף ר"ז ע"ב)

נג) פתח ההוא יודאי אכתריה, ואמר, * ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, וכי לא מברכין ליה לקב"ה עד לא ניכול, והא אית לן דלאקדומי בצפרא, ה' ולסדורי י' שבחא י' דיליה כדקא יאות, ולברכא בשמיה, עד לא יברך לאחרא בעלמא, וכתב י' לא תאכל על הדם, ה' אסור ליה למיכל, עד לא יברך למאריה, והשתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת.

נד) אלא, דא ברכתא דצלותא דיחודא, ודא ברכתא דמוזנא, לאחזאה לגבי דרגא דמהימנותא, ט' שבע כדקא יאות. י' וכדין בעי לברכא ליה כדקא יאות, דההוא דרגא דמהימנותא, יתרוי, י' ויברך, ויתמלא חידו מחין דלעילא, כמה דאצטריך, י' בגין למיהב י' לן י' מוזני.

נה) דהא י' קשין י' מוזנא דבר נש קמי קב"ה, כקריעת ים סוף, מ"ט. בגין, דמוזנא י' דעלמא י' דלעילא הוא, דתנן בני חיי ומוזני וכו', ובגין כך, י' קשין קמיה מוזני דעלמא, דהא י' במזלא תליא מילתא, דמניה נפקי מוזני, וחיי, ובני, ובגין כך קשין קמיה מוזני דעלמא, דהא לאו ברשותיה קיימא, עד דיתברך איהה.

מסורת הוהר

א) (וברים ח') ח"א רת. ח"ב קב. קנז. ח"ג רע. רעד. ב) (ויקרא י"ט) ח"ב ככ. רטו. ח"ג טו. ב) כולא: ב"ב ע"א צ"ב.

חלופי גרסאות: א' אלקיך וגו'. ב' מברכין. ג' הניכול ונשבע (אה"ל). ד' לקדומי. ה' ולסדורי. ו' שבתיה כדקא יאות (רי"א ואה"ל). ז' למאריה. ח' אסור. ט' שבע (אה"ל). י' ובגין לברכא (אה"ל). יא' ויתברך. יב' ליג בגין. יג' ליה. יד' מוזנא. טו' קשין. טז' מוזני. יז' דעלמא. יח' קשין קמי קב"ה.

ואכלת ושבעת וברכת

הסולם

מאמר

מלמעלה הם. מו"א. בסוד המסך דחירק שבקו אמצעי, (כנ"ל ב"א דף קע"ז אות קצ"ח) כי למדנו, בנים חיים ומוזנות אין הדבר תלוי בזכות אלא הדבר תלוי במול. ומשום זה קשים לפנוי מוזנות העולם, משום שהדבר תלוי במול. שממנו יוצאים בנים חיים ומוזנות, וע"כ קשה לפנוי מוזנות העולם, כי אינם ברשותו מטרם שהוא מתברך מן המול.

ביאור הדברים. כי בתחילה היתה הנוקבא גדולה וזכה כמו ז"א, והיתה דבוקה בו מאחוריו, אלא שהמוחין לא היו מאירים אז בנוקבא, מחמת חסרון לבוש דחסדים, ולא היתה משפעת כלום לתחתונים, (כמ"ש לעיל ב"א דף ק"ד ד"ה את, ע"ש) ועל כן מיעטה הנוקבא את עצמה, בסוד נקודה תחת יסוד דז"א, שפירושו שנכללה בסך דחירק שבקו האמצעי שמחזה ולמטה דז"א, וננסרה לפרצוף נסרד ממנו, שמחמת מיעוט הזה אין לה עוד מעצמה שום אור, וצריכה לקבל הכל מלמעלה, דהיינו מו"א, (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר ע"ש).

וזה אמרו בני חיי ומוזני לאו בזכותא

תליא

נג) פתח ההוא יודאי וכו': פתח אותו יהודי אחריו, ואמר, ואכלת ושבעת וברכת וגו', שואל, וכי אין אנו מברכים את הקב"ה מטרם שאנו אוכלים, והרי יש לנו להקדים כבוקר ולסדר שבחו כראוי, מטרם שמברכים לאחר בעולם, וכתוב, לא תאכלו על הדם, שורש, שאסור לאכול מטרם שמברך לרבנו, ועתה כתוב, ואכלת ושבעת וברכת, שמשמע, שאין לברך אלא אחר האכילה.

נד) אלא דא ברכתא וכו': ומשיב, אלא זה, שאנו מברכים קודם האכילה, הוא, ברכת החספה ליחוד זו"ן, וזה, שלאחר האכילה, הוא, ברכת המזון, וצריכים לב' דברים, א) להראות שבע למדרגת האמונה, שהיא הנוקבא, כראוי, ב) ואז צריכים לברך אותה כראוי, כדי שאותה מדרגת האמונה תתרוה ותתברך ותתמלא שמחה מחיים העליונים כפי שצריך, כדי שתתן לנו מוזנות.

נה) דהא קשין מוזני וכו': כי קשים מוזנותיו של אדם לפני הקב"ה כקריעת ים סוף, מה הטעם, הוא, משום שמוזנות העולם (דפיוני דף ר"ז ע"ב)

נו) כגוונא דא א זיוגין דעלמא, קשין קמיה, וכלא בגין דרקיע וילון, לא משמש כלום. וכ"ש אדין ז מדין דקיימין לעילא באתר אחרא, ועל דא אצטריך לאתברא.

נוז) ת"ח כל זיוגין דעלמא, קשין קמיה האי דרגא, בגין דכד ו האי זיוגא קדישא אשתכח, כל * נשמתין ז נפקין, מגו האי מזלא לעילא, דאיהו ההוא נהר דנגיד ונפיק, וכד תיאובתא אשתכח מדרע לעילא, כדן פרחין נשמתין, ואתייהבו כלל דכדן דכר ונוקבא ז כחדא, בהאי דרגא, ולבתר איהו פריש דון, כל חד וחד לאתריה כדקא חזי ליה. ולבתר קשין קמי האי דרגא, לחברא דון ז כקדמיתא, בגין דלא מתחברן, בר ז כאינן ארחי דב"נ וכלא לעילא תריין.

חלופי גרסאות א זיוגין, ב משמשי, ג מלי, ד דקיימן, ה קמי, ו ז"ל האי, ז נפקי, ח ז"ל כחדא, ט כדקדמיתא, י באינן.

ואכלת ושבעת וברכת

הסולם

מאמר

בנים חיים ומוזנות, הנמצאים למעלה במקום אחר, ועל כן נצרכה להתברך. שתקבל משם. פירוש. הרקיע וילון, ה"ס הנוקבא, דלית לה מגרמה ולא מידי, אחר שנתמעטה, (כמ"ש בזהר פנחס דף רל"ט: ע"ש) וז"ש וכרא, בגין דרקיע וילון רא משמש כלום, דהיינו שנתמעטה עד דלית לה מגרמה ולא מידי, וע"כ צריכים להראות עצמו שבע כנ"ל. וכ"ש אלן מדין וכו', וע"כ צריכים לברך אותה שתקבל מעליון.

נוז) ת"ח כל זיוגין וכו': בוא וראה כל הזוגים שבעולם, קשים לפני מדרגה הזו, דהיינו הנוקבא, משום כשנעשה הזוג הזה, להוליד נשמות, יוצאות כל הנשמות מן מזל הזה שלמעלה, שהוא נהר הנמשך ויוצא מעון, דהיינו יסוד דז"א, וכשהשתוקקת נמצא להמשיך ממטה למעלה, דהיינו להמשיך הארת החכמה, שאינה נמשכת רק ממטה למעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקה) אז פורחות הנשמות אל הנוקבא, ונעשות כולן באותה המדרגה כלולות זכר ונקבה יחד, ואחר כך הוא מפריד אותם כל אחד ואחד למקומו כראוי לו, ואחר כך קשה לפני מדרגה הזו לחזור ולחבר אותם זכר ונקבה, כבתחילה, משום שאינם מתחברים רק כאלו האורחות של בני אדם, והכל תלוי למעלה.

פירוש. כמו שנתבאר לעיל (באות ג"ה ד"ה ביאור) אצל הנוקבא, שמתחילה נאצלה גדולה כמו ז"א ורבוקה באחוריו, ואחר כך ע"י שנכללה במסך דחירק דז"א ננסרה לפרצוף נסרד ממנו, כן הוא בנשמות בני אדם הנולדות מן הנוקבא, שמתחילה כשמקבלים מהארת השמאל שבנוקבא

תליא מירתא, שהרי בזמן שהיתה הנוקבא גדולה וזכה כמו ז"א, לא יכלה להשפיע בני חיי ומוזני לתחתונים, כנ"ל, אלא כמזלא תליא מירתא, שהדבר תלוי בז"א, שיסוד שלו נקרא מזל, דהיינו שצריכה להכלל במסך דחירק שביסוד דז"א, ואז מתלבש החכמה שלה בחסדים, ויכולה להשפיע בני חיי ומוזני לתחתונים. וז"ש קשין מוזנא דבר נש קמי קביה היינו הנוקבא, כקריעת ים סוף, מ"מ, בגין דמוזנא דעלמא, דלעילא היא, דהיינו שהנוקבא צריכה לקבל מרמעלה דהיינו מז"א, אשר אז היא מחויבת להתמעט כנ"ל, וע"כ קשים לפני מוזנותיו של אדם, כי כדי להשפיע מוזנות לעולם היא מתמעטת לבחינת לית לה כגרמה ולא מידי.

וזה אמרו (באות ג"ד) ראחואה לגבי דרנא דמהימנותא שבע וכו', כי משום זה צריכים לב' דברים א) לברכא וכו', דההוא דרנא דמהימנותא יתרוי ויברך ויתמלא חירו מחין דלעילא בגין למיהב לן מוזני, דהיינו להמשיך לה עתה, אחר שנתמעטה, כל החיים והטוב של מעלה, דהיינו מז"א, כדי שתתן לנו מוזנות, ב) לאחואה לגבי דרנא דמהימנותא שבע, כי בזה שאנו מראים את עצמינו שבע, היא מתנחמת על מיעוטה שנתמעטה בשבילנו.

נו) כגוונא דא זיוגין וכו': כעין זה, קשים לפני הזוגים שבעולם, והכל הן בנים והן חיים והן מוזנות הוא משום שהרקיע וילון אינו משמש כלום, וכל שכן אלו הדברים, (דמרי דף ריו ע"ב * דף ר"ח ע"א)

נח) ועל דא א קשין קמיה כקריעת ים סוף, דהא קריעת ימא, לאתפתחא ביה שבילין, לעילא איהו, וכמה דמתפתחין שביילין ואורחין ביה, הכי אתבקע ואתפתח.

נט) ובג"כ, כלא תליא לעילא, ובעינן לברכא ליה, ולמיהב ליה תוקפא מתתא, בגין דיתברכא מעילא, ויתתקף כדקא חזי, ועל דא כתיב, וברכת את ה', את דייקא.

חלופי גרסאות א קשין.

מאמר

הסולם

ואכלת ושבעת וברכת

הקושי שבקריעת ים סוף היה, שב' פעולות הפוכות היו בה. שהיה צריך להטביע את המצרים הנמשכים מג"ר דחכמה שבשמאל, שאין זה אלא בכח גילוי המנעולא שה"ס שבייל. (כנ"ל לך י"ג ד"ה ולפיכך בכיאר פעולה ב' מד' הפעולות ע"ש) והיה צריך להמשיך חיים והצלה לישראל הנמשכים מו"ק דחכמה שבשמאל. שאין זה אלא בגניזו דמנעולא וגילוי המפתחא, כי אין מוחין נמשכים אלא בסוד המפתחא, שה"ס ארח (כנ"ל תולדות דף מ"ו ד"ה וכו' ע"ש).

וזה אמרו. וע"ד קשין קמיה כקריעת ים סוף, דהא קריעת ימא לאתפתחא ביה שבילין לעילא איהו, שקריעת ים סוף היתה לפתוח שבילים למעלה, דהיינו לגלות המנעולא כדי להטביע את המצרים, ונמצא שהיו נפתחים שבילים בסוד המנעולא להטביע את המצרים, ואורחות בסוד המפתחא בשביל ישראל. הרי, וכמה דמתפתחין שביילין ואורחין ביה הכי אתבקע ואתפתח. כי כלולים כאן ב' פעולות הפוכות זו מזו בקריעת ים סוף, כי כמו שהיו נפתחים שבילים, בכח המנעולא, ואורחות, בכח המפתחא, כן נבקע הים ונפתח להטביע המצרים ולהציל את ישראל. וז"ס הקושי שבקריעת ים סוף, ואלו ב' פעולות הפוכות הן גם כן בסוד המיעוט של הנוקבא כדי להשפיע מוונות לתחתונים כמבואר לעיל (לך י"ג ד"ה ולפיכך) בפעולה ב' ובפעולה ג' שבד' פעולות עש"ה. וע"כ קשים מוונותיו של אדם כקריעת ים סוף.

נט) ובג"כ כרא תליא וכו': וע"כ הכל תלוי למעלה, כי ליה לנוקבא מגרמה ולא מידי. אחר שנחמססה, וצריכים לברך אותה, וליתן לה חוזק מלמעלה כדי שתתברך ותקבל מלמעלה מו"א, ותתחזק כראוי, וע"כ כתוב, וברכת את ה', המלה את הוא בדיוק, הרומז על הנוקבא הנקראת ארח.

ולגבי

שבנוקבא, שהיא הארת חכמה, נמצאים כל זכר ונקבה של הנשמות דבוקים זה בזה מאחוריהם ואחר כך הנוקבא מאירה להם המסך דחירק, ואז הם נפרדים זה מזה.

וזה כד תיאובתא אשתכח מלרע לעילא, דהיינו כשנמשך הארת החכמה שבשמאל ממטה למעלה כמ"ש לעיל, כלחו כלילין דכר ונוקבא כחדא, דהיינו שדבוקים זה בזה מאחוריהם כמו הנוקבא שדבוקה באחורי ז"א בעת שהיא בהארת השמאל. ולבחר איהו פריש לון, דהיינו על ידי שמאירה אליהם המסך דחירק, הם נפרדים זמ"ז. כמ"ש אצל הנוקבא. ע"ש. ונודע שתחילת הארת המסך דחירק דוא בכח המנעולא, (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונחבאר ע"ש) ואינה ראויה לקבל מוחין עד שנמתקת בבינה ונתקנה בסוד מפתחא, ע"ש. וזה ולבחר קשין קמיה האי דרגא לחברא לון כקדמיתא, כי מחמת התכללותם במסך דמנעולא אינם ראויים לזווג, בגין דלא מתחברין בר כאינן ארחי דבר נש, משום שאין הם מתחברים לזווג, רק אחר שנתקנו בסוד אירחין, דהיינו אחר שקבלו המסך דמפתחא המכונה אורחא. כי אז אמא אוזיפת מאנהא לברתא, וכן זכר ונקבה דנשמות בני אדם.

נח) ועל דא קשין קמיה וכו': ועל כן קשים לפנוי כקריעת ים סוף, כי קריעת ים סוף היה, כדי לפתוח בו שבילים למעלה, וכמו שנתחיים שבילים ואורחות בה, כן נתבקע ונתפתח.

פירוש. כבר ידעת שהארות המנעולא נקראות שבילים בסו"ה ושביילן במים רבים. והארות המפתחא נקראות אורחות, בסו"ה וארח צדיקים כאור נגה וכו'. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית עש"ה). והנה כל (דפרי דף ר"ח ע"א)

(ט) ולגבי האי אתר, אצטריך לאחזאה קמיה, ^ה שבעא ונהירו דאנפין, ולגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה כפנא, דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה כפנא, ולא ^י שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא, ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, הכי הוא ודאי, והכי אצטריך.

(סא) אמר רבי יהודה, זכאין אינון צדיקיא, דקורבא דלהון איהו שלמא בעלמא, בגין דידעי ליחדא יחדא, ומקרבי קורבא, לאסגאה שלמא בעלמא, דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא, כיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, כדין אסגאו שלמא ^ה בעלמא, וחידו אתוסף לעילא ותתא, כמה דקורבא דיהודה ויוסף, וכלהו שבטין אשתכחו כחדא ביה ביוסף, וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, כמה דאוקימנא דכתיב ויגש אליו יהודה.

(סב) ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, " פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קב"ה ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלכא על כלא.

(סג) והאי בר נש, מתפרשן מניה בעלמא, כמה זינין, מנהון צדיקא, ומנהון רשיעא, מנהון טפשיין, ומנהון חכימין, וכלהו אתקיימו בעלמא, עתירין ומסכנין. וכלהו בגין ' למזכי אלין באלין, ^ה למזכי צדיקא עם

מסורת הזהר

(א) (תהלים קי"ב) ח"ג קנב:

חלופי גרסאות ^ה שובעא (אה"ע). ^ג שבעא. ^נ מוסיף אלקיך וגו'. ^ד דאתקריבו. ^ס ל"ג בעלמא. ^ו מוסיף יהודה ויאמר וגו'. ^ז למזני. ^ח למזני.

מאמר ולא יכול יוסף להתאפק

הפולם

מאמר

(ס) ורנבי האי אתר וכו': ואל המקום הזה, דהיינו הנוקא, צריכים להראות לפניה שובע והארת הפנים (כמ"ש לעיל בדף י"ח ד"ה וזה אמרו לאחזאה) שצריכים ב' דברים ע"ש. ואל הסטרא אחרא, בזמן שהיא שולטת בעולם, צריכים להראות לפניה רעב, כי מדרגה ההיא דס"א, הוא רעב, וראוי להראות לפניה רעב ולא שובע, כי השובע אינו שולט בעולם בסבתה, וע"כ כתוב ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. כי בזמן שליטת הקדושה יש שובע בעולם. אמר ר' אלעזר, כן הוא בודאי וכן צריך להיות. דהיינו שהשובע יתגלה עם שליטת הקדושה והרעב עם שליטת הס"א.

מאמר ולא יכול יוסף להתאפק

(סב) ולא יכול יוסף להתאפק וגו': רבי חייא פתח ואמר, פזר נתן לאביונים וגו'. בוא וראה, הקב"ה ברא העולם, והמשיך את האדם עליו, שיהיה מלך על הכל.

(סג) והאי בר נש וכו': ואדם הזה, נפרדים ממנו בעולם כמה מינים, מהם צדיקים מהם רשעים, מהם טפשים מהם חכמים, וכולם כל ארבע מינים הללו, מתקיימים בעולם עשירים ועניים, וכולם הוא, כדי שיזכו וייתבו אלו עם אלו, שייטיבו הצדיקים עם

הרשעים

(סא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אשרי הם הצדיקים שקרבנם זה לזה מביא שלום בעולם, משום שיודעים ליחד היחוד ולעשות קרבה להרבות שלום בעולם. כי יוסף ויהודה, כל עוד שלא נתקברו זה לזה, לא

(דפוסי דף ר"ח ע"א)

רשיעיא, ^א למזכי חכימין עם טפשיין, ^ב למזכי עתירין עם מסכנין דהא בגין כך, זכי בר נש ^ג לחיי עזמא, ואתקשר באילנא דחיי. ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עבד, קאים ^ד לעלמין, דכתיב וצדקתו עומדת לעד. (סד) פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כד ברא קב"ה עזמא, קאים ליה ^ה על סמכא חד, וצדיק ^ו שמיה, ^ז והאי צדיק איהו קיומא דעלמא, ודא איהו דאשקי, וזן ^ח לכלא. דכתיב ^ט ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

סה) ומשם יפרד, מהו יפרד. אלא, ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר, נטיל גנתא כלא, ולבתר אתכדר ההוא משקיא, לד' ^י סטרין דעלמא, וכמה אינון ^י דמצפאן ^{יא} לאתשקיא ^{יב} ולאזנא מתמן, כד"א ^{יג} עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ובג"כ פזר נתן לאביונים, דא צדיק, צדקתו עומדת לעד, דא כנ"י. דבגין כך, איהי קיימא ברזא דשלם, בקיומא שלים רשע יראה וכעס, דא מלכות עכ"ם.

סו) תא חזי, מלכות שמים, איהי בי מקדשא, לקיימא כל מסכני, בגו צלא יא דשרותא דשכינתא, וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה, למיחן ולמיזן לכלא.

מסורת הוהר

דרך אמת

(א) על עמוד אחד והוא יסוד עולם שאלמר וצדיק יסוד עולם. (ב) כה : נח. רכו. ת"ז תמ"ז פה. ת"ו בהשמות קמה. (א) ב"א רי"א צ"א. (ב) (תהלים קמ"ה) ח"ב סב. ח"ג

חלופי גרסאות א' למזני. ב' למזני. ג' בהאי. ד' לעלמא. ה' מוסיף שמיה דכתיב וצדיק יסוד עולם (אה"ל). ו' דהאי (אה"ל). ז' לכלהו. ח' סטרא. ט' ומצפן; דמצפין. י' לאשתקיא. יא ליג דשרותא; דשירותא (אה"ל).

ולא יכול יוסף להתאפק

הסולם

מאמר

הנוקבא, ואחר כך מתפור המשקה לד' רוחות העולם, כלומר שבאי עולם כולם נשקים ממנה אף אחד מהם לא יחסר. וכמה הם המצפים להשתות ולהזון משם, כמ"א, עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. וע"כ, פזר נתן לאביונים, זהו הצדיק, שהוא יסוד, המפור ונותן שפעו השלם מחכמה וחסדים המשלים לכל אביונים שבעולם. צדקתו עומדת לעד, זוהי כנסת ישראל, שהיא הנוקבא הנקראת צדקה, שבשביל זה, שמקבלת שפע השלם ההוא מן היסוד, היא עומדת בסוד השלום, בקיום שלם. דהיינו, עומדת לעד, רשע יראה וכעס, זה היא מלכות עכ"ם, דהיינו מלכות דס"א המקנאת אז את המלכות דקדושה.

סו) תא חזי מלכות וכו' : בוא וראה, מלכות שמים, שהיא הנוקבא דז"א, היא בית המקדש, המקיימת כל העניים בצל משכנה של השכינה, וצדיק זה, שהוא יסוד דז"א, הוא נקרא גבאי צדקה, לחונן ולזון את הכל, דהיינו כל העניים שהם בצילה של השכינה כנ"ל, משום זה:

גבאי

הרשעים להחזירם בחטובם, וייטיבו החכמים עם הטפשים, ללמדם שכל וייטיבו העשירים עם העניים, למלאות מחסורם. כי על ידי זה, זוכה האדם לחיי עולם, ומתקשר בעץ החיים. וע"כ פזר נתן לאביונים, ולא עוד, אלא צדקה זו שהוא עושה, עומדת לעד, דהיינו שהנוקבא נבנית ממנה, שהיא נקראת עד, שכתוב, וצדקתו עומדת לעד.

סד) פזר נתן לאביונים: רבי אלעזר אמר, כאשר ברא הקב"ה את העולם, העמיד אותו על עמוד אחד, וצדיק שמו. דהיינו יסוד. וצדיק זה הוא קיום העולם, דהיינו שמקיים את הנוקבא הנקראת עולם, וזה הוא שמשקה היינו הארת חכמה, וזן, היינו הארת חסדים, לכל. שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. שהוא היסוד הכונה נהר.

סה) ומשם יפרד: שואל, מהו יפרד, שאומר הכתוב. ומשיב, אלא, אותו מזון ומשקה של נהר ההוא, מקבל הכל הגן, שהוא (דפו"י דף ר"ח ע"א)

דכתיב פזר נתן ^א לאביונים, בגין כך, גבאי צדקה, נטלי אגרא, ^ב לקביל כלהו ^ד דיהבי צדקה.

סז) ת"ח, ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים, אלן אינו, כל דקיימי, לאתונא ^ב ולאשתקייא מניה. ולא עמד איש אתו ^א * בהתודע יוסף אל אחיו. ^א אתו: דא כנסת ישראל. אחיו: אלן שאר רתיכין חיילין, דכתיב ^ב בהו ^א למען אחי ורעי. ד"א ולא עמד איש אתו, בזמנא דקב"ה אתי לאזדוגא בכנ"י. בהתודע יוסף אל אחיו, בזמנא דקב"ה ^ב הוה מתחבר בהו בישראל, בגין דאינון נטלי ^י בלחודייהו, ^י ולא חבורא ^י דעמין עעכו"ם בהדיהו, בגין כך ^ב ביום השמיני עצרת תהיה לכם, דהא בזמנא דא, איהו קב"ה בלחודי, בחבורא חדא עם ישראל, דכתיב בהו אחי ורעי ^י כמה דאוקמוה.

סח) רבי ^ד ייסא ^ס פתח קרא, בזמנא דקב"ה יוקים לה לכנסת ישראל מעפרא, ויבעי ^ס לאנקמא נקמתא ^י מעממיא עעכו"ם, ^י כדן ^י כתיב ^י ומעמים אין איש אתי, וכתיב הכא, ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, כד"א ^ד וינטלם ^ב וינשאם כל ימי עולם.

מסורת הזהר

(א) וישב ס"ו צ"א. (ב) נח ל"ח צ"ב. (ג) (ישעיה ס"ג) ח"ג פס. (ד) וירא קנ"ג צ"ג.

חלופי גרסאות א' מוסיף לאביונים וכו'. ב' לקביל; לקבל. ג' כלא. ד' ליג דיהבי צדקה. ה' ולאשתקייא. ו' וגוי. ז' ליג אתו; את. ח' ליג בהו. ט' ליג היה. י' ארתייהו. יא' בלא. יב' דשאר עמין. יג' כדאוקימנא. יד' יוסי. טו' פתר. טז' לנקמא נוקמתא. יז' משאר עמין. יח' דכדן; ליג כדן (אה"ל). יט' מוסיף כתיב התם (אה"ל). כ' מוסיף וינשאם וגו'.

ולא יכול יוסף להתאפק

הסולם

מאמר

בעת זיווגו עם הנוקבא. משום שהם בלבדם מקבלים אז מהארת הזווג, ואין חיבור מהעמים עעכו"ם עמהם, משום זה אוהיב, ביום השמיני עצרת תהיה לכם, כי בזמן ההוא, הקב"ה הוא בחיבור אחד עם ישראל בלבדם, שכתוב בהם אחי ורעי. כמו שבארוהו. בפרשת אמור ק"ד ע"ב.

סח) ר' ייסא ג'וכי: ר"י פתח הכתוב, בזמן שהקב"ה יקום את כנסת ישראל מעפר, דהיינו בזמן הגאולה, וירצה לנקום נקמתו מעמים עובדי עכו"ם, אז כתוב, ומעמים אין איש אתי, והיינו שכתוב כאן, ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. כמו שאתה אומר, וינטלם וינשאם כל ימי עולם.

פירוש. כמו שנאמר בזמן הגאולה ומעמים אין איש אתי, שפירשו, שאין שום כח מס"א שיוכל להפריעו מזה, כן הוא פירוש הכתוב, ולא עמד איש אתו, ששום כח מס"א לא עמד אתו להפריעו מלהתודע אל אחיו. וכן נאמר וינטלם וינשאם כל ימי עולם, דהיינו שהגביה את ישראל למעלה, באופן שכל כח שבעולם לא יזיק אותם.

ולא

גבאי צדקה מקבלים שכר, נגד כולם שנתנו להם הצדקה, להיותם מרכבה ליסוד דו"א הנקרא גבאי צדקה, ושואר כולל לכל הספירות שממעלה הימנו.

סז) תא חזי, ולא יכול וגו' לכל הנצבים עליו: אלו הם, כל העומדים להזון ולהשתות ממנו, שהיסוד שנקרא יוסף לא יכול להתאפק שלא לחת להם שפעם. ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, אתו זוהי כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, שלא עמד איש אתה, בהתודע וגו', דהיינו בעת הזווג, כי זווג מכונה ידיעה. אחיו, אלו הם שאר המרכבות והצבאות, שכתוב בהם למען אחי ורעי. כלומר שבשכילם נודווג עם הנוקבא, לחת להם שפעם, ושיעור הכתוב הוא, בהתודע יוסף, בעת שנודווג יוסף עם השכינה, בשביל אחיו, כי אל פירושו בשביל.

דבר אחר ולא עמד איש אתו: פירוש, בזמן שהקב"ה בא להזדווג עם כנסת ישראל, בהתודע יוסף אל אחיו פירוש, בזמן שהקב"ה היה מתחבר בישראל, כלומר, בזמן שהקב"ה היה מחובר עם ישראל לא עמד איש מהאומות אתו (דסו"י דף ר"ח ע"א *) דף ר"ח ע"ב)

סט) ולא יכול יוסף להתאפק, רבי חזקיה פתח ^א ואמר, * שיר המעלות אליך נשאתי את ^ב עיני היושבי בשמים, האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, אליך נשאתי את עיני, ^ג וכתוב ^ד אשא עיני אל ההרים. ^ה אלא, דא דעילא, ודא לתתא. אשא עיני אל ההרים, דא לעילא, בגין ^ו לאמשכא ברכאן ^ז מעילא ^ח לתתא, מאלין הרים עלאין, לאמשכא מנייהו ברכאן לכנסת ישראל, דאתברכא מנייהו. אליך נשאתי את עיני, ^ט למצפי ^י ולחכאה לאנון ברכאן ^{יא} דנחתו ^{יב} מתמן לתתא.

ע) היושבי בשמים, ^{יג} דכל תוקפהא, ^{יד} וחילאה, וקיומהא, איהו בשמים, בגין דכד יובלא, ^{יז} אפתח מבועי דכל אינון ^{יח} טרעין, כללו קיימי בשמים, וכיון דשמים נטיל כל אינון נהורין ^{יט} דנפקי ^כ מיובלא, כדן איהו זן ואשקי לה לכנסת ישראל, על ידא דצדיק ^{כא} יח חד.

עא) ^{כב} וכיון דדא אתער לגבה, כמה אינון ^{כג} דקיימן בכל סטרין, לאתשקאה ולאתברכא מתמן, כד"א ^{כד} הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם. וכדן, איהי סלקא ברזא דרוזין כדקא ^{כה} חזי, ומקבלא עדונין מבעלה כדקא יאות, ^{כז} וכלהו דקיימן בכל סטרין עמדי בלחודייהו, כד"א ולא עמד איש אתו, דכתיב ויקרא הוציאו כל איש מעלי, ^{כח} ולבתר דאיהי מקבלא עדונין מבעלה, כללו אתשקין לבתר, ואתזנו, כד"א ^{כט} ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.

מסורת הוהר

א) (תהלים קכ"ג) ח"א רכט. ח"ג רסה: ב) לך פ"ו צ"ב ג) (תהלים ק"ד) ח"א רמד. ח"ג קצא. ד) ב"א רמ"ח צ"ג.

חלופי גרסאות א' ל"ג ואמר, ב' עיני וגו', ג' ל"ג וכתוב, ד' ל"ג אלא, ה' לאתמשכא, ו' מעילא, ז' ותתא, ח' למצפה (אה"ל), ט' ולחכאה, י' דנחתו, יא' ל"ג מתמן, יב' בכל, יג' וחילאה, יד' אתפתח, טו' תרעי (אה"ל), טז' דנפקין, יז' מן יובלא, יח' חזי, יט' וכדן דא, כ' דקיימן, כא' מוסף חזי ליה, כב' ל"ג מן וכלהו עד בלחודייהו; וכלהו בכל דקיימן, כג' ל"ג מן ולבתר עד כללו.

הסולם

מאמר

ולא יכול יוסף להתאפק

גבורותיה וכחותיה וקיומיה של הנקבא, הם בשמים, דהיינו שמקבלתם מו"א הנקרא שמים. כי כאשר היובל, שהוא בינה, פותח המעינות של כל אלו השערים, דהיינו השפע של ג' שערי הכינה, כולם נמצאים בשמים, שהוא ז"א, ואחר שהשמים מקבל כל אלו האורות היוצאים מיובל, אז הוא זן ומשקה את כנסת ישראל, שהיא הנקבא, על ידי צדיק אחד, שהוא יסוד.

עא) וכיון דדא אתער וכו': וכיון שזה, דהיינו היסוד, נתעורר אליה, כמה הם, העומדים בכל הצדדים, להשתות ולהתברך משם, דהיינו לקבל מהארת הזווג, כמ"ש, הכפירים שואגים לטרף וגו', ואז היא עולה לזווג בסודי סודות כראוי, ומקבלת עדונים מבעלה כראוי לה.

וכרדו דקיימן בכל סטרין וכו': וכל אלו תעומדים

סט) ולא יכול יוסף להתאפק: רבי חזקיה פתח ואמר, שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. מקרא זה בארוהו ולמדנו, אבל בוא וראה, אליך נשאתי את עיני, וכתוב, אשא עיני אל ההרים. מהו ההפרש ביניהם. אלא זה למעלה וזה למטה, ומפרש, אשא עיני אל ההרים, הוא למעלה, לז"א, כדי להמשיך ברכות ממעלה למטה, אל הנקבא, סאלו הרים עליונים, בסוד אין הרים אלא אבות, שהם חג"ת דז"א, להמשיך מהם ברכות לכנסת ישראל המתברכת מהם, אליך נשאתי את עיני, הוא למטה לנקבא, לצפות ולחכות לאלו הברכות היורדים משם, מו"א, למטה לנקבא.

ע) היושבי בשמים: הוקשה לה, כיון שהמדובר הוא בנקבא, למה אומר בשמים שהוא ז"א. ומשיב, שז"כ אומר היושבי בשמים, משום שכל (רמזי דף ר"ה ע"ג)

(עב) רבי יוסי א פתח קרא באלהו, דכתיב * ויקרא אל ה' ויאמר י ה' אלהי הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות להמית את בנה. תא חזי, י תרי הו' י דקאמרין מלין י לקביל קב"ה י משה ואלהו, משה אמר, י למה הרעות י לעם הזה. ואלהו אמר, הרעות להמית את בנה, ותרוייהו מלה חדא קאמרו.

(עג) מ"ט. אלא רוא איהו, משה אמר, למה הרעות. מאי טעמא. אלא, בגין דאתייהב רשו לסטרא אחרא לשלטה עליהו דישראל, הרעות: יהבת רשו ס לסטרא אחרא דרע, למשלט עליהו. אליהו אמר הרעותי יהבת רשו לסטרא דרע, ליטול נשמתא דדא, ודא הוא הרעות, וכלא רוא חדא.

(עד) תא חזי, אליהו אמר, הגם על האלמנה י אשר אני מתגורר עמה, בגין דקב"ה אמר ליה לאלהו, י הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, וכל מאן דזן ומפרנס למאן דאצטריך ליה, וכ"ש יא ביומא י דכפנא, הא אתאחיד באילנא דחיי, וגרים ליה חיים י ולבנוי, והא אוקימנא. והשתא אליהו אמר, כל מאן דקיים נפשא בעלמא, זכי ליה חיים, וזכי לאתאחדא באילנא דחיי, והשתא שלטא אילנא דמותא י סטרא דרע, על האלמנה י דאנת פקדת למיזן טו די, י בגין כך הרעות.

מסורת הזהר

(א) (מ"א י"ז) (ב) (שמות ד') (ח"א רט. ח"ב כב: ג) (מ"א י"ז) ח"ב קצט. רכא:

חלוסי גרסאות א פתר, ב ליג ה' אלקי. ג תרין. ד דקאמרו. ה דקל. ו ליג משה ואלהו. ז ליג לעם הזה. ח ליג אלא. ט לשלטה לסטרא אחרא ברע. י ליג אשר אני מתגורר עמה. יא ביומי. יב כפנא. יג לבנוי. יד מוסיף ההוא סטרא. טו ליג דאנת; דאחפיקדת; דאחפיקדת. טז יתי. יז למה הרעות ול"ג בגיכ; בגיכ למה הרעות.

למה הרעות

למה הרעות, הוא משום שניתן רשות לס"א לשלוט על ישראל, הרעות, פירושו נחת רשות לצד האחר של הרע לשלוט עליהם. אליהו אמר הרעות, פירושו גם כן, נחת רשות לסטרא אחרא לטול נשמתו של זה. וזהו שאמר הרעות, והכל הוא סוד אחד. שהרעות, הוא סוד נתינת רשות לס"א שנקרא רע.

הסולם

העומדים בכל הצדדים, המצפים לקבל ממנה כנ"ל, עומדים בלבדם, ואינם עולים עם הנוקבא, כמו שאתה אומר, ולא עמד איש אתו. שכתוב ויקרא הוציאו כל איש מעלי. אלא אחר שקבלה עדנים מבעלה, דהיינו אחר הזווג, כולם נשקים אז וניזונים, כמ"א. ישקו כל חיתו וגו'.

מאמר

מאמר למה הרעות

(עד) תא חזי אליהו אמר, הגם על האלמנה וגו': משום שהקב"ה אמר לאלהו, הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. וכל מי שזן ומפרנס, למי שנצרך לו, וכל שכן בימי רעב, הוא מתאחד ונאחז בעץ החיים, וגורם חיים לעצמו ולבניו, ובארוהו. ועתה, אמר אליהו, כל מי שמקיים נפש בעולם וזכה חיים לעצמו, וזוכה להתאחד בעץ החיים, ועתה שולט עץ המות, צד הרע, על האלמנה, אשר צוית אותה לכלכלני, משום זה אמר הרעות.

(עב) ר' יוסי פתח קרא באלהו דכתיב ויקרא וגו': בוא וראה שנים היו שהטיחו דברים כנגד הקב"ה, משה ואלהו. משה אמר למה הרעות לעם הזה. ואלהו אמר הרעות להמית את בנה. ושניהם אמרו דבר אחד.

(עג) מ"ט, אלא רוא איהו וכי: שואל, מהו הטעם שאמרו שניהם, למה הרעות. ומשיב, אלא הוא סוד. משה, מהו הטעם שאמר (דמו"י דף ר"ח ע"ב)

עה) ואי תימא דרע לא אתעביד לבר נש מעם קב"ה. ת"ח, א בזמנא דבר נש אזיל לימינא, נטירו דקב"ה תדיר לגביה, ולא יכיל י סטרא אחרא לשלטאה עליה, והאי רע אתכפיא קמיה, ולא יכיל י לשלטאה. ד וכיון י דנטירא דקב"ה י אתעברא מניה, בגין * דאיהו אתדבק ברע, כדין ההוא רע, כיון דחמי דלאו עמיה נטירו. כדין שליט עליה, ואתי לשיצאה ליה, וכדין אתיהיב ליה רשו, ונטיל י נשמתיא.

עו) משה אמר למה הרעות, דאתיהיב י ליה רשו לסטרא דרע, למשלט עליהו דישראל, למהוי בשעבודא דיליה. דבר אחר למה הרעות, דחמא כמה מנהון דהוו מתין, ואתמסרו בסטרא דרע.

עז) תא חזי, בשעתא דטוב אתער, דאיהו ימינא, כל חידו, וכל טיבו, וכל ברכאן י משתכחן, וכלא בחשאי י איהו, כמה דאוקמוה, דאמרי בשכמל"ו בחשאי, ורזא דא י בגין י דאיהו כדין יחודא כדקא חזי.

עח) אמר רבי חייא, וכי אליהו, כיון דאיהו גזר, וקודשא בריך הוא מקיים, ואיהו גזיר על שמיא, דלא לאחתא מטרא וטלא, י היך דחיל איהו מאיזבל, דשדרת י ליה, דכתיב * כי כעת מחר אשים את יו נפשך כנפש אחד מהם, ומיד דחיל וערק על נפשיה.

עט) א"ל רבי יוסי, הא אוקמוה, דצדיקיא, לא בעאן לאטרחא למאריהון, באתר דנזקא י אשתכחת י לעינא. כגוונא דשמואל, י דכתיב י איך אלך

מסורת הזהר

(א) (מ"א י"ט). (ב) (ש"א ט"ו) ח"א רל.

חלופי גרסאות א בזמני. ב מוסיף האי סטרא. ג לשלטא. ד כיון. ה דנטירו. ו מתעברא; אתעברו. ז מוסיף נשמתיא מניה. ח ל"ג ליה. ט משתכחין. י איהו; היא. יא ל"ג בגין (אח"ל). יב דהאי איהו יחורא; דאיהו גזיר יחורא [ייתורא]; דכדין [איהו] יחורא; ל"ג דאיהו כדין. יג חך. יד ל"ג דכתיב. טו נפשך וגו'. טז שכית; אשתכח. יז מוסיף ליה לעינא; ביה לעינא (אה"פ). יח ל"ג דכתיב.

למה הרעות

הסולם

מאמר

שמחה וכל טוב וכל הברכות נמצאות, והכל הוא בחשאי, כמו שבארו, שאמרו בני יעקב, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בחשאי. (פסחים נ"ו ע"א) וסוד זה הוא משום, שאז הוא יחוד כראוי. ובוה מתבאר הכתוב למה אמר יוסף בעת היחוד, הוציאו כל איש מעלי. משום שהיחוד צריך להיות בחשאי.

עח) אמר ר' חייא וכו': אר"ה, וכי אליהו. כיון שהוא גזר והקב"ה מקיים, והוא גזר על השמים שלא להוריד טל ומטרי, איך היה מפחד מאיזבל, ששלחה אליו ככתוב, כי כעת מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם. ומיד פחד וברח על נפשו.

עט) א"ל רבי יוסי וכו': אמר לו ר"י, הוי בארוהו, שהצדיקים אינם רוצים להטריח לאדונם במקום שהנזק מצוי לעין. כמו שמואל, שאמר, איך אלך ושמע שואל ותרגי

עה) ואי תימא דרע וכו': שואל, ואם תאמר, שלא נעשה רע לאדם מן הקב"ה. ומשיב, בוא וראה, בזמן שאדם הולך לימין, שמירתו של הקב"ה נמצא לו תמיד, והסטרא אחרא אינו יכול לשלוט עליו, ורע הזה נכנע לפניו ואינו יכול לשלוט. ומתוך ששמירתו של הקב"ה הוסר ממנו אם הוא מתדבק ברע, אז רע ההוא, כיון שרואה שאין עמו שמירה, שולט עליו אז ובא להשמירו, ואז ניתן לו רשות ונטל נשמתיא.

עו) משה אמר למה הרעות: משום שניתן רשות לצד הרע לשלוט על ישראל, להיות תחת השעבוד שלו. פירוש אחר, י"ב אמר, למה הרעות. כי ראה כמה מהם מישראל, שהם מתים, ונמסרו בצד הרע.

עז) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שהטוב נחצור, שהוא ימין, כל

(דפו"י דף ר"ח ע"ב ס) דף ר"ט ע"א)

ושמע שאול והרגני, א"ל עגלת בקר תקח בידך, בגין דצדיקיא, לא בעאן לאטרחא למאריהון, ^א באתר דנוקא אשתכח. אוף הכי אליהו, כיון דחמא דנוקא אשתכח, לא בעי לאטרחא למאריה.

(פ) א"ל אנא מלה שמענא, דהא ^ב באליהו לא כתיב ^ג ביה ויירא וילך אל נפשו, אלא ^ד וירא, ראייה חמא, ומו: חמא, ^ה אל לא חמא, דהא מכמה שנין אזל ^ו בתריה מלאך המות, ולא אתמסר בידיה, והשתא וילך אל נפשו, ^ז מאי וילך אל נפשו. אזל לקיומא דנפשא, ומאן איהו אילנא דחיי לאתדבקא תמן.

(פא) תא חזי, ^ח כלהו כתיב את נפשו, והכא כתיב אל נפשו, ורוא דא שמענא, דאמר ר"ש, כל נשמתי דעלמא, ^ט כלהו נפקי מההוא נהר דנגיד ונפיק, ^י וכלהו נסיט לון, ^{יא} ההוא צרורא יא דחייא, וכד נוקבא אתעברת מן דכורא, ^{יב} כלהו בתיאובתא דתרין סטרין, בתיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, וכד בתיאובתא דדכורא נפקא ברעותא, כדין אינון נשמתי בקיומא יתיר, בגין דכלא בתיאובתא ורעו דאילנא ^{יג} דחייא. ואליהו, ^{יד} בגין דהוה מההוא רעותא, יתיר מבר נש אחרא, אתקיים.

(פב) ובגין כך אל נפשו כתיב, ולא כתיב את נפשו, דהא את נפשו דא ^{טו} היא נוקבא. ואי תימא ואל האשה אמר, כלא דדכר ונוקבא, ^{טז} כד היא ^{יז} בגו דכורא, ^{יח} כדין ^{יט} ואל האשה אמר. ^כ את האשה, נוקבא ^{כא} בלחודהא, ^{כב} ולא

מסורת הזהר

(א) (מ"א י"ט).

חלוסי גרסאות א' באתרא. ב' דאליהו. ג' ל"ג ביה ויירא. ד' מוסיף אל לא חמא ולא חמא. ה' אבתריה. ו' ומאי. ז' כל לא הוא. ח' כלא. ט' וכלא איהו נפיק לון מההוא; וכלא נקט לון. י' מההוא. יא דחיי. יב וכלהו. יג דחיי. יד ל"ג בגין דהוה. טו הוא. טז כדין. יז גו. יח וברין. יט אל. כ' אל. כא בלחודהא. כב מוסיף ולא כלילו.

מאמר

הסולם

למה הרעות

מאותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דו"א, וכולן לוקח אותן אותו צרור החיים, שהוא הנוקבא, וכשהנוקבא מתעברת מן הזכר, כולן הן בהשתוקקות מבי' הצדדים, מהשתוקקות הנקבה אל הזכר, ומהשתוקקות הזכר אל הנקבה, (כנ"ל לך אות ר"ה) וכשהשתוקקות הזכר יוצאת בחשק גדול, אז הנשמות הן יותר בקיום, משום שהכל תלוי בהשתוקקות וחשק של עץ החיים, שהוא ז"א, ואליהו מתוך שהיה מאותו החשק של הזכר, יותר מאנשים אחרים, הוא נתקיים ולא מת.

(פב) ובגין כך אל וכו': ומשום זה כתוב, אל נפשו ולא כתוב את נפשו, כי את נפשו

היא נקבה, שהנוקבא נקראת את, אבל אל הוא זכר. ואם תאמר, הרי כתוב ואל האשה אמר, שהיא נקבה, ומשיב, הוא כלל של זכר ונקבה, כי כאשר הנוקבא כלולה בתוך הזכר, נאמר אז, ואל האשה אמר. את האשה, יורה נקבה בלבדה

והרגני אמר לו עגלת בקר וגו'. משום שהצדיקים אינם רוצים להטריח את אדונם במקום שהנוק מצוי, וגם כן אליהו, כיון שראה שהנוק מצוי לא רצה להטריח את אדונו.

(פ) א"ל אנא מלה וכו': אמר לו, אני שמעתי כאן דבר, כי באליהו לא כתוב בו, ויירא וילך אל נפשו, אלא וירא, שמירושו שראה ראייה, ומה ראה, אל שראה, שמכמה שנים הלך אחריו מלאך המות, ולא נמסר בידו, ועתה וילך אל נפשו, מה פירושו של וילך אל נפשו, הוא, שהלך לקיום של הנפש. ומי הוא, הוא עץ החיים, כדי להתדבק שם, ומלאך המות לא ילך אחריו יותר.

(פא) תא חזי כדכרו וכו': בוא וראה, בכל מקום כתוב את נפשו, וכאן כתוב אל נפשו, וסוד הזה שמעתי, כי אמר ר' שמעון, כל הנשמות שבעולם יוצאות כולן (דפו"י דף ר"ט ע"א)

דכורא. ^א כגוונא דא אל נפשו, דכר בלחודוי, את נפשו נוקבא בלחודהא ולא כלילו דדכורא. ^ב ובגין דאיהו מסטרא דדכורא, יתיר מכל בני עלמא, אתקיים בקיומיה יתיר, ולא מית כשאר בני עלמא. ^ג בגין דכלא איהו מאילנא דחיי, ולא מגו ^ד עפרא, ובגין דא אסתלק לעילא, ולא מית כארע כל בני עלמא, דכתיב * ויעל אליהו בסערה השמים.

(פג) תא חזי, מה כתיב ^א והנה רכב אש וסוסי אש וגו', דהא כדין אתפשט ^ב גופא מן רוחא, ואסתלק דלא ^ג כשאר ^ד ארע בני עלמא, ואשתאר מלאכא קדישא, כשאר קדישי עליונין, ועביד שליחותא בעלמא, והא אוקמוה, דנסין דעבד קב"ה בעלמא, על ידיה ^ה אתעבידן.

(פד) ותא חזי, מה כתיב ^א וישאל את נפשו, בקדמיתא וילך אל נפשו, כמה דאתמר בקיומא, והכא את נפשו ^ב למות, אילנא דביה שריא מותא, ותמן אתגלי ^ג עליה קב"ה, כמה דכתיב צא ועמדת ^ד בהר. מה כתיב בתריה, ואחר הרעש אש לא באש ^ה ואחר ^ו האש קול דממה דקה, דא ^ז הוא ^ח אתר פנימאה דכלא, דמניה נפקין כל נהורין.

(פה) מה כתיב ^א ויהי כשמוע אליהו וילט פניו ^ב באדרתו והנה אליו קול ויאמר מה לך פה אליהו ^ג ויאמר קנא קנאתי, א"ל קב"ה, עד מתי אתה מקנא לי, ^ד טו טרקת גלא דלא ^ה * יכיל ^ו לשלטאה בך מותא ^ז לעלמא, ועלמא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) הקוים גי. (ב) סגור השער שלא יוכל מלאך המות לבלוט בך ויגל נפי לך ד' ז"ב ע"ב. (א) (מלכים ב) ח"ב קצו. קצח: ח"ג נס. רכז: רלח. (ב) (שם) ת"ז בהקדמה ד'. ג) (מלכים י"ט) ח"ב קצ. (ד) (שם) לך קכ"ט צ"ר. (ה) (שם) לך קכ"ט צ"ה.

חלופי גרסאות ^א ל"ג מן כגוונא עד ובגין. ^ב מיסיף ע"ס ובגין דאיהו מסטרא דדכורא יתיר מכל בני עלמא. ^ג נ ל"ג מן בגין עד דכתיב. ^ד עפרא. ^ה רוחא מן גופא (אה"ל). ^ו ארע כשאר (אה"ל). ^ז אורה. ^ח אתעבידן. ^ט ת"ח. ^י למיתא. ^{יא} עלוי. ^{יב} וגוי ול"ג בהר. ^{יג} מוסיף האש וגוי. ^{יד} החוה. ^{טו} באדרתו וגוי. ^{טז} ל"ג מן והנה עד א"ל. ^{טז} טרקא. ^{יז} מותא לשלטאה בך. ^{יח} ל"ג לעלמא.

למה הרעות

הסולם

מאמר

(פד) ותא חזי מה כתיב, וישאר את נפשו. מקורם לכן כתוב וילך אל נפשו. כמו שלמדנו, שהוא בקיום, וכאן כתוב, את נפשו למות. יורה על העץ שבו שורה המות, דהיינו הנוקבא, בסו"ה ורגליה יורדות מות, ושם נגלה עליו הקב"ה, כמ"ש, צא ועמדת בהר.

מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו, ואחר הרעש אש וגוי קול דממה דקה. זה הוא מקום הפנימי מכולם שממנו כל האורות יוצאים.

(פה) מה כתיב, ויהי כשמוע אליהו וגו': אמר לו הקב"ה עד מתי אתה מקנא לי, סגרת הדלת, שהמות לא ישלוט עליך לעולם, והעולם

בלבדה, בלי התכללות עם הזכר. כעין זה אר נפשו, יורה זכר בלבד. את נפשו יורה נקבה בלבדה, בלי התכללות עם הזכר. ומשום שאלוהו הוא מצד הזכר יותר מכל בני העולם, ונתקיים בקיומו יותר, מכל בני העולם, ולא מת כשאר בני העולם. משום שכולו הוא מעץ החיים, ולא מן עפר כשאר אנשים, ומשום זה נסתלק למעלה ולא מת כדרך כל בני העולם, שכתוב, ויעל אליהו בסערה השמים.

(פג) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והנה רכב אש וסוסי אש וגוי. כי אז נתפשט הגוף מן הרוח, ונסתלק שלא כדרך שאר בני אדם, ונשאר מלאך קדוש כשאר קדושים עליונים, ועושה שליחות בעולם כמו מלאך, ובאורו, שהגסים שעושה הקב"ה בעולם, על ידו נעשים.

(דפו"י דף ר"ט ע"א *) דף ר"ט ע"ב

לא יכיל למסבך עם א בני, א"ל כי עזבו בריחך בני ישראל וגו'. אמר ליה חייך, דבכל אתר י דבני י יקיימו קיים קדישא, אנת תהא זמין תמן. ⁷
 (פו) ת"ח, מה גרם י ההיא מלה דאליהו, דכתיב * והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו ו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר ליה קב"ה. מכאן ולהלאה, דלא יכיל עמא למסבך עם י בני, ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך, י יהא נביאה אחרא לגבי י בני, ואת תסתלק לאתריך.
 (פז) ות"ח, כל ההוא בר נש, דמקני י ליה לקב"ה, לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ביה, כשאר בני נשא, י ויתקיים ביה שלם, והא אוקמוה, כמה י דאתמר בפנחס, י לכן אמור י הנני נותן לו את בריתי שלום.

פח) ויפול על צוארי בנימן אחיו י ויבך ובנימן בכה על צואריו. רבי יצחק אמר, הא אוקמוה, דבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני.
 (פט) פתח ואמר, י כמגדל דוד צוארך בנוי י לתלפיות ארף המגן תלוי עליו כל שלטי הגבורים. כמגדל דוד, מאן מגדל דוד. י דא מגדל דוד ודאי, דבנה ליה דוד, וסליק ליה גו ירושלים. אלא כמגדל דוד, דא ירושלים י דלעילא, דכתיב י ביה, י מגדל עז שם י ה' בו ירוץ צדיק ונשגב, מאן נשגב. אלא ההוא מגדל נשגב, בגין דביה י ירוץ צדיק.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) (שם) וישב ע"ה צ"ב. (ג) נח נ"ס צ"א. (ד) נח ק"ב צ"ג. (ה) ב"א שם"ה צ"א.

חלוסי גרסאות א מוסיף בני נשא. ב מוסיף דבני נשא, ג יתקיימו; יקיימו (אח"ל). ד מוסיף והא אחמר בגין [ובגין] כך מתקנין כרטיא דאליהו דאיהו זמין תמן. ה ההוא, ו לבעל וגו'. ז מוסיף בני נשא. ח תא. ט מוסיף בני נשא. י ל"ג ליה. יא ואחקיים. יב דכתיב. יג הנני וגו'. יד ויבך וגו'. טו לתלפיות וגו'. טז ל"ג דא. יז דלעילא. יח ל"ג ביה. יט ה' וגו'. כ ירה.

מאמר

הסולם

ויפול על צוארי בנימן אחיו ויבך

והעולם אינו יכול לסבלך שתמצא עם בני, שאתה מקטרג עליהם. א"ל כי עזבו בריחך בני ישראל וגו'. אמר לו חייך, שבכל מקום שבני אדם יקיימו ברית הקדוש, והיינו שיעשו בריה מילה, אתה תהיה מצוי שם. (וביאור הדברים תמצא בהקדמת ספר הזהר דף קע"א ד"ה למהוי).
 (פו) ת"ח מה גרם וכו': בוא וראה, מה גרם דבר ההוא של אליהו, שכתוב, והשארתי בישראל וגו'. אמר לו הקב"ה, מכאן ולהלאה, שלא יכול העולם לסובלך עם בני, כי תקטרג עליהם, ואת ארישע וגו', יהיה נביא אחר לבני, ואתה תסתלק למקומך.

(פט) פתח ואמר כמגדל דוד צוארך וגו': שואל, מאן מגדל דוד. מגדל דוד זה הנמצא בירושלים, ודאי שבנה אותו דוד והעלה לו, כלומר, שהוא עומד, בתוך ירושלים. אלא כמגדל דוד שאמר הכתוב, אינו מגדל דוד הזה. אלא זה הוא ירושלים של מעלה. דהיינו הנוקבא, שכתוב בו מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב, שואל, מי הוא נשגב, אם סובב על הצדיק אם על המגדל, ומשיב, אלא המגדל נשגב. משום שבו ירוץ צדיק, שהוא יסוד. (עי' לעיל בראשית א' אות תע"א).

צואר

(פז) ות"ח כל ההוא וכו': ובוא וראה, כל אדם המקנא להקב"ה אין מלאך המות יכול לשלוט עליו כמו על שאר בני אדם, ויהיה לו שלום, כמו שנאמר בפנחס, הנני נותן לו את בריתי שלום.

(דפו"י דף ר"ס ע"ב)

(צ) צוארך: דא ^א בית מקדשא ^ב דלתתא, דאיהו קאים בתקונא דשפירו, כקדלא לגופא. מה צואר, איהו שפירו דכל גופא, הכי נמי ^ג בי מקדשא, ^ד איהו שפירו דכל עלמא.

(צא) בנוי לתלפיות, תלא דכל בני עלמא הוו מסתכלן ביה, ^ה והכי אוקמוה, תלפיות: ^ו תל דכל פיות דעלמא משבחן ^ז ומצלן לגביה.

(צב) ארף המגן תלוי עליי, אלין ארף תקונין, ^ח דמתקנין ביה כדקא יאות. כל שלטי הגבורים, דכלהו ^ט קא אתיין מסטרא דדינא קשיא.

(צג) מה צואר כל תקונין דאתתא ביה תליין, כך ^י במקדשא, כל תקונין דעלמא, ^{יא} ביה ^{יב} תליין ושריין. והא אוקמוה, דכתיב ^{יג} על צוארינו ^{יד} נרדפנו, על בי מקדשא, דאיהו צואר ושפירו דכל עלמא. נרדפנו, יגענו, למבני ליה תרין זמנין, ולא הונח לנו, דהא לא שבקוה לן, ואתחבר ולא אתבני לבתר.

(צד) מה צואר, כיון דאשתצי, ^{טו} כל גופא אשתצי עמיה, הכי נמי בי מקדשא, כיון דאיהו אשתצי ואתחשך, כל עלמא הכי נמי אתחשך, ולא ^{טז} נהיר ^{יז} שמשא, ולא שמיא וארעא וככביא.

(צה) בגין כך, בכה יוסף על דא. ולבתר דבכה על דא, בכה על שבטין

מסורת הזהר

(א) (איכה ה') ח"ג מה:

חלופי גרסאות א' בי, ב' דלתתא, ג' ל"ג בי, ד' ל"ג איהו, ה' והא, ו' תלא, ז' ומצלן, ח' דמתקנין, ט' קאיתין, י' ל"ג דאתתא; דלתתא; דאתא (ד"א); ביה תליין דלתתא, יא' מקדשא; בי מקדשא, יב' בית, יג' שריין ותליין, יד' מוסיף נרדפנו וגו', טו' אשתצי עמיה כל גופא, טז' נהיר, יז' ל"ג שמשא ולא.

הסולם

ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך

מאמר

(צ) צוארך, דא בי מקדשא דתתא וכו': צוארך, היינו בית המקדש של

מטה, הדימה למגדל דוד שהוא הנוקבא, ונקרא כך, משום שהוא נמצא בתקון היופי, כמו הצואר, שהוא היופי של הגוף, מה צואר הוא היופי של כל הגוף, כן בית המקדש הוא היופי של כל העולם.

(צא) בנוי לתלפיות: פירושו, תל שכל בני העולם מסתכלים בו, לשבח ולהתפלל, וכך בארונה, תלפיות, הוא אותיות תלפיות, תל שכל פיות העולם משבחים ומתפללים אליו.

(צב) ארף המגן תלוי עליו: אלו הם אלף תקונים המתוקנים בו כראוי. דהיינו הארת החכמה המרומזת במספר אלף, כל שלטי הגבורים, שכולם באים מצד הדין הקשה, ע"כ נקראים גבורים, פירוש, הארת חכמה זו, נמשכת מבינה שחורה להיות חכמה, ומקו

(דפו"י דף ר"ט ע"ב)

שמאל שלה, שנקרא יצחק, שהוא דינא קשיא, כמ"ש לעיל, (וישב דף ו' ד"ה ת"ח וישב יעקב).

(צג) מה צואר כל תקונין וכו': מה צואר, כל תקוני האשה תלויים בו, כך בית המקדש כל תקוני העולם תלויים ושורים בו, ובארוה, שכתוב, על צוארינו נרדפנו, פירושו, על בית המקדש, שהוא צואר, והיופי של כל העולם, נרדפנו, יגענו ולא הונח לנו, פירושו, יגענו לבנות אותו שתי פעמים, דהיינו בית מקדש ראשון והשני, ולא הונח לנו, כי לא הניחו אותנו, ונחברו, ולא נבנו אחר כך.

(צד) מה צואר כיון וכו': מה צואר כיון שנשחת, נשחת עמו כל הגוף, כך בית המקדש, כיון שהוא נשחת ונחשך, נחשך גם כן כל העולם, והשמש אינו מאיר, ולא שמים וארץ והכוכבים.

(צה) בנין כך בכה וכו': משום כך בכה יוסף על זה, דהיינו על ב' מקדשים שנחברו, ואחר שבכה על זה, בכה על השבטים שנגלו, כ שנחבר

ה' דאתגלו, כד י' אתחריב י' בי מקדשא, י' כלהו שבטין אתגלו מיד, ואתבדרו ביני עממיא, הה"ד וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עליהם ודאי.
 צו) על י' כלם בכה, על בי מקדשא דאתחריב תרין זמנין, ועל אחיו עשרת י' השבטים, י' דאתגלו בגלותא, י' ואתבדרון ביני עממיא. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתיב ויבכו, דהא איהו בכה, דנצנצה ביה רוחא י' קדישא, י' ואינון לא בכו, דלא שרא עליהו רוח קודשא.

צו) והקל נשמע בית פרעה. י' רבי י' אבא פתח י' ואמר * נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות י' ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. ח"ה, כל בר נש דצלי טו צלותיה, י' קמי מאריה, אצטריך ליה, לאקדמא ליה ברכאן, בכל יומא ויומא, ולצלי צלותיה קמי מאריה, בזמנא דאצטריך.

צח) בצפרא, לאחדא בימינא דקב"ה. במנחה, לאחדא בשמאלא. י' וצלותא ובעותא, אצטריך ליה לבר נש, בכל יומא י' ויומא, בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, י' קמי מאריה, י' אצטריך ליה, דלא למשמע קליה כל בצלותיה, ומאן י' דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא י' אשתמע.

צט) מ"ט. בגין * דצלותא, י' לאו איהי כה ההיא קלא דאשתמע, דההוא קול דאשתמע לאו י' היא צלותא. ומאן איהי צלותא. דא קלא אחרא.

מסורת הזהר

(א) לך ב' צ"ג ח"א רמח:

חלופי גרסאות א' דיתגלי; יתגלי על בי מקדשא. ב' יתגלי. ג' מוסיף על בי. ד' דכלהו. ה' כלא (אה"י). ו' שבטין. ז' דגלו. ח' ויתבדרון. ט' דקודשא; קודשא. י' ל"ג מן ואינון עד והקל. יא' יש גורסים כגון מ"ש להלן בחלופי גרסאות דף ל"א אוח י"א. יב' אלעזר. יג' ליג ואמר. יד' ה' וגו'. טו צלותא. טז קמיה; מוסיף וקם קמי. יז' וצלותיה ובעותיה (אה"י). יח' ל"ג ויומא. יט' מוסיף וקם קמי. כ' לא אצטריך ליה למשמע. כא' בצלותא. כב' דאשתמע. כג' ישתמע; משתמע. כד' ליג מן לאו עד לאו. כה' ליג ההיא. כו' איהו.

והקל נשמע בית פרעה

הסולם

מאמר

צח) בצפרא, לאחדא וכו': בבוקר יתאחד בימינו של הקב"ה, שהוא חסד. במנחה יתאחד בשמאלו של הקב"ה, ונצרך לאדם תפלה ובקשה בכל יום ויום, כדי שיתאחד בו בהקב"ה, ובארוהו.

מאן דצלי צלותיה וכו': מי שמחפיל תפלתו לפני אדונו, צריך שלא ישמיע קולו בתפלתו, ומי שמשמיע קולו בתפלתו, תפלתו אינה מתקבלת.

צט) מ"ט בגין וכו': מה הטעם. הוא, משום שהתפלה אינה אותו קול הנשמע, כי קול הנשמע אינו תפלה, ומה היא תפלה, היא קול אחר התלוי בקול הנשמע, ומה הוא קול הנשמע, זה הוא אותו הקול שהוא עם ו'. וקול התלוי בו בקול הנשמע, הוא קל בלא ו'. פירוש. קר שאינו נשמע, ה"ס חסדים מכוסים מהארת חכמה, וה"ס קול בינה. וקול הנשמע

כשנחרב בית המקדש, נגלו מיד כל השבטים, ונתפזרו בין העמים. וזהו שכתוב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עליהם ודאי, דהיינו על שנגלו.

צו) על כלם וכו': על כלם בכה, על בית המקדש שנחרב ב' סעמים, ועל אחיה שהם עשרת השבטים שיצאו בגלות, ונתפזרו בין העמים. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתוב בהם ויבכו, כי הוא בכה משום שהופיעה עליו רוח הקודש, וראה את כל זה, והם לא בכו, כי לא שרה עליהם רוח הקודש, ולא ראו את זה.

מאמר והקל נשמע בית פרעה

צו) והקל נשמע בית פרעה: רבי אבא פתח ואמר, נכספה וגם כלתה נפשי וגו'. בוא וראה, כל אדם המחפיל תפלתו לפני אדונו, צריך להקדים לו ברכות בכל יום ויום, ולהתפלל תפלתו בזמן שצריך.
 (דפרי דף ר"ט ע"ב * דף ר"י ע"א)

דתליא בקלא דאשתמע, ומאן ^ה הוא קלא דאשתמע. דא ההוא קול ^י דהוא ^י בוא"ו, קלא דתליא ביה, ^ז דא ההוא קל בלא ^י ווא"ו.
 (ק) ובגין כך, לא אצטריך ליה לבר נש, למשמע קליה בצלותיה, אלא לצללא בלחש, בההוא ^י קלא דלא אשתמע, ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר, וסימניך והקל נשמע, קל בלא ווא"ו, נשמע. דא היא צלותא ^י דהיא בחשאי, ^י דכתיב בחנה, ^י וקולה לא ישמע, דא היא צלותא דקב"ה קביל, כד אתעביד גו רעותא, וכוונה, ותקונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה ^י כדקא יאות בכל יומא. ^י
 (קא) רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא ^י היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא ^י וי, דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא ^י בוא"ו, ולאתחברא ^י ביה.

מסורת הזוהר

דרך אמת

(א) (ש"א א') ב"א ק"צ צ"ג. (ב) [כח"ג] חיי שרה פ"ה צ"א.

(ה) חיה דנכסי ליה בריש שמעיה.

חלופי גרסאות א' היא. ב' דאיהו. ג' בוי; בויג; ד' ליג דא. ה' וי. ו' קל. ז' וסימנך. ח' דאיהו. ט' ליג מן דכתיב ער דקב"ה. י' בכל יומא כדקא יאות. יא' גורס כאן (א) והקל נשמע בית פרעה והקל נשמע חסר וא"ו (ו') מאי שמעא אפר רבי אלעזר דא היא שכינתא דבכאח על חרוב בי מקדשא ועל גלותהון דישראל כתיב חכא והקל נשמע וכתיב (התם) (ב) קול ברמה נשמע מה להלן (התם) שכינתא אף כאן נמי (אוף חכא) שכינתא. י' הוא. י" ווא"ו. יד' ליג בוא"ו. טו' מוסיף ביה תדיר (אה"ל).

והקל נשמע בית פרעה

הסולם

מאמר

דא ההוא קל בלא וי, שהיא הנוקבא שמחוסרת חסדים. כמבואר.
 (ק) ובגין כך לא וכו': ומשום זה אין אדם צריך להשמיע קולו בתפלתו, אלא להחפיל בלחש, בקול שאינו נשמע, כבחינת הנוקבא, שה"ס תפלה, ועל ידי תפלתו מיוחדים הקול שאינו נשמע, עם ז"א שהוא קול הנשמע, וזו היא תפלה המתקבלת תדיר, להיוחה משתוקקת או ביותר להזדווג עם ז"א, וסימנך, והקל נשמע, קל בלא וי, נשמע, כלומר שמתקבלת, זו היא תפלה שהוא בלחש, שכתוב בחנה וקולה לא ישמע. זו היא תפלה שהקב"ה מקבל, כשנעשית ברצון וכוונה ובחקון כראוי, וכשמיחד יחד רבונו בכל יום כראוי להיות.

(קא) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, קול בחשאי, זה הוא קול העליון והיינו קול שבחינה, שכל הקולות יוצאים משם, שהיא בחינה א' דקלא דלא אשתמע כנ"ל. אבל קל בלא וי' זו היא תפלה שלמטה, והיינו הנוקבא, שהיא בחינה ב' דקלא דלא אשתמע כנ"ל, שהיא הולכת להתעלות אל הו' שהוא ז"א, ולהתחבר עמו, כדי לקבל ממנו חסדים כמ"ס לעיל.

ת"ח

הנשמע. ה"ס חסדים מגולים בהארת חכמה, וה"ס ז"א, שמחוזה ולמטה מתגלה בו החכמה. (כמ"ס לעיל בראשית ב' דף קמ"ו אות רל"ז רל"ח ובהסולם שם) אמנם יש עוד בחינת קול שאינו נשמע, שהיא הנוקבא, בעת שהיא חכמה בלי חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי לבוש חסדים, וע"כ היא קול שאינו נשמע. ונקראת תפלה בלחש, (כנ"ל חיי שרה דף ע"א ד"ה פירוש ע"ש). וכן הוא נקראת קל חסר וי, שהו' היא ז"א המשפיע לה חסדים, שאז היא נשמעת. וכשחסרה וי' שהוא ז"א, היא נמצאת בלי חסדים ואינה נשמעת. דהיינו שאינה משפעת לחוץ ממנה.

ווי"ש דצלותא לאו איהי ההוא קלא דאשתמע, כי ה"ס חכמה בלי חסדים שאינה נשמע, ומאן איהי צלותא, דא קלא אחרא דתליא בקרא דאשתמע, שצריכה לקבל חסדים מו"א שהוא קול דאשתמע, ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים והיא נשמעת. קלא דאשתמע דא ההוא קול דהוא בוי, שהוא ז"א. קלא דתליא ביה, שתלוי בווג שלו. (נרמזי דף ר"י ע"א)

קב) ת"ח, והקל נשמע, דא הוא קל בלא ווא"ו, י דא היא י קלא, דבכא על מקדש ראשון, ועל מקדש שני. נשמע: כמה י דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי, וסימניך מן הרמה ועד בית אל, * מן העולם ועד העולם, הכא ברמה, דא עלמא עלאה, דהא י בההיא שעתא, די ברמה נשמע, י כדין מה כתיב, י ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.
 קג) והקל נשמע, לעילא לעילא. מ"ט. בגין, י דוא"ו אתרחק ואסתלק מניה, וכדין רחל מבכה על בניה מאנה י להנחם על בניה כי איננו. י כי

מסורת הזהר

(א) ויצא קנ"ט צ"א. (ב) נח י"ח צ"ג.

חלופי גרסאות א' ו"ו. ב' דאיהי קלא בכאח; ל"ג דא היא (ד"א); ל"ג היא (אה"ל). ג קל. ד דאחמרה. ט בכהוא. ו ל"ג כרין. ז דרין. ח מינה. ט להנחם וגו' ול"ג מן על עד והא. י ל"ג כי איננו; ל"ג מן כי עד והא.

והקל נשמע בית פרעה

הסולם

מאמר

ג) שמחת הדינים הקשים. היא מנחת את הג"ר דהארת השמאל. ומקבלת רק הו"ק דהארת השמאל. ועוד תקונים ואין להאריך.
 וזה אמרו, והקל נשמע, דא הוא קל בלי ו', דהיינו בעת עליית הנוקבא לקו שמאל דבינה, שאז נפרדת מ"א שנק' ו' כי ז"א, כולו ימין דבינה, והנוקבא, כולה שמאל דבינה, ורחוקים זה מזה מקצה אל הקצה, דא היא קלא דבכא על מקדש ראשון ועל מקדש שני, כי עס הלבשתה את קו השמאל דבינה, מתעוררים שם כל הדינים עד שכל אורותיה נסתמים, כנ"ל בסוד תקון הב' לתעוררות הזווג. ואז נאמר ונהר יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון. שה"ס בינה מבחינת ז"ת שלה, ויבש ה"ס בית שני, שהוא הנוקבא. והיא בוכה על ב' חורבנות הללו. וז"ש נשמע, כמה דאת אמר קול ברמה נשמע. דהיינו שהקל שהיא הנוקבא עלתה ונשמעת בבינה, שנקראת רמה, כמ"ש, מאי ברמה, דא הוא עלמא עלאה וכו', דהיינו שמלבשת את קו שמאל דבינה כנ"ל. וז"ש, דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע, כדין מה כתיב, ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'. שזה הוא מחמת התעוררות הדינים הגדולים אשר שם. שסותמים כל אורותיה, כנ"ל בסוד תקון הב'. ואז ונהר יחרב ויבש, שב' המקדשים נחרבים, כנ"ל.

קג) והקל נשמע: שנשמע למעלה למעלה, דהיינו שהנוקבא עלתה למעלה לקו שמאל דבינה שאז נחרבים ב' המקדשים כנ"ל דיבור הסמוך

קב) ת"ח, והקל נשמע: זהו קל בלי ו'. דהיינו הנוקבא כשהיא נפרדת מו"א. זהו קול שבוכה על בית ראשון ועל בית שני. נשמע, הוא כמו שאתה אומר, קול ברמה נשמע, שואל ברמה, מהו ברמה. ומשיב, זה הוא עולם העליון, עולם הבא, בינה. והסימן שלך, מן הרמה ועד בית אל, שפירושו מן העולם ועד העולם, דהיינו מן הבינה שנקראת רמה, והוא עולם העליון, עד הנוקבא שנקראת בית אל. והיא עולם התחתון, אף כאן, ברמה, זהו עולם העליון, בינה, כי באותה שעה שנשמע ברמה, אז מה כתוב, ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

ביאור הדברים, נודע שבתחילת זווג זו"ן נוהג פיוסא, שז"א ממשיך לה הארת חכמה מקו שמאל דבינה, שעל ידי זה הנוקבא מתפייסת להזדווג עמו, כמ"ש לעיל, (בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימיות ובדף קל"ה ד"ה היאור עש"ה) והמשכה זו הוא על ידי עלייתם לבינה, שז"א מלביש קו ימין שלה, שה"ס חסדים, והנוקבא מלבשת קו שמאל שלה, שה"ס הארת החכמה.

ויש בזה הרבה תקונים: א) שמתפייסת עמו, בשביל שהמשיך לה הארת השמאל מבינה, שהיא בחינתה עצמה, שהיא חכמה, כמ"ש שם. ב) כי עס הלבשתה את קו השמאל דבינה, מתעוררים שם הדינים הנוראים שבקו שמאל הזה, הסותמים לכל האורות שלה, ונעשתה כמו אש שורפת, שעי"ז מתעוררת בה השתוקקות גדולה להזדווג עם ז"א, ולקבל ממנו חסדים להלביש את הארת השמאל שלה.

(דפו"י דף ר"י ע"א)

איננו, כי אינם מבעי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, כי איננו: דבעלה לא אשתכח עמה, א דאלמלא בעלה ישתכח עמה, י תתנחם עלייהו, דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא, ובגין דאיננו, לאו י איהי מתנחמא על בנהא, בגין י דבנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

קד) ת"ח בית פרעה, דא הוא סימניך לעילא, ביתא ו דאתפרעו ואתגליין מניה כל נהורין, וכל י בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי, ובג"כ, קב"ה אפיק כל נהורין, וכל י בוצינין, בגין דאנהרא להווא י קול, דאקרי קל בלא י וא"ו.

קה) ת"ח כד י יקים קב"ה להאי קל מעפרא, ויתחבר י בוא"ו, כדין כל י"מה דאתאביד מנייהו בזמנא דגלותא, י יתהדר יו ויתעדנון י בנהורין עלאין, דאתוספן מגו עלמא עלאה, כד"א י והיה ביום ההוא יתקע בשופר י גדול ובוו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

קו) ואתה צויתה זאת עשו קחו י לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, י שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש י וגו'. ת"ח, כד אתחרב בי מקדשא, וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק

מסורת הזהר

(א) (ישעיה כ"ז) ח"א רב. רנז. ח"ב מו: ח"ג ו: רסו: (ב) וירא ק"ח צ"ח.

חלוסי גרסאות א ואלמלא; דאלמלי (אה"ל). כ אשתכח. ג יתנחם. ד היא. ס דבנהא. ו דאתפרעו. ז בוצינין. ח בוצינין. ט קל. י וי. יא יקים יב בוי. יג ל"ג מה. יד ל"ג יתהדר. טו יתעדנון. טז בעדונין. יז גדול וגו'. יח לכם וגו'. יט כל המתאבלים עליה ול"ג וגו'.

הסולם

מאמר

קחו לכם — עגלות לטפכם

הוא, שהנוקבא עלתה לקו שמאל דבינה, שאו כל הדינים מתעוררים שם עליה, שה"ס חקון ב' להתעוררות הזווג, כנ"ל (דף ל"ב בד"ה ויש בזה הרבה הקוים) ומשום כך, הקב"ה מוציא כל האורות וכל הנרות להאיר לקול הזה שנקרא קל בלא ו', שהוא הנוקבא. כלומר, משום זה שנתעוררו עליה הדינים דשמאל, נתנברה בה ההשתוקקות אל הזווג, ונודווגה עם ז"א והשפיע לה כל האורות וכל הנרות. קה) ת"ח כד יקים וכו': בוא וראה, כשהקב"ה יקים לקל הזה, שהוא הנוקבא, מעפר, ותתחבר עם ה', שהוא ז"א, אז כל מה שנאבד מהם, מישראל, בזמן הגלות, יחזור וישוב להם. ויתעדנו באורות עליונים הנוספים להם מעולם העליון, כמו שאתה אומר, והיה ביום ההוא יתקע וגו'.

מאמר קחו לכם — עגלות לטפכם

קו) ואתה צויתה זאת עשו וגו': רבי חייא פתח, שמחו את ירושלם וגו'. בוא וראה, כשנחרב בית המקדש, והחטאים גרמו שהגלו ישראל מן הארץ, נסתלק הקב"ה למעלה

הסמוך, מה הטעם שנחרבים, משום שה', שהוא ז"א, נתרחק ונסתלק מן הנוקבא, שהוא מלביש לימין דבינה, והנוקבא לשמאל דבינה, ונתרחקו זה מזה מקצה אל הקצה, כנ"ל בסמוך. ואז רחל מבכה על בניה וגו' כי איננו, כי נסחמו כל אורותיה ואין לה מה להשפיע אל הבנים, וע"כ הלכו בגלות, ושואל הכתוב אומר, כי איננו, כי אינם היה צריך לומר, דהיינו לשון רבים, ומשיב, אלא אומר, כי איננו, כמו שבארנו, אשר כי איננו, פירושו, שבעלה אינו עמה, שאם בעלה היה נמצא עמה, שהוא ז"א, היתה מתנחמת על הבנים, כי אז היו נפתחים אורותיה, ובניה לא היו בגלות, ומשום שאיננו, אינה מתנחמת על הבנים שלה, כי הבנים נתרחקו ממנה משום שבעלה איננו עמה, וע"כ אוה"כ, כי איננו, ולא כי אינם.

קד) ת"ח בית פרעה: הוא סימנך, כלומר שהוא מרמז למעלה, על הבינה, שהיא בית שפסגו מתפרעים ומתגלים כל האורות וכל הנרות. היינו פטירות הנוקבא המכונות נרות, וכל מה שהיה סתום נגלה משם, וע"כ נקראת הבינה, בית פרעה, ושיעור הכתוב, והקל נשמע בית פרעה, (דמיון דף ר"י ע"א)

קב"ה לעילא דעידיא. ודא אשגח על חרוב ב בי מקדשא, ועל עמיה י דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלייא ד עמהון.

קז) כד נחת. אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתכל על עמיה, והא ס אתגלי, ו שאל על מטרוניתא, ואתתרכת, כדין ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא, לבכי ולמספד ולקרחא ולחגור שק, והיא גם היא מה כתיב בה, ח * אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה, כד"א כי איננו, בגין דאסתלק מינה, ט ואשתכח פרודא.

קח) ואפילו שמיא וארעא, כלוה י אתאבלו, יא דכתיב י אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. מלאכי יי עלאי, כלוה אתאבלו עליה, דכתיב י הן אראלם צעקו חוצה מלאכי יי שלום מר יבכיון. שמשא וסיהרא אתאבלו, וחשכו נהוריהון, דכתיב י חשך השמש בצאתו וגו', י וכלא עלאי ותתאי, בכו טו עלה *) ואתאבלו. מ"ט, בגין דשלטא טו עלה סטרא אחרא, דשלטא על ארעא קדישא.

קט) פתח ואמר, ה ואתה בן אדם כה אמר ה' אלקים לאדמת ישראל קץ בא י הקץ על ארבע כנפות הארץ, האי י קרא י רוא כ עלאה איהו, לאדמת ישראל קץ כ מאי איהו, וכי אדמת ישראל קץ כ היא. אלא הכי הוא ודאי ואתמר, קץ איהו לימינא, קץ איהו לשמאלא. קץ לימינא: דכתיב י לקץ הימין. קץ לשמאלא: דכתיב, י קץ שם כ לחשך ולכל תכלית הוא חוקר, ודא הוא, י קץ כל בשר, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

א) יואל א'. ב) וישב כ"ב צ"ג. ג) נח י"ח צ"ב. ד) וירא ע"ג צ"ב. ה) יחזקאל ז'. ו) ב"א קצ"ב צ"א. ז) נח כ"ח צ"ד. ח) ב"א ש"ל צ"ד.

חלוסי גרסאות א חירוב; חורבן (אה"ל). ב ליג ביי. ג דאתגלי. ד עמהון. ס אתגלו ומוסיף בין שניאחון ריחין על צואריהון ויריחין מהדסן לאחורא (אה"ל). ו ליג שאל. ז לבכי וגו'. ח ליג אלי. ט ואשתכחת. י פתאבלי. יא ליג דכתיב. יב מוסיף עלאי דכתיב. יג שלום וגו'. יד ליג וכלא. טו עליה. טו עליה. יז הקץ וגו'. יח מוסיף קרא איקמות. יט ורוא. כ ליג עלאה. כא מה; ליג מאי איהו. כב איהו. כג לחשך וגו'.

מאמר

למעלה למעלה. ולא השגיח על החורבן של בית המקדש ועל עמו שהגלו, ואז השכינה הגלתה עמהם.

קז) כד נחת וכו': כאשר ירד, השגיח על ביתו והנה נשרף, הסתכל על עמו והנה הגלה שאל: על הגבירה, דהיינו השכינה, והיא הגלתה. אז ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחא ולחגור שק, והיא גם היא. השכינה. מה כתוב בה, אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה. כמו שאתה אומר, כי איננו. דהיינו בעלה כ"ל, משום שנסתלק ממנה, ונעשה פירוד.

קח) ואפילו שמיא וארעא וכו': ואפילו שמים וארץ התאבלו כולם, שכתוב, אלביש שמים קדרות ושק אשים (דסו"י דף ר"י ע"א י" דף ר"י ע"ב)

הסולם

קחו לכם - עגלות לספכם כסותם, מלאכים העליונים כולם, התאבלו עליה, שכתוב הן אראלם צעקו וגו'. השמש והלבנה התאבלו ונחשכו אורותיהם, שכתוב, חשך השמש בצאתו וגו'. וכל העליונים ותחתונים בכו עליה, והתאבלו, מהו הטעם, משום שהסטרא אחרא שלטה עליה, ששלטה על ארץ הקדושה.

קט) פתח ואמר ואתה בן אדם וגו' לאדמת ישראל קץ וגו': מקרא זה הוא סוד עליון. לאדמת ישראל קץ, מה הוא, וכי אדמת ישראל קץ הוא. ומשיב, אלא כן הוא ודאי, ולמדנו, קץ הוא לימין, קץ הוא לשמאל, ומפרש, קץ לימין, שכתוב, לקץ הימין, קץ לשמאל, שכתוב, קץ שם לחשך ולכל תכלית

הוא

ק) קץ דימינא, היינו דכתיב לאדמת ישראל קץ. בא הקץ, דא קץ דשמאלא. קץ דימינא: דא קץ דיצר הטוב. קץ דשמאלא: דא קץ דיצר הרע, ודא איהו, דכד חובין גרמו ואתגברו, אתגזר ואתייהיב שלטנא למלכות י הרשעה לשלטאה, ולחרבא י ביתיה ומקדשיה, ודא הוא דכתיב, * כה אמר ה' אלקים רעה אחר רעה הנה באה, וכלא חד.

קיא) ובג"כ, ד אתאבלו עלאי ותתאי, על דאתייהיב שלטנו להאי קץ דשמאלא, ובגין כך, כיון דמלכו קדישא, מלכות שמים אתכפיא, ומלכות חייבא י אתגבר, ח אית ס ליה לכל בר נש, לאתאבלא עמה, ולא תכפיא עמה, י ובגין דכד איהי יא יודקפא, ועלמא י יתחדי, יתחדי איהו בהדה, דכתיב י שישו אתה י משוש כל המתאבלים עליה.

קיב) תא חזי, י כתיב טו בהו במצרים, י עגלה יפיפיה מצרים, ורזא דעגלה דא, טו הוו ישראל תחות י שלטניה, כמה זמנין, וכמה שנין, י ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.

מסורת הזהר

א) יחזקאל ז'. ב) לעיל דף ל"ג ציון ב. ג) ירמיה מ"ו.

חלופי גרסאות א) (גרמז) חובין אתגברו ואתייהיב [אתייהיב] שלטניה [שלטנה] למלכות [דמלכותא] לשלטאה; חובין אתגזר ואתייהיב שלטניה למלכות הרשעה לשלטאה; גרמו חובין אתגזר (ד"א); גרמי חובין ואתגזר דאתייהיב שלטנא (אה"ל). כ ל"ג הרשעה. ג ביתא; ביתא דיליה. ד אתאבלו. ה דמלכות. ו וכו'; אחרא. ז אתגברא. ח מוסיף כדין אית. ט ל"ג ליה. י בגין. יא אודקפא. יב אתחדי (אה"ל). יג משוש וגו'. יד כתוב. טו ל"ג בהו. טז דהוו (אה"ל). יז שולטניה (אה"ל). יח בגין.

קחו לכם – עגלות לספכם

הסולם

מאמר

הוא חוקר. וזה הוא קץ כל בשר כמו שלמדנו. (וזה נבאר לעיל פרשת נח דף כ"ח ד"ה קץ לימינא ע"ש).

ק) קץ דימינא וכו': קץ הימין, היינו שכתוב ולאדמת ישראל קץ. בא הקץ על

ארבע כנסות הארץ, זה הוא קץ השמאל. קץ הימין זה הוא קץ יצר הטוב. קץ השמאל זה הוא קץ היצר הרע. וזה הוא, כאשר החטאים גרמו ונתגברו, נגזר וניתן ממשלה למלכות הרשעה, לשלוט ולהחריב ביתו ומקדשו, וזה הוא, שכתוב, כה אמר ה' אלקים רעה אחר רעה הנה באה, והכל אחד.

פירוש השמאל, ה"ס רעה, ששם דינים ועונשים, וקץ השמאל הוא רעה שניה, שהוא היצר הרע, שהוא השטן ומלאך המות. שזסו"ה רעה אחר רעה הנה באה, ואומר, והכר אחד, כי ב' רעות אלו נעשו אחד, כי נתחברו זה בזה.

קיא) ובג"כ אתאבלו וכו': ומשום זה תתאבלו העליונים ותחתונים על שניתן

הממשלה לקץ הזה של השמאל. ומשום זה, כיון שמלכות הקדושה, מלכות שמים הושפלה, ומלכות הרשעה התגברה, יש לכל אדם

(דפ"י דף ר"י ע"ב)

המוחין

קיג) רבי אלעזר אמר, רמז א' רמז ליה ב' יוסף ליעקב, על עגלה ערופה, דהא בההוא פרקא אתפרש מניה: ג' ואוקמוה, עגלה ערופה, דאיהי אתיא על דאשתכח קטולא, ולא אתיידע מאן קטיל ליה, ובגין דלא י' ישלטון ה' על

חלופי גרסאות א' ל"ג רמו, ב' יעקב ליוסף, ג' ואוקמו, ד' ישלטון, ה' ל"ג על.

מאמר הסולם קחו לכם — עגלות לספכם

משום שאינו מובטח להשמר שלא להמשיך הג'ר דשמאל, שאז תחזור ותתחזק שליטת הס"א על הקדושה, לפיכך מדייק הכתוב, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. כי המתאבל עמה בטוח שימשיך השיעור ו"ק דג'ר כראוי.

ובזה נפתח הבנת הכתוב, ואתה צויתה וגו' קחו לכם מארץ מצרים עגלות וגו', ואומר, תא חוה, כתיב ברו במצרים, עגלה יפ"פיה מצרים, פירוש, כי ידעת שמצרים ה"ס החכמה דקליפה, כנ"ל, ויש בה ד' מדרגות דח"ב תרי"ב, המכונות שור פרה, עגל עגלה, ולא הוברר ממנה לקדושה רק בחינת ו"ק שלהם בלבד, שה"ס ממטה למעלה, שהיא אור המלכות המכונה עגרה, כמ"ש בסו"ה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, ולפיכך אין הכתוב אומר שור או פרה יפ"פיה, רק עגרה יפ"פיה מטעם שלא נברר פהם רק בחינת עגלה בלבד, כמבואר.

וה"ש ורוא דעגרה דא, הוה ישראל תחות שלמניה כמה זמנין וכמה שני, דהיינו רק בכדי לברר סוד עגלה הוה, שה"ס ו"ק דשמאל כנ"ל, היו ישראל תחת קליפת מצרים כמה זמנים וכמה שנים, כי יותר משיעור זה המכונה עגלה אסור לקחת ממצרים כנ"ל, ובגין דומינין ישראל לשלמאה לבתר עלה, דהיינו בשעת הארת הזווג, עתידים ישראל לשלוט על עגלה זו, כלומר שיקבלו ו"ק דחכמה, אתרמיו לון השתא עגלות, נרמז להם בדברי פרעה, קחו לכם מארץ מצרים עגלות וגו' כי שיעור זה מותר להם לקחת ממצרים, דהיינו השיעור בבחינת עגלות שהוא ו"ק כנ"ל, וע"כ אין הכתוב אומר מרכבות, אלא עגלות, כדי לרמז על שיעורו של עגלה, כמבואר.

קיג) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, רמז רמז יוסף ליעקב על עגרה ערופה, כי כשעסקו בדרך הזה, של עגלה ערופה, נסדר ממנו, ובארוהו, עגלה ערופה, היא באה, על שנמצא הרוג ולא נודע מי הכהו, וכדי שלא תשלטנה

המוחין, והוקשה לו לרבי חייא, היתכן שישמשו השבטים ויעקב בעגלות ארץ מצרים, שהן מרכבות הטומאה, ולתרוץ זה מביא רבי חייא את הכתוב (באות ק"ו) שמחו וגו' שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, ומקדים לבאר ענין הדינים הקשים השולטים בשעת הארת השמאל, שהוא סוד חורבן ביהמ"ק וגלות ישראל וגלות השכינה, וסוד הכתוב ויקרא ה' צבאות ביום ההוא לבני ולמספר ולקרחה וגו', שהוא נוהג בכל זווג וזווג כמו שביאר ר' אלעזר במאמר הסמוך, (ע"י בדף ל"ב ד"ה ביאור הדברים, עש"ה בכל ההמשך) וכן הוא בזווגים הכוללים שהם גלות וגאולה, שבזמן שליטת השמאל, ניתן כח לס"א לשלוט על ישראל, ולחרבא ביתיה ומקדשיה, שבוה הוכן זווג השלם לשעת הגאולה, בשלמות ג' התקונים המובאים לעיל (כד"ה ביאור הדברים עש"ה) כי זווגים הפרטיים וזווגים הכוללים שוים זה לזה בכל סדריהם, ואחר כך, מרחיב הדברים בביאור קץ הימין וקץ השמאל, ומסיים, ובגין כך וכו' אית ליה לכל בר נש לאתאבלא עמה ולאחכפא עמה, כלומר, שאין אדם יכול לקבל מאור שלימות הזווג של זו"ן, אם אינו נכלל עם הנוקבא בעת שמתעוררים עליה הדינים הקשים של השמאל, שאז מתאבל עמה ומושפל עמה, כי על ידי זה מקבל גם הוא אותם ג' התקונים הנ"ל המכשירים אותו להכלל בהארת הזווג, ועקרם הוא תקון הג', שיעזוב את הג'ר דשמאל, דהיינו שלא ימשיך אור החכמה ממעלה למטה אלא ממטה למעלה שהוא בחינת ו"ק בלבד, ואז, רכד איהו יורקפא ועלמא יתחדה, יתחדה איהו בהרה, דהיינו שיוכל להכלל ולקבל משלימות הזווג, דכתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, שפירושו שכל מי שנכלל עם הנוקבא בעת שנתעוררו עליה הדינים דקו שמאל, והתאבל עליה והושפל עמה, הוא ישיש עמה בעת שתהיה בזווג השלם, אמנם אם לא התאבל עליה, כי לא נכלל עמה בעת התעוררות הדינים הקשים, לא יוכל לשוש עמה ולקבל מהארת זווגה השלם, (רמזי דף ר"י ע"ב)

א ארעא רוחין בישינ י דלא אצטריכו, יהבין האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון לגביה, ולא ישלטו עלייהו, קיד) ת"ח, כל בני נשא כדהו עברין ע"י דמלאך המות, בר מהאי, דאקדימו ליה בני נשא, עד לא ימטי זמנא, לשלטאה ביה, וליטול רשו, דהא לא י שליט בבר נש, עד דנטיל רשו. קטו) ובג"כ, אית ליה דינא לשלטאה, על ההוא אתר, כמה י דאת אמר, לא נודע מי הכהו, ה"נ אית ליה דינא דלא אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר, וע"ד י ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר, ולאחזקא דלא ישלוט ביה מקטרגא, ולאשתובא מניה. קטז) תא חזי, יוסף כד אתפרש מאבוי, בלא לוייה, ובלא אכילה אשתדר, והוה מה דהוה, וכד אמר יעקב, י טורף טורף יוסף, אמר כי ארד אל בני

מסורת הזהר

א) וירא קי"א צ"א. ב) וירא קי"א צ"ב. ג) בראשית ל"ז.

חלופי גרסאות א בארעא, ב ולא אצטריך, ג עליה, ד דמלאכא דמותא, ה שליט, ו בר, ז ל"ג עד דנטיל, ח דלא ול"ג דאת אמר.

קחו לכם — עגלות לספכם

הסולם

מאמר

אחרא, לקטרג עליה ולסתום אורותיה על ידי אחיותו בג"ר הללו, (כמ"ש לעיל וירא דף קי"א ד"ה ותא חזי, ובד"ה וקב"ה חיים).

וזה אמרו, ובג"כ אית ליה דינא רשטאה על האי אתר וכו', דהיינו לשלוט על הנוקבא, מחמת שנסתלקו ממנה אורות דג"ר שהוא בחינת דין הא', הכי נמי אית ליה דינא וכו', בגין לקטרגא על ההוא אתר, דהיינו בחינת דין הב', שאם יתקנו אותה והג"ר תחזרנה אליה, יוכל לסתום אורותיה, ועל כן היא צריכה לב' תקונים (כמ"ש וירא דף קי"א ד"ה ורוא עלאה ע"ש) וז"ש וע"ד ולקחו וגו' בגין לאעברא דיניה דההוא אתר, דהיינו להעביר דין הצמצום ממנה ולתקנה שהג"ר תחזרנה אליה, וזהו תקון לדין הא', וזהו נעשה ע"י תבאת העגלה, ולאחזקא דלא ישלוט ביה מקטרגא, דהיינו למעט אותה מג"ר שבוה מתבטל אחיות ס"א, לסתום אורותיה, וזהו תקון לדין הב', ונעשה ע"י עריפת העגלה, כמ"ש כל זה באורך, לעיל (וירא קי"א ד"ה רוא עלאה) ע"ה.

קטז) ת"ח יוסף כד וכו': בוא וראה יוסף כשנפרד מאביו, גשלח בלי לוייה ובלי אכילה, והיה מה שהיה, וכשאמר יעקב טורף טורף יוסף, אמר כי ארד אל בני אבל שאולה, כי

תשלוטנה על הארץ רוחות רעות שאין בהם חסץ, נותנים את עגלה הזו לתקון, שלא יכירו בו ולא ישלטו עליה, על הארץ, כמ"ש לפנינו.

קיד) ת"ח כל בני נשא וכו': בוא וראה, כל בני אדם נפטרים על ידי מלאך המות, חוץ מזה, שהקדימו אותו בני אדם והרגוהו, מטרם שהגיע זמנו של מלאך המות לשלוט עליו, ולקבל רשות לקחת נשמתו, כי אינו שולט על האדם עד שמקבל רשות מלמעלה (כנ"ל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ה) וביאור הדברים, עיין לעיל וירא קי"א ד"ה ותא חזי.

קטו) ובג"כ אית ליה וכו': ומשום זה, יש לו למלאך המות לשלוט עליו מן הדין, כמ"ש"א ולא נודע מי הכהו, ויש לו גם כן דין, שלא נודע מי הכהו, כדי לקטרג על מקום חזה שהוא הנוקבא, ועל כן ולקחו זקני העיר ההיא עגרת בקר וגו', כדי להעביר הדין מאותו המקום, ולהתחנן שלא ישלוט עליו המקטרג, וינצל ממנו.

פירוש, ב' מיני דין, נכללים בהכתוב, לא נודע מי הכהו, א) שכן הצמצום עלה למלכות ונסתלקו האורות דג"ר מהנוקבא, שהם אור החיים, ב) שאפילו אם יתקנו אותה והג"ר תחזרנה אל הנוקבא, יש עוד כח לסטרא (דמוי דף ר"י ע"ב)

אבל שאולה, דאנא גרימנא ליה. ותו, ה' דהוינא ידע דאחוי כ' סניין ליה, ושדרנא ליה, ורמז קא רמז ליה.

קיו) א"ל רבי יהודה, אינון עגלות ע"פ פרעה שדר לון, דכתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. א"ל, כ' דיוקא דמלה, דכתיב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דייקא, ובג"כ כ' כתיב בה"א, משמע דיוסף תבע לון, ובג"כ ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. ויעקב לא כ' אתקיים כ' במלה, עד דחמא לון, דכתיב וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

קיה) אר"ש, בקדמיתא * ותחי רוח יעקב, ולבתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בקדמיתא כ' קרי ליה אורייתא יעקב, בגין שותפוטא, דאשתתפו שכינתא בההוא חרם, כד אודבן יוסף, והשתא כ' דשכינתא סלקא, כדין איהו, ותחי רוח יעקב כ' אביהם, ודא הוא רזא דשכינתא, ובתר דאיהי קיימא בקיומא, כ' כדין יא דרגא דלעילא, יא אתעבר יא לגבה, יא דרגא דאיהו ישראל. מכאן, כ' דדרגא דלעילא, לא אתער כ' לעילא, עד דאתער בקדמיתא לתתא, דהא הכא ותחי רוח * יעקב כ' בקדמיתא, ולבתר ויאמר ישראל.

מסורת חזרה

(א) וישב דף ט' ציון ב.

חלופי גרסאות א' דהוה, כ' שנאין, ג' דייקא, ד' צויתה, ה' קיים, ו' מלה, ז' ל"ג מן קרי עד שותפוטא, ח' שכנתא, ט' וגו', י' בגין, יא' ל"ג מן דרגא עד דדרגא, יב' מתער, יג' לגביה, יד' ואיהו דרגא דישאל, טו' דרגא; דרזא (אח"ל), טז' ל"ג לעילא; לעילא, יז' ל"ג בקדמיתא.

הסולם

מאמר

קחו לכם — עגלות לספסם והבין הרמז שרמו לו, שכתוב וירא את העגלות וגו'.

קיה) אר"ש בקדמיתא וכו': אמר ר' שמעון, בתחילה כתוב, ותחי רוח יעקב, ואח"כ, ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי, למה מתחיל ביעקב וגומר בישאל, ומשיב, אלא בתחילה קראו התורה יעקב, בשביל השותפות שנשתתפה השכינה בחרם שעשו השבטים כשנמכר יוסף, שלא לגלות הדבר, שמשום זה נשתלקה השכינה מיעקב כל אותו הזמן, ועתה שחזרה אליו השכינה, נאמר, ותחי רוח יעקב אביהם, שזהו סוד השכינה, הנקראת רוח יעקב, ואחר שהשכינה נתקיימה בו, אז המדרגה של מעלה עברה ממדרגת יעקב אל המדרגה שהוא ישראל, דהיינו ממדרגת מוחין דו"ק שנקרא יעקב למדרגת מוחין דג"ר שנקרא ישראל, מכאן נשמע, שהמדרגה שלמעלה אינה מתעוררת למעלה מטרים שנתעורר למטה, כי כאן כתוב ותחי רוח יעקב תחילה, שהוא ההתעוררות שלמטה, ואח"כ כתוב ויאמר ישראל, שהוא התעוררות שלמעלה.

ויאמר

כי אני גרמתי לו שנהרג, משום ששלחתי אותו בלי לויה, ואיני יכול לומר, ידינו לא שפכה את הדם הזה, כבעלה ערופה, שפירושו, לא פטרנוהו בלי לויה. (מטה ל"ח:) ועוד שידעתי שאחיו שונאים אותו ושלחתי אותו אליהם. ורמז רמז לו יוסף על כל זה, בשליחת העגלות.

קיו) א"ל ר' יהודה וכו': אמר לו ר"י, אלו העגלות, על פי פרעה שלח אותם, שכתוב, ויתן להם וגו'. ואיך תאמר, שרמז רמז לו יוסף בשליחת עגלות, אמר לו ר' אלעזר, הדיוק של המלה, שכתוב, ואתה צויתה זאת עשו, שלא היה צריך לומר, ואתה צויתה, כי כבר כתוב, ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך, אלא ואתה צויתה שומר כאן הוא בדיוק, וע"כ כתוב צויתה עם ה' לבסוף, להורות שהוא בדיוק, שבא ללמדנו, שיוסף דרש ממנו, שיתן לו עגלות, וע"כ ויתן להם יוסף על פי פרעה, כי יוסף היה הנותן, והוא בקס מפרעה, ולמה דרש מפרעה עגלות, הוא מטעם שרצה לרמוז לאביו על עגלה ערופה כג"ל, וע"כ, יעקב, לא האמין הדבר עד שראה את העגלות

(דפו"י דף ר"י ע"ב י' דף ר"יא ע"א)

קיט) ויאמר אלקים לישראל במראת הלילה, במראת כתיב: תא חזי, ויזנח זבחים לאלהי אביו יצחק בקדמיתא, בגין לאתערא שמאלא, ברזא דרחימו, וכדין ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה, בהאי דרגא דקאמרן, דאיהי מראות הלילה.

קכ) ויאמר אנכי האל אלקי אביך, מאי טעמא. בגין דסטרא דקדושה דלעילא, הכי הוא, דהא סטרא נ דמסאבא, לא נ אדכר שמא דקב"ה, וכל סטרא דקדושה נ אדכר בשמיה. אנכי ארד עמך מצרימה וגו', מכאן, דשכינתא נחתת עמיה בגלותא, ובכל אתר דישראל אתגלו, שכינתא אתגליא עמהון, והא אוקמוה.

קכא) ת"ח, כמה עגלות הוו. שית. כד"א * שש עגלות צב. ד"א, ו שיתין הוו, וכלא רזא חדא. בקדמיתא כתיב ' בעגלות אשר שלח יוסף, ו לבסוף אשר שלח פרעה. אלא, כללהו דשדר יוסף, הוו בחושבנא כדקא חזי, ואינון דשדר פרעה יתיר מנייהו, לא הוו ברזא דא, ולא הוו בחושבנא.

קכב) ואלין ואלין קאתו, בגין כך, אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה,

מסורת הזהר

(א) במדבר ז'.

חלופי גרסאות א מראת. נ מסאבא. נ מדכרא בשמא. ד קדושה. ס אשכח. ו שתיין. ו וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולבחר בעגלות אשר (אה"ל). ח ולבחר.

קחו לכם — עגלות לספכם

הסולם

מאמר

ג"כ לשש ספירות הללה אלא שכל אחת כלולה מעשר, והן ששים.

בקדמיתא כתיב וכו': שואל בתחילה כתיב, בעגלות אשר שלח יוסף, ולבסוף אשר שלח פרעה. ומשיב, אלא כל העגלות ששלח יוסף היו בחשבון כראוי, ואלו ששלח פרעה יותר עליהם, לא היו בסוד הזה, ולא היו בחשבון. פירוש. הענקות. ו"ס צורת המוחין דהארת חכמה. כנ"ל. וחשבון. ה"ס המלכות שנקראת חשבון. כנודע. וז"ש כלדו דשדר יוסף הוו בחושבנא. כלומר. שהיו רק בשיעור אור המלכות שה"ס ו' ק דג"ר וכנ"ל (דף ל"ו ד"ה וכוה נפתח). שרק שיעור זה מותר לקחת ממצרים ולא יותר. שה"ס עגלה. כמ"ש שם. אבל אלו ששלח פרעה לא הוו ברזא דא ולא הוו בחושבנא. אלא, למעלה משיעור עגלה. דהיינו מבחינת שור פרה עגל. שזה היתה מנחה מצד פרעה. שהיה אסור ליוסף. כנ"ל.

קכב) ואלין ואלין קאתו וכו': ואלו ואלו באו ליעקב, הן מבחינת עגלה. ששלח יוסף והן מבחינת שלמעלה מעגלה ששלח פרעה. וע"כ כתוב, אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה.

וכשיצאו

קיט) ויאמר אלקים וגו' במראות הלילה:

במראת כתיב, בלי ו', שהוא לשון יחיד, הרומו למדרגת הנוקבא הנקראת מראה, ונקראת לילה. בוא וראה, ויזנח זבחים לאלקי אביו יצחק, כתוב בתחילה, כדי לעורר השמאל. שנקרא יצחק. בסוד האהבה אל הנוקבא. דהיינו אהבת דודים הנמשכת משמאל. ואז, ויאמר אלקים לישראל במראת הלילה. דהיינו שנתגלה עליו. באותה מדרגה שאמרנו, שהיא הנוקבא, הנקראת מראת הלילה.

קכ) ויאמר אנכי האל אלקי אביך: שואל מהו

הטעם שהזכיר לו את שמו, ומשיב משום שהצד הקדוש שלמעלה נוהג כן. כי צד הסומא אינו מזכיר שמו של הקב"ה. וכל צד הקדושה נזכר בשמו. אנכי ארד עמך מצרימה וגו', מכאן, שהשכינה ירדה עמו בגלות. ובכל מקום שגלו ישראל גלתה עמהם השכינה, ובארוהו.

קכא) ת"ח כמה עגלות וכו': שואל בוא

וראה כמה עגלות היו. ומשיב שש היו. כמו שאתה אומר שש עגלות צב. דבר אחר, ששים היו. והכל סוד אחד. כי שש רומזות לששה ספירות. חג"ה נה"י. וששים, רומזות

(דפו"י דף י"א ע"א)

וכד יפקון ישראל מן גלותא מה כתיב, * והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'.

קכג) ויאסור יוסף ^א מרכבתו, ר' יצחק פתח ^ב ואמר, ^ג ודמות על ראשי החיה ^ד רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה, האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, ^ה אית חיה, ^ו לעיל מן חיה, ^ז ואית חיה קדישא, דקיימא על ריש חיותא.

קכד) ואית חיה עלאה, לעילא על כל שאר חיותא, ^י והאי חיה שלטא על כלהו, ^י בגין דכד האי חיותא, יתבא ונהרא לכלהו, כדין כלהו ^י נטלין למטלנוי, ויהיב דא דא, ^י ושלטא דא על דא.

קכה) ואית חיותא לעילא על תתאי, על שאר חיותא לתתא, וכלהו אתזנו מינה, וד' ^י סטרי דעלמא רשימין בה, ^{יא} אנפין ^{יב} נהירין ^{יג} ידיען לכל סטר, ואיהי שלטא על ד' ^{יד} סטרי, והא אוקמוה, דאינון ג' לסטר דא, וג' לסטר דא, וכן לד' סטרי דעלמא.

דרך אמת

(ה) ע"י סוף משפטים גס כפרדס כשער אבי"ט.

מסורת הזהר

(א) וירא קמ"ד צ"ב. (ב) ב"א כ"ח צ"א.

חלופי גרסאות א' מוסיף מרכבתו וגו'. ב' ליג ואמר. ג' רקיע וגו'. ד' לעילא. ה' אית; ^ז ליג אית חיה ו אית. ז' ליג בנין. ח' נטלי. ט' ושלמא; שולטא דא דא. י' סטרי. יא' אנפי ידיען (אה"ל). יב' ליג נהירין. יג' דינין. יד' סטריין.

מאמר

וכשיצאו ישראל מן הגלות מה כתוב, והביאו וגו'. כי אז יביאו כל האומות מנחה לה' כמו פרעה.

מאמר ויאסור יוסף מרכבתו

קכג) ויאסור יוסף מרכבתו: ר' יצחק פתח ואמר, ודמות על ראשי החיה וגו'. מקרא זה בארוהו. אבל בוא וראה, יש חיה למעלה מחיה. פירוש החיה מבחינת קו ימין שהוא פני אריה. דהיינו חסד, היא למעלה וחשובה יותר מן החיה שבקו שמאל שהוא פני שור. כי ד' חיות הן בסוד המרכבה: אריה שור ונשר הן כנגד ג' קוין ימין שמאל ואמצע, וחיה הרביעית הוא פני אדם, הכוללת את הג'. כמו שמפרש לפנינו.

ואית חיה קדישא דקיימא על ריש חיותא: ויש חיה קדושה העומדת על ראשי החיות. פירוש. היא החיה מבחינת קו שמאל. שהיא פני שור. דהיינו גבורה. ואחר התכללותה בימין נמשכת ממנה המוחין דראש לכל החיות. כי מקו שמאל נמשך הארת החכמה, וע"כ אומר דקיימא על ריש חיותא. כלומר, שעומדת לבחינת ראש אל החיות.

קכד) ואית חיה עלאה לעילא על כל שאר חיותא וכו': ויש חיה עליונה

(דפו"י דף רי"א ע"א)

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

למעלה על כל שאר החיות, היינו החיה שמבחינת קו אמצעי, שהיא פני שור דהיינו חפארת, ומחוץ שהיא מכרעת על ב' החיות שבימין ושמאל, וכוללן יחד זו בזו, ע"כ היא נבחרת שהיא למעלה מהן, שפירוש, חשובה מהן. וחיה זו שולטת על כולן, משום כאשר חיה הזו נותנת כחה, ומאירה לכולן, שה"ס כח המסק דחירק, והארת החסדים, שהן ב' ענינים הפועלים בקו אמצעי (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר), אז כולן נוסעות למסעיהן, היינו שנכללות זו מזו, ונותנת זו לזו מכחה, ושולטות זו על זו, שניתן שליטה לכל אחת ואחת על כולן, כי בג' שבקו ימין שולטת פני האריה, ובג' שבשמאל שולטת פני השור, ובג' שבאמצעי שולטת פני שור. קכה) ואית חיותא דעיקרא על תתאי וכו': ויש חיה שהיא למעלה על

התחתונים, דהיינו על שאר החיות שהן למטה, מעולם אצילות, שהיא פני אדם, דהיינו הנוקבא, וכולן ניוונות ממנה. וארבע רוחות העולם רשומות בה, שה"ס חו"ג תו"מ כנ"ל, פנים ידועות מאירים לכל רוח, שהן ג' פנים אריה שור נשר המאירים בכל רוח מד' הרוחות, שב' הרוחות דרומית וצפונית, הם ימין ושמאל. ומזרחית, ה"ס קו אמצעי, ומערבית, ה"ס הנוקבא המקבלת את כולן וכוללת כולן, והיא, הנוקבא, שולטת על ד' הרוחות. והרי בארוה, שהן ג' לרוח זו וג' לרוח זו וכן לד' רוחות העולם

ויגש

מא

קכו) ואית רקיע א לעיל מן רקיע, והאי ב רקיע דשלטא עלייהו, כלהו מסתכלן לגביה, מה כתיב, וחתת הרקיע כנפיהם ישרות אשה אל אחותה וגו', בגין, דכלהו שלטין על מה דאתפקדו, א' ושליחו דקוסטא ב' דקופטרא בהו.

קכז) ו' ואינון לכל סטר תשעה, ד' ד' סטרין דעלמא, ואינון ד' ס' בחושבנא, וכד מתחברן כלהו, אתעבידו י רשימא י חדא, ברזא דשמא חדא, ביחודא שלים כדקחזי.

קכח) וכד ח מתתקני לגבי כרסיא, מה כתיב ב וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, והא אוקימנא י דהאי אבן טבא בכרסיא, דקימא על ד' י קיימין, ועל ההוא כרסיא דיוקנא דאדם, לאתחברא ביה כחדא, ולאתברכא כדקא יאות.

דרך אמת

א' תליח הדין שממונה על העונש דבוק ונחת כהם כי קוסטא הוא מלשון דבוק כנודע. ב' ס' קוסטא מדה. קוסטא שלשל ילנה השלשלוס. ג' וילא ק'יס א' וסקודי ככ"ח א' ופנחס כרע"מ רמ"ס ב',

חלופי גרסאות א לעילא. ב רקיעא. ג דנופטרא; דנופטרא; דנו פיטרא (אה"ל). ד מוסיף ס' ד'י. ס בחושבנא, ו ל"ג רשימא. ז חד. ח מתקני. ט כסא וגו'. י מוסיף דיוקנא דהאי. יא ל"ג קיימין; סמכין.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

העולם. כלומר אחר שכולן נכללות זו מזו, אינן ד' בכל רוח, שהן ט"ו, אלא ג' לכל רוח, שהן י"ב פנים. והטעם נחבאר לעיל ב"א דף פ"ו ד"ה ואלין ע"ש.

קכו) ואינון לכל סטר וכו': והם, ג' הרקיעים נמצאים בכל רוח, דהיינו שנכללים זה מזה, ובכל אחד מנ' יש ג', והם תשעה תשעה לכל הצדדים, שיש ט' ברוח מזרחית וט' ברוח מערבית וכו' כן. דהיינו ד"פ תשעה, והם במספר ל"ו רקיעים, וכשמתחברים, כולם נעשו לרושם אחד, דהיינו לרקיע אחד, בסוד שם אחד, דהיינו הנוקבא הנקראת שם, ביחוד השלם כראוי.

קכח) וכד מתתקני לגבי כרסיא וכו': וכשתם, דהיינו הרקיעים והחיות, מתתקנים לבחינת כסא, מה כתוב, וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא, ועל דמות הכסא כמראה אדם עזיו מלמעלה. ותהא בארוה, שאותה אבן טוב, שהיא הנוקבא, מתתקנת בכסא העומדת על ד' עמודים, ועל כסא ההיא דמות אדם, שהוא ז"א, להתחבר עמו יחד, שהכסא שהיא הנוקבא, מתחבר עם האדם שעליו, שהוא ז"א, ולהתברך ממנו כראוי.

פירוש. הרקיע והחיות הנ"ל פעמים מתתקנים בבחינת כסא, ופעמים בבחינת מרכבה, כמ"ש לפנינו, ושניהם הם תקון הנוקבא

קכו) ואית רקיע לעיל מן רקיע וכו': ויש רקיע למעלה מרקיע, ורקיע הזה השולט עליהם, דהיינו ג' רקיעים, שהימני והשמאלי הם זה למעלה מזה, ורקיע האמצעי הוא השולט על שניהם, דהיינו שמכריע אותם וכוללם זה בזה. כנ"ל אצל החיות, כולם מסתכלים אליו, דהיינו שמקבלים ממנו ההכרעה וההתכללות. מה כתוב, ותחת הרקיע כנפיהן ישרות וגו', משום שכולן שולטות על מה שנתמנו, כי קו האמצעי מקיים הארת שניהם יחד, שהימני יאיר ממעלה למטה, והשמאלי ממטה למעלה, ועל כן כנף הימנית שוה עם כנף השמאלית. והתפשטות מדת החבל בהם, דהיינו כח המסך שבקו האמצעי, שקושר הימין ושמאל ביחד.

שליחו, פירושו התפשטות והשקאה, כמו בית השלחין (מועד קטן ב). שהוא שדה שמשקים אותו מים, והמים מתפשטים בו, קוסטא, פירושו מדה. קופטרא, פירושו חבל (דפו"י דף רי"א ע"א)

קכט) וְכֵן אִי־הָיָה מִתְתַּקְנָא לְגַבִּיָּה דְאָדָם, לְמַהוּ כְּלָא יִרְתִּיכָא חֲדָא, לְהָאִי אָדָם, יִכְדִּין כְּתִיב, וַיֹּאסֹר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ דָּא צְדִיק, וַיַּעַל לְקִרְאָתָא יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׁנָה. לְקִרְאָתָא יִשְׂרָאֵל: דָּא רוּא דְאָדָם. גִּשְׁנָה: יִתְקַרְבַּתְּא חֲדָא, לְאַתְקַרְבָּא כְּחֲדָא, בְּקִרְבָּנָא יִחְדָּא, וַיִּחְדָּא חֲדָא.

קכ) וַיִּרְא אֱלֹהִים, דְּכֵן אֲתַחְזִי שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהָרָא, כְּדִין נִהִיר יִסְיָהָרָא, וְאַנְהִיר לְכַלְהוּ דְלִתְתָּא, וְכֵן כְּגֻוֹנָא דָּא, כֵּן זִמְנָא דְקְדוּשָׁה דְלַעֲיִלָּא, יִשְׂרָאֵל עַל מִקְדָּשָׁא יִתְתַּחַת, אֲתַנְהִיר בִּי מִקְדָּשָׁא, וְקִיַּמָּא בְּשִׁלְיֻמוֹתֶיהָ, וְכֵן אֲסַתְלֵק מִנֶּיהָ, וְאַתְחַרִּיב בִּי מִקְדָּשָׁא, כְּדִין, וַיִּבֶךְ עַל צוּאֲרֵיוֹ עוֹד, דְּבִכּוֹן כְּלָא, עַל מִקְדָּשָׁא יִתְתַּחַרִּיב. עוֹד, מֵאִי עוֹד. דָּא יִתְגַּלְתָּא בְּתַרְהָא.

קכא) כְּדִין כִּיּוֹן דְּחֵמָא יַעֲקֹב וְאַסְתַּכְלָּא, דְּהָא תְּקוּנָא דְלִתְתָּא, אֲשַׁתְּכַלֵּל כְּגֻוֹנָא דְלַעֲיִלָּא, כְּדִין אָמַר אֲמוֹתָהּ הִפְעֵם יִי וְגוֹי. כִּי עוֹדֵךְ חֵי, דְאַתְקִיַּמְתָּ בְּרוּא יִי דְבִרִית קְדִישָׁא, * דְאַקְרִי חֵי הַעוֹלָמִים, וְבִגִּין כֵּן כִּי עוֹדֵךְ חֵי. וְעַד בְּקִדְמִיתָא אָמַר, רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חֵי, דְאַצְטְרִיךְ לְמִיקָם בְּרוּא דְחֵי, וְהָא אֲתַמַּר.

חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת א' וּבג"כ (אֲהִיט). ב' מוֹסִיף רְתִיכָא קְדִישָׁא וְכִדִּין כְּלָא רְתִיכָא. ג' לִיג כְּדִין כְּתִיב. ד' יִשְׂרָאֵל וְגוֹי. ה' חֲקִרְבָּנָא. ו' לִיג חֲדָא. ז' לִיג סִיְהָרָא. ח' שְׂרִיָּא. ט' לִתְתָּא. י' דִּיתְחַרִּיב. יא' גִּלְתָּא. יב' לִיג וְגוֹי. יג' לִיג דְבִרִית.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

קכ) וַיִּרְא אֱלֹהִים: הוֹקְשָׁה לוֹ הַלְשׁוֹן, וַיִּרְא אֲרִיִּי, שְׁמִשְׁמִעוֹתָהּ שְׁנִירָהּ אֱלֹהִים וְנִסְחָלָהּ, וְהָא שְׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב בִּזְוָה, וְאֹמַר, כְּאִשְׁרֵי הַשְּׁמֵשׁ, נִרְאָה אֵל הַלְבָנָה, אִזְ מֵאִירָה הַלְבָנָה, וּמֵאִירָה לְכָל אֱלֹהִים שְׁהֵם לְמִטָּה בְּעוֹלָם, וְכֵן כְּעִין זֶה, כֵּן זִמְנָא שְׁחַקְדוּשָׁה הַעֲלִינָהּ, דְּהֵינּוּ אֹר ז"א, שׁוּרָה עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמִטָּה, שְׁהִיא הַנּוֹקְבָא, מֵאִיר בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְעוֹמֵד בְּשִׁלְיֻמוֹתָהּ, אֲבָל כֵּן נִאֲמַר וַיִּרְא אֱלֹהִים, שְׁמִשְׁמֵעַ שְׁנִירָהּ לֵה אֹר וְנִסְחָלָהּ, וְלֵאחֲרַי שְׁנִסְחָלָהּ מִמֶּנָּה אֹר הַעֲלִינָהּ, שֶׁל ז"א, אֹמַר הַכְּתוּב, אִז וַיִּבֶךְ עַל צוּאֲרֵיוֹ עוֹד, שְׁכּוֹלָם בְּכוֹ עַל בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁנִחַרְבַּ דְּהֵינּוּ עַל הַפֶּסֶק הָאֹר מִן הַנּוֹקְבָא, בְּסִכַּת הַזּוּג הַזֶּה שְׁבִשְׁלִיטָה הַשְּׁמָלָה, שְׁמִסְכָּה זֶה חֲכַף חֲזוּר לִימִין, כְּנִלְ הַכְּתוּב אֹמַר עוֹד, מִזֶּה עוֹד: זֶה גִּלְתָּא הָאַחֲרוֹן, דְּהֵינּוּ רַב הַדִּינִים הַנִּמְשָׁכִים עַל יִשְׂרָאֵל בְּגִלְתָּא הָאַחֲרוֹן מִסִּכַּת שְׁלִיטָה הַשְּׁמָלָה, שְׁמִשְׁמֵעַ זֶה נִפְרֵשׁ חֲכַף מִזֶּה, וְחֲזוּר לִימִין, כְּפ"שׁ לְסַנִּינּוּ.

קכא) וְכִדִּין כִּיּוֹן דְּחֵמָא וְכו': וְאִז כִּיּוֹן שְׂרָהּ יַעֲקֹב וְהִסְתַּכְלָּא, שְׁהַתְקוֹן שְׁלִמְטָה בְּזוּיָהּ, הוּא כְּעִין שְׁלִמְעָלָה בְּאִיָּא, דְּהֵינּוּ שְׁנִדְוּוּג בְּשִׁלְטָה הַיְמִין וְהָאֲרוֹת חֲזָרוּ וְנִפְתַּחוּ כְּמוֹ לְמַעְלָה, אִז אָמַר אֲמוֹתָהּ הִפְעֵם הָאַחֲרִי רְאוּתִי אֲתַפְנִיךְ כִּי עוֹדֵךְ חֵי, שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁאַתָּה מִתְקִיַּם בְּסוֹד בְּרִית

הַנּוֹקְבָא לְזוּג עִם ז"א, כְּנִלְ, אֲלָא כְּשִׁמְחַתְקָנִים בְּשִׁלְטָה הַיְמִין מְכּוּנִים כְּסָא, וְכְשִׁמְחַתְקָנִים בְּשִׁלְטָה הַשְּׁמָלָה, מְכּוּנִים מְרַכְבָּה.

קכט) וְכֵן אִי־הָיָה מִתְתַּקְנָא וְכו' לְמַהוּ כְּלָא רְתִיכָא וְכו': וְכִשְׁהִיא, דְּהֵינּוּ הַרְקִיעִים וְהַחַיּוֹת שְׁהֵם סוֹד הַנּוֹקְבָא כְּנִלְ, מִתְתַּקְנָת לְהַחַיּוֹת הַכָּל מְרַכְבָּה אַחַת לְאָדָם הַזֶּה, שְׁהוּא ז"א, אִז נִאֲמַר וַיֹּאסֹר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ, זֶהוּ צְדִיק, דְּהֵינּוּ יִסוֹד דְּז"א, שְׁנִקְרָא יוֹסֵף הַצְדִּיק, קֶשֶׁר וְאִיחָד אֶת מְרַכְבָּתָהּ, שְׁהִיא הַנּוֹקְבָא בְּסוֹד הַרְקִיעִים וְהַחַיּוֹת כְּנִלְ, וַיַּעַל לְקִרְאָתָא יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׁנָה לְקִרְאָתָא יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ סוֹד אָדָם, דְּהֵינּוּ הָאָדָם שְׁמִמְעַל לְכִסָּא הַנִּלְ, שְׁהוּא ז"א, גִּשְׁנָה, פִּירוּשׁוֹ, גִּישָׁה אַחַת לְהַתְקַרֵּב יָחַד בְּקִרְיָה אַחַת וַיִּחְדָּד אַחַד, פִּירוּשׁוֹ, גִּשְׁנָה, הִיא מְלֻשׁוֹן נִשּׁוֹ אֱלֹהִים שְׁהוּא קִרְיָה וְסוֹד הַזּוּג שֶׁל ז"א וְנּוֹקְבָא, הַמְרוּמָזִים כֵּן בְּמִרְכַּבְתּוֹ דִּיּוֹסֵף וַיִּשְׂרָאֵל אֲבִיו, וְהוֹצִיא הַכְּתוּב לְרִמּוֹ הַזּוּג בְּלִשׁוֹן גִּישָׁה, הוּא לְהַחַיּוֹת בְּחִינַת שְׁלִיטָה הַשְּׁמָלָה הַנוֹהֵג בְּתַחֲלִיל כֵּל זֶהוּ, בְּסוּיָהּ שְׁמָלָה תַּחַת לְרֵאשִׁי וְגוֹי, שְׁהִיא רַק גִּישָׁה אַחַת, וְחֲכַף נִפְרֵשׁ וְחֲזוּר לִימִין, מִטַּעַם הַדִּינִין הַמְתַּעוּרִים עִם שְׁלִיטָה זֹאת, וּמִטַּעַם שְׁנִסְתַּמִּים אִז כָּל הָאֲרוֹת, וְזִישׁ תְּקַרְבַּתָּא חֲדָא וְכו', וְחֲכַף נִפְרֵשׁ מִזֶּה.

(דְּסִרִּי דְף רִי"א ע"א ב) דְף רִי"א ע"ב

קלב) תא חזי, מה כתיב, ויברך יעקב את פרעה, אמר רבי יוסי, פרעה
 אע"ג דאוקמוה ברזא ^ה אחרא, סמך דקא סמכינן בעלמא.
 קלב) אבל תא חזי, * לסוסתי ברכבי ^ב פרעה דמיתך רעיתי, ^ג תא חזי,
^ה אית רתיכין לשמאלא, ברזא דסטרא אחרא, ואית רתיכין לימינא, ברזא
 דלעילא ^ד דקדושה, ואלין לקבל אלין, אלין דרחמי, ואלין דדינא.
 קלד) וכד קב"ה עבד דינא במצראי, ^ה כל דינא דעביד, ^ו כההוא גוונא,
 דאינון רתיכין ממש, וכגוונא דיליה דההוא סטרא ממש, ^ז מה ^ח ההוא
^ט סטרא ^י קטיל ואפיק נשמתין, אוף קב"ה ^{יא} עביד ^{יב} בההוא גוונא ^{יג} ממש,
 דכתיב ^{יד} ויהרג ^{טו} כל בכור, וכן ^{טז} כלא במצרים, ^{יז} בההוא גוונא ממש, ובגין
 כך דמיתך רעיתי, כגוונא דיליה ממש לקטלא, דכתיב כי אני ה' אני הוא
 ולא אחר. ולומנא דאתי מה כתיב, ^{יח} מי זה בא ^{יט} מאדום חמוץ בגדים
 מבצרה וגו'.

מסורת הזהר

דרך אמת

^ה יש מרכבות ללד דין שכול נשמאל החיטונים. (א) (שה"ש א') ח"ב מו: (ב) וישלח מ"ו צ"ג.
 (ג) חולדות ל"ו צ"ו.

חלופי גרסאות ^א אחרא. ^ב פרעה וגו'. ^ג ליג תא חזי. ^ד דקדושה. ^ה וכל. ^ו כההוא. ^ז ליג מה.
^ח מההוא. ^ט מוסיף סטרא ממש. ^י קטיל. ^{יא} אתער. ^{יב} ההוא. ^{יג} ליג ממש. ^{יד} בכלא.
^{טו} קו ההוא. ^{טז} כההוא. ^{יז} מאדום וגו'.

ויאסור יוסף מרכבתו

הסולם

מאמר

קלב) אבל תא חזי וכו': אבל בוא וראה,
 לסוסתי ברכבי פרעה וגו'. בא
 וראה, יש מרכבות לשמאל בסוד הסטרא אחרא,
 ויש מרכבות לימין, בסוד שלמעלה בקדושה,
 ואלו לעומת אלו, אלו של הקדושה הן של
 רחמים, ואלו של הס"א הן של דין.

קלד) וכד קב"ה עביר וכו': וכאשר עשה
 הקב"ה דין במצרים, כל דין
 שעשה, היה ממש באותו הדרך של אלף
 המרכבות של הס"א, ובאותו אופן של אותו הצד
 ממש, מה צד ההוא הורג ומוציא נשמות, אף
 הקב"ה עשה באותו אופן ממש, שכתוב, ויהרג
 ה' כל בכור, אע"פ שרכו הוא רחמים כנ"ל, וכן
 הכל מה שעשה במצרים, היה באותו אופן ממש,
 ומשום זה כתוב, דמיתך רעיתי, כי נדפסה
 כרכבי פרעה להרג ולהוציא נשמות בני אדם,
 כדרך שלה ממש, של מרכבות פרעה, שהוא הס"א,
 להרג, שכתוב, (שמות ט"ו י"ח) כי אני ה', אני
 הוא ולא אחר. ולעתיד לבא מה כתוב, מי זה
 בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. שגם אז
 יהרג אותם ה', ולא שלח.

תא

ברית הקדוש שנקרא חי העולמים, ומשום זה,
 כי עורך חי, ועל כן אמר בתחילה, רב עוד
 יוסף בני חי, כי הוא צריך להיות בסוד
 חי, וכבר נתבאר.

וישעור הכתוב הוא, כי הסתלקות
 האורות שנעשה אחר הזוג שבשליטת השמאל
 נבחן כמו מיתה, דהיינו הסתלקות אורות
 החיים, וזה שאה"כ, אמותה הפעם אחר
 ראיתי פניך, כי ע"כ נסתלקו האורות אחר
 התחלת הזוג המרומז בהכתוב וירא אליו.
 כנ"ל, שהוא מיתה, הוא מטעם, כי עורך חי,
 כי עורך ברית קדוש בסוד חי העולמים, שהוא
 ימין, שאז אור החכמה שנק' חי מתלבש
 בחסדים ומתקיים, וע"כ הוכרחתי להחזיר
 הזוג בשליטת הימין.

קלב) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה, מה
 כתוב, ויברך יעקב את פרעה, אמר
 ר' יוסי, פרעה, אע"פ שבארוהו בסוד אחר,
 דהיינו שאינו קליפה רעה אלא הוא בחינת אטא
 דאצילות, (כמ"ש לעיל אות ק"ד בביאור הכתוב
 והקול נשמע בית פרעה) סמך הוא שאנו סומכים
 כדרכו, בדרוש, אמנם לפי הפשט הוא קליפה רעה.

(דפוי דף ר"א ע"ב)

קלה) תא חזי, מה כתיב וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו
 א' בה ויפרו וירבו מאד. ויאחזו בה, ב' אחסנת עלמין. ויאחזו בה, דהא ג' להון
 אתחזי, כמה דאוקמוה. ג' ויפרו וירבו ד' מאד, ודאי, דהא צערא לא שראת
 בהו, וקיימי ז' בתפנוקי ס' עלמא, ובגין כך ויפרו וירבו מאד. ברוך יי' לעולם
 אמן ואמן.

דרך אמת

א' ירושת שולם. ג' כחטוני מלכים.

חלופי גרסאות א' בה וגו'. ב' רלחון. ג' מוסיף איך יוסי ויפרו. ד' ליג מאד. ה' מלכין.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

קלה) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ
 גושן וגו'. ויאחזו בה, פירושו אחוזת עולם. ויאחזו בה, כי להם ראוי לאחזו בה ולא למצרים.
 (רפ"י דף רי"א ע"ב)

כמו שבארוהו. ויפרו וירבו מאד, כי ודאי,
 שלא היה להם צער ונמצאו בתפנוקי מלכים,
 כל עוד שהשבים היו בחיים, ומשום זה ויפרו
 וירבו מאד. בילא"ו.